

VILJANDI KULTUURIKOLLEDŽ
Raamatukogunduse ja infoteaduse osakond

Ülle Pungits

VÕRUMAA KUTSEHARIDUSKESKUSE LUGEJA
MOTIVATSIOONIST

Diplomitöö

Juhendaja: professor Maria Teiverlaur

Viljandi 2003

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
I TEOREETILINE OSA	6
1. Motivatsiooni olemus ja selle mõju inimesele	6
2. Lugesvadjadused, -huvid ja -motivatsioon	11
2.1. Lugesvadjadused	11
2.2. Lugesihuvid	12
2.3. Lugesimotivatsioon	14
3. Erinevate lugesjate lugesimotivatsioonist	17
3.1. Isiksus ja tema lugesimotiiivid	17
3.2. Psühholoogilised lugesjatüübid	23
II UURIMUSLIK OSA	27
1. Uurimuse metoodika	27
1.1. Põhiprobleem ja eesmärk	28
1.2. Hüpootees	29
1.3. Ülesanne	29
1.4. Objekti kirjeldus	29
1.5. Meetodid	30
2. Uuringu resultaadid	32
2.1. Uuringu objekti kirjeldus	32
2.2. Lugesivara hankimise allikad	34
2.3. Kooliraamatukogu kasutamine ja küllastamissagedus	35
2.4. Lugesjate lugesimotivatsioonist	37
2.5. Lugesjate tekstieelistused	40
2.6. Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugesja hinnang kooliraamatukogu kogudele	46
3. Uuringu resultaate analüüs	49
3.1. Lugesivara hankimise allikad ja raamatukogu osa selles	49
3.2. Kooliraamatukogu küllastamissagedus ja seda mõjutavad tegurid	52
3.3. Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugesja motivatsioon ja seda mõjutavad tegurid	54
3.3.1. Lugesimotivatsioon ja vanus	56
3.3.2. Meeste ja naiste lugesimotivatsiooni sõltuvus vanusest	59

3.4. Tekstiliikide lugemus ja seda mõjutavad tegurid	61
3.4.1. Meeste ja naiste tekstide lugemus	64
3.4.2. Lugejate vanus ja tekstiliikide lugemus.....	65
3.5. Lugemuse ja motivatsiooni sõltuvus erialast.....	67
3.6. Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejate rahulolu koolikogudega.....	67
3.6.1. Sihtgruppide hinnang kooliraamatukogu kogudele.....	68
3.6.2. Hinnang kooliraamatukogu enamkasutatavatele kogudele	69
KOKKUVÕTE	73
KASUTATUD KIRJANDUS.....	77
LISA.....	80
Lisa 1 Ankeetküsimused lugeja uuringuks	81
SUMMARY	84

SISSEJUHATUS

Nagu teada, on raamatukogu peamiseks ülesandeks kaasa aidata lugejate igakülgsel arendamisele ja nende eluliste vajaduste rahuldamisele lugemisest lähtudes. Kvaliteetse raamatukoguteenuse pakkumine toetub suurel määral lugejate infovajaduse, huvide, soovide ja hoiakute tundmisel.

Käesolev uurimus on läbi viidud teemal "Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugeja motivatsioonist". Uuringus osales 150 Võrumaa Kutsehariduskeskuse õppurit ja kooli töötajat, kes moodustavad nimetatud õppeasutuse lugejaskonnast 33%.

Antud uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada kooliraamatukogu teeninduspiirkonna lugeja motivatsioon, sellest tulenevad lugemisvajadused ja -eelistused ning seega kooliraamatukogu enamkasutatavad fondid. Uuringu tulemuste analüüs võimaldas hinnata kooliraamatukogu inforessursside vastavust lugejanõudlusele ja antud töö resultaatidest saadud informatsioon võimaldab tulevikus otstarbekohasemalt komplekteerida Võrumaa Kutsehariduskeskuse raamatukogu.

Nagu teada, on vajadused inimese vaimse tegevuse ajendiks. Nii ka lugemishuvide kujunemise juures tuleb rõhutada vajadust ja täpsemalt määratledes lugemisvajadust. Viimase kohta on öeldud: "Lugemisvajadus on isiksuse vaimsesse struktuuri kuuluv ühiskondlik nähtus. See kujutab endast välise ning seesmise mõjutuste dialektilist ühtsust ja on inimestegevuse iseloomust. Eristatakse objektiivset ja subjektiivset lugemisvajadust. Objektiivne lugemisvajadus määrab inimese osa ühiskondlikus elus – tema töö, õppimine, ühiskondlikud kohustused, harrastused jm. Subjektiivseks muutub lugemisvajadus siis, kui ta on inimese teadvuses tunnetatud. Lugemisvajadus realiseerub lugemishuvina, mis väljendub kindlal teemal valitud teoste lugemises. Lugemishuvi on inimese püüde rahuldada lugemisvajadusi, selleks valib ta temale vajalikke ja meeldivaid teoseid." (Lugejateenindus... 1973, lk 5–6)

Käesolevas uurimuses käsitletavaks põhiprobleemiks on:

- Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejate huvid ja nende lugemus.

Antud uurimustöö hüpoteesiks on:

- Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugeja eelistab lugeda kirjandusliikidest kõige enam tarbetekste.

Uurimustöö ülesandeks oli analüüsida Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejaid nende huvide ja lugemuse põhjal, et arvamuste-hinnangute alusel ning vajadusel teha muudatusi sihtgruppi teenindava raamatukogu edasises tegevuses. Lugejad olid jaotatud viide gruppi. Neli gruppi moodustasid õppurid õpitava eriala järgi ja ühe grupi moodustasid koolitootajad.

Probleemi “Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejate huvid ja lugemus” lahendamisel tugineti mitmesugustele kirjandusallikatele, sealhulgas ka Eestis läbiviidud uuringutele inimeste lugemuse osas.

Antud uurimistöö viidi läbi ankeetküsitluse abil. Andmete töötlemiseks kasutati faktoranalüüsi meetodit. Andmed on esitatud arvkujul, mille töötlemiseks ja analüüsimiseks on kasutatud statistilise töötlemise tehnikat (faktoranalüüs, korrelatsioonianalüüs, standardhälve). Andmed on töödeldud MS Exceli keskkonnas. Arvuliste andmete ja tekstiosade ülevaatlikuks esitamiseks on kasutatud tabelleid. Tulemuste visualiseerimiseks ja esitamiseks aga erisuguseid diagramme.

Võrumaa Kutsehariduskeskuse raamatukogu ülesandeks on ka edaspidiselt läbi viia küsitlusi, kasutades antud uurimustulemusi võrdlevaks materjaliks. Nii nagu kogu ühiskond on pidevas muutuses, peab ka raamatukogu tagama nõuetekohase ja kvaliteetse teenindamise.

I TEOREETILINE OSA

1. Motivatsiooni olemus ja selle mõju inimesele

Levinud mõiste "motivatsioon" tuleneb ladina keelsest sõnast "motivus" ja tähendab ajendit, põhjust. Eesti Entsüklopeediast võime lugeda, et motivatsioonipsühholoogia kujutab kaasajal olulist osa psühholoogiateadusest, käsitleb inimese ja loomade käitumist ajendavaid tegureid (vajadusi, tundmusi) ja ka nähtusi, mis tulenevad vajaduste rahuldamisega kaasnevaist raskustest. Mõiste motiveerimine on aga tegevuse isiksusliku põhjenduse ja õigustuse kujundamine ja läbielamine, kavatsetava või juba sooritatud teo põhjuste ja eesmärkide seletamine enesele ja teistele; motiveerimise tulemus on motiveering. Olukorda analüüsisid valitakse võimalikest tegevusvariantidest teadlikult see, mis tundub olevat ajendite, eelistuste ja nõudmistega kooskõlas. (1992)

Motiveeringu protsessis inimene toimib tema poolt ettekujutatavas ideaalses keskkonnas, lähtudes oma teadmiste tasemest, kogemustest, võimetest, intellektist. Vajaduse rahuldamiseks asub inimene aga tegutsema alles pärast sellekohast otsustust, millele eelneb motivatsioon. Eelneva tegevuse motiveering kujutab endast inimtegevuse spetsiifilist, olulist ja otsustavat etappi, mille käigus selgub vajadus ning kavandatakse selle vajaduse rahuldamise viisid. Sihipärane tegevus eeldab järgmisi etappe: keskkond – vajadus – selle tajumine, motiveering – otsustus vajaduse rahuldamiseks – ülesande püstitamine – tegevus." (НОВИКОВ 1970, с 3-7)

Igal psüühilisel nähtusel on oma põhjus. Inimene ei tegutse mitte juhuslikel ajenditel, vaid kogu tema tegevusel ja käitumisel on kindlad põhjused. Inimese käitumise ajendeid nimetatakse tegevuse motiivideks. Motiividena võivad esineda mitmesugused stiimulid, inimese poolt tunnetatud vajadused ja huvid, kõlbeline hoiak, ideaalid, maailmavaade, tundmused ja kasvatused. Seega omab inimeste motiivide tundmaõppimine küllaltki olulist tähtsust. (Kõverjalg 1989, lk 53–56)

Motiiv on tegevusele ergutav impulss, mis on seotud teatud vajaduste rahuldamisega. Vaadeldes inimese käitumist, analüüsidemas tema toiminguid, tuleb tingimata püüda selgitada nende motive. Ainult sel juhul võib otsustada, kas antud toiming (tegevus) oli juhuslik või seaduspärane, võib ette näha selle kordumise võimalust, võib vältida mõne isiksuse joone tekkimist või jälle ergutada teiste arenemist.

Motiivid erinevad üksteisest nendes avalduva vajaduse liigi järgi, vormi järgi, mille nad omandavad, laiuse või kitsuse järgi, tegevuse konkreetse sisu järgi, milles nad realiseeruvad (töötegemise motiveid, õppimise motiveid). Tegevuse keerukatel liikidel pole kunagi ainult üht motivei, vaid neid on samaaegselt ja vastastikku mõjuvatena terve hulk, mis kujundabki inimese käitumise ning toimingute motivatsiooni hargnenud süsteemi. Motiivid võivad olla teadlikud või ebateadlikud (viimaseid nimetatakse tavaliselt impulssideks). (Üldpsühholoogia 1975, lk 90) Selleks, et inimene saaks elada, peab ta rahuldama mitmesuguseid vajadusi (õppimine, suhtlemine, olme). Näiteks õppimise motiveiks võib olla teadmiste saamine, elukutse omandamine, auahnus jm. Vajadus ongi inimese nõudmine teatavate elu- ja arengutingimuste järele. Inimese poolt tunnetatuna muutuvad tarbed käitumise motiveideks.

Selleks, et inimene saaks oma vajadusi rahuldada, peab ta lahendama teatud teoreetilisi ja praktilisi ülesandeid. Vajaduste ulatus sõltub inimese arenguastmest ja materiaalsetest elutingimustest. Inimese tegutsemine algab vajaduse tekkimisest. Edasi tuleb ette kujutada, kuidas vajadusi rahuldada. Tegevuse lõpptulemuseks on teatud eesmärgi saavutamine.

Vajadused liigitatakse vastavalt sellele, millist osa nende tekkimises ja kujunemises etendab ühelt poolt inimese sünnipärasus, teiselt poolt aga ümbrus ja ühiskond, kaheks rühmaks – bioloogilisteks ja sotsiaalseteks. Bioloogilised vajadused on suunatud üksikinimese ja inimkonna säilitamisele (toidu-, vee-, õhuvajadused). Sotsiaalsete vajaduste hulka kuuluvad tunnetusvajadus (teadmisjanu, kontakt kaasinimestega), tunnustusvajadus (lugupidamine, kiitus), esteetilised vajadused (janu ilu järele), kõlbelised vajadused (töövajadus, kaasinimeste abistamine). Iga vajadust rahuldab mingi objekt. Objekt mille poole inimene püüab, on tegevuse eesmärk. Algselt tekib inimesel vajadus (motive) ja alles selle mõjul püütakse teatud eesmärki saavutada.

Inimese tegevust ei juhi kunagi üks, vaid terve hulk vajadusi. Inimese tegevuse vajaduse rahuldamiseks on vajaduse tunnetamise resultaat. Tekkinud subjektiivseid vajadusi väljendub

inimese soovide, huvide, taotluste jne vormis. Inimese soovid, püüdlused, huvid, taotlused jne muutuvad tegevuseks, kui nende aluseks on vajadus. (Kõverjalg 1989, lk 53–56)

Inimese baastarvete arengusüsteemi populaarsemaks autoriks on Albraham H. Maslow` (1908–1970). Abraham Maslowi järgi on inimese vajadused üksteisele hierarhiliselt allutatud ja iga inimese püüdluste tipuks on eneseteostus. Eneseteostuse all pidas Maslow silmas inimese suutlikust saavutada kõik see, milleks tal jätkub võimeid, oskusi ja teadmisi, ning seejuures saavutatust ka rahuldust tunda. Motivatsiooni kõrgema astmeni jõudmiseks peavad aga madalama astme vajadused olema eelnevalt rahuldatud.

Eneseteostus nõuab kahtlemata väga head eesmärkide püstitamise oskust, mille puhul iga vaheeesmärgi saavutamine tekitab uue püüdluse järgmise vaheeesmärgi saavutamiseks, kuni on saavutatud kõik, ka kõige kõrgem ja kaugem lõppeesmärk. (Psühholoogia...2002, lk 172–173)

“Et inimene suhtleb välismaailmaga kui vajaduste rahuldamise vahendiga, siis huvi sünnib suhtlemises selle keskkonnaga kui tekkinud vajaduse rahuldamise vahendiga. Vajadused tekivad ja rahuldatakse alati vastavas keskkonnas. Keskkond tingib, formeerib vajaduse, aga samuti loob eelduse tekkinud vajaduse rahuldamiseks. Vajadus, nagu näeme, tekib inimese ja keskkonna vastastikusel mõjutusel, suhetes, seostes.” (Новиков 1979, с 3–7)

Huvid on inimese tunnetuslike vajaduste emotsionaalsed avaldused. Nende rahuldamine soodustab teadmistes leiduvate lünkade täitmist, paremat orienteerumist, arusaamist, tähtsust omavate faktidega tutvumist. Huvi on inimese spetsiifiline suhtumine tunnetatavasse objekti ja selle kutsus esile objekti eluline tähtsus või meeldivus. Huvi rahuldamine objekti abil, millel on püsiv tähtsus, ei vii kunagi huvi kustumisele, vaid kutsus sisemiselt ümber kujunedes, süvenedes ja rikastudes esile uute huvide tekkimise, kusjuures uued huvid on tegevuse tunnetuslikult tasemelt kõrgemad. Huvi sunnib isiksust aktiivselt otsima teid ja viise tekkinud “teadmiste- ja mõistmisejanu” rahuldamiseks. (Üldpsühholoogia 1975, lk 91)

Huvi on seega tahe midagi teada saada, tundma õppida või teha. Huvid põhinevad vajadustel, kuid ei ole nendega samased. Vajadus väljendab paratamatut tegevust, huvi aga isiklikku kiindumust mingisse tegevusse. Seega on huvide osa tegevuse protsessides suur, sest huvides väljendub tegevuse tähtsate objektide ergutav jõud vastavalt tunnetusvajadustele, mis sunnib isiksust aktiivselt otsima teid ja viise tekkinud “teadmiste- ja mõistmisejanu” rahuldamiseks. Sügav huvi võib muutuda vajaduseks. Huvi ei alga alati sellega, et inimene tunnetab vajadust

või ühiskondlikku kohustust mingiks tegevuseks. See võib kujuneda stiihiliselt ja ebateadlukult tunnetusobjekti meeldivuse tõttu ning alles hiljem muutuda vajaduseks. (Kõverjalg 1989, lk 56)

Inimese kogu psüühikale ja käitumisele on omane sihipärasus ja eesmärgi saavutamine. Eesmärgile järgneb tahteline tegevus. Isiksuse aktiivsus, mille kutsuvad esile looduslikud ja kultuurilised, materiaalsed ja vaimsed vajadused realiseeritakse mitmesugustes tegevustes. Kõiki neid tegevusi võib jagada kahte kategooriasse: ettekavatsemata ja ettekavatsetud tegevused. Ettekavatsemata tegevused toimuvad teadvustamata või mitte küllalt selgelt teadvustatud stiimulite tekkimise tagajärjel. Neil on impulsiivne iseloom ja puudub täpne plaan. Ettekavatsetud tegevused eeldavad eesmärgi teadvustamist, nende operatsioonide eelnevat kujutlemist, mis võivad tagada tegevuse sooritamise. Ettekavatsetud tegevuste eri rühma moodustavad tegevused, mida nimetatakse tahtelisteks. Real juhtudel on tahteline tegevus seotud niisuguste otsuste vastuvõtmistega, mis määravad inimese elutee, selgitavad tema sotsiaalse ilme ja avavad moraalse palge. Seejuures lähtub inimene kindlaks kujunenud vaadetest, veendumustest, hoiakutest ja moraaliprintsiipidest. Igasugune tahteakt eeldab eelkõige eesmärgi olemust, mis inimesel tekib. Teiste sõnadega, inimesele saab selgeks see, mida ta tahab selle või teise tegevuse teel saavutada – kas muuta oma asendit, rahuldada mingeid vajadusi vms. Kuid tahteline tegevus eeldab ka teist lüli, mis esineb kord liigendatumalt, kord summaarsemal kujul. Selleks on tegevuse motiivi olemasolu, mis selgitab, miks inimene püüdleb antud eesmärgi poole, mis teda stimuleerib seda saavutama. (Üldpsühholoogia 1975, lk 321)

Tegevuse kujundamisel võib eristada nelja peamist etappi:

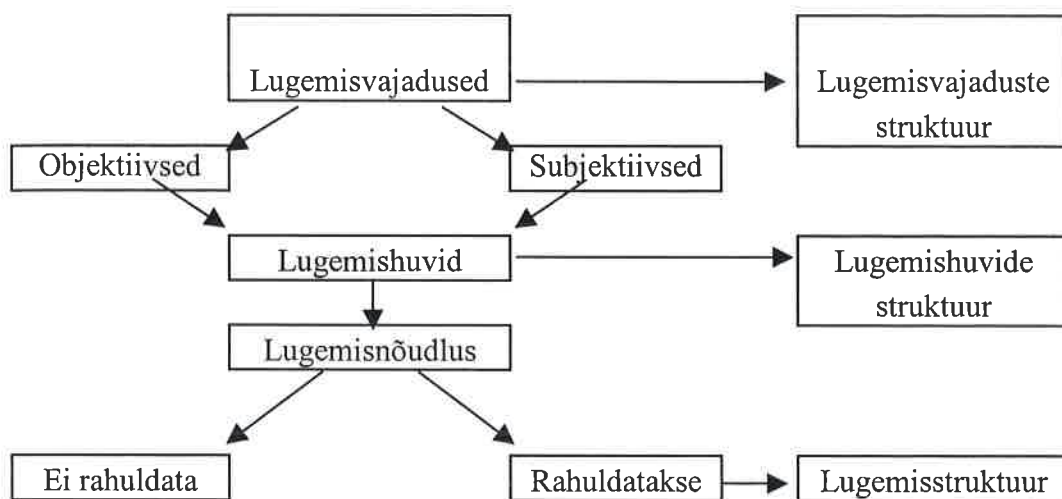
- 1) teadmiste omandamine, st kujutluste ja mõistete süsteemi kujundamine vastavaks tegevuseks;
- 2) oskuste kujundamine, see on omandatud teadmiste rakendamine praktilises tegevuses;
- 3) vilumuste kujundamine, see on teadlikult harjutades sellise tegevuse struktuuri loomine, mis võimaldab ettenähtud ülesannet edukalt realiseerida;
- 4) meisterlikkuse saavutamine, st varem omandatud teadmiste, oskuste ja vilumuste loov kasutamine uutes töösituatsioonides.

Teadmiste omandamisel ei ole õppija ise otseselt tegevusega seotud, vaid tema teadvuses kujuneb instruksiooni alusel tegevuseks vajalik materjal. Sel etapil saab õppija tegevuseks

vajaliku informatsiooni kas suulises või kirjaliku instruksiooni vahendusel. Instruksiooniga antakse õppijale teatud informatsiooni hulk õpitava tegevuse kohta. Missugune osa sellest informatsioonist jõuab õppija teadvusse, sõltub nii informatsiooni tasemest, hulgast, liigendatusest (objektiivsed faktorid) ning õppija tähelepanust, hoiakust (subjektiivsed faktorid). Oskuste kujundamine on primaarne tegevuse suunamine teadvuses loodud teadmiste alusel. Vilumusi võib iseloomustada kui tegevuse elementide kogumit, mis võimaldab seatud ülesannet edukalt täita. Seejuures tuleb eriliselt rõhutada, et vilumus ei ole tegevuse elementide lihtne kogum, vaid kaalutud kogum, milles etendab olulist osa tegevuse komponentide iseloom. Iga intellektuaalne tegevus on mõtestatud tegevus ning toimub alati teadvuse aktiivsel osavõtul. (Kõverjalg 1989, lk 162–164)

2. Lugemisvajadused, -huvid ja -motivatsioon

Alljärgnevalt käsitletakse lugemisvajaduste ja -huvide struktuuri. Inimese vaimse tegevuse ajendiks on vajadused, mille alusel tekivad kalduvused ja huvid, moodustades lõppkokkuvõttes isiksuse oma veendumuste ja ideaalidega. Samale seaduspärasusele allub ka tema lugemishuvide kujunemine, mille aluseks on lugemisvajadus:

2.1. Lugemisvajadused

Lugemisvajadus on isiksuse vaimsesse struktuuri kuuluv ühiskondlik nähtus. See kujutab endast väliste ning seesmiste mõjutuste dialektilist ühtsust ja on inimtegevuse iseloomust. Eristatakse objektiivset ja subjektiivset lugemisvajadust. Objektiivse lugemisvajaduse määrab inimese osa ühiskondlikus elus – tema töö, õppimine, ühiskondlikud kohustused, harrastused jm. Subjektiivseks muutub lugemisvajadus siis, kui ta on inimese tegevuses tunnetatud. Lugemisvajadus realiseerub lugemishuvina, mis väljendub kindlal teemal valitud teoste lugemises. (Hints 1976, lk 25–26)

K. Obuhovski on klassifitseerinud oma teoses “Психология влечений человека” (1971) lugemisvajadusi järgmiselt:

- vajadus midagi teada saada;
- vajadus võrrelda ennast teistega, oma mõttes;
- psüühiline võrdlemine.

Inimesed loevad ja analüüsivad tekste erinevalt. Tekst võib anda tõuke tegelikus elus midagi realiseerida, lükkab tegutsema või paneb kahtlema oma tegevuse või seisukohtade õigsuses. Tekstide lugemine võimaldab inimesel fantaasias positiivset läbi elada, saades seega positiivseid elamusi. Selletõttu pole lugejaid võimalik täpselt lahterdada. Inimese sotsiaalne keskkond avaldub tema vajadustes emotsionaalsete kontaktide järgi, nagu:

- emotsionaalse kontakti otsimine;
- konformsus – emotsionaalsete pingete mahavõtmine;
- tahe lugeda väärtuslikku (maailmavaatele, elu eesmärkidele, hierarhilistele väärtustele. Nende realiseerimisel tuuakse välja seda, et see väärtuslik orientatsioon on väga tugev stimulaator ja katalüsaator, mis mõjutab inimese aktiivsust, tootlikust, loomingulisust. Suunab inimest sisedialoogile ja tegelemisele autokommunikatsiooniga. (Ханин 1979, с 69)

B. Bamberger (Rahvusvahelise Lastekirjanduse Instituuti juht, 1965.a) on toonud välja erinevad tegurid, mis mõjutavad lugemist:

- tootlikud vajadused;
- sotsiaalne seis;
- esteetilised ja religioossed seisukohad;
- esteetilised kalduvused;
- vaba aja rohkus.

Eelnimetatud tegurid sõltuvad vanusest, haridusest, kitsamast tegevusalast, perekonna mõjutustest, kuid samuti inimese looduslikest annetest ja psüühikast. Seega näitab B. Bamberger, kui paljude teguritega on lugemine seotud. (Иванова 1979, с 145–146)

2.2. Lugesihuvid

Aegade jooksul on lugesihuvide ja üldse huvide probleemi püütud lahendada erinevalt. Pole ühtset seisukohta huvide olemuse määratlemiseks. A. Kovaljovi järgi on nõukogude psühholoogias selles küsimuses kolm põhilist vaatekohta: 1) huvid samastatakse vajadustega (“huvi tähendab tunnetatud vajadust”), 2) peetakse õigeks näha huvides tunnetuslikke suhteid,

3) tähelepanu suunitlus. A. Kovaljovi arvates on huvi "isiksuse spetsiifiline suhtumine objekti selle elulise tähtsuse või emotsionaalse veetlevuse tõttu".

A. Petrovski teeb tähtsa mõtteavalduse oma artiklis "Психология и личности": huvide probleemile võib läheneda adekvaatselt ainult sel juhul, kui vaadelda vajaduste ja motiivide (sealhulgas ka huvide) suhteid nagu olemuse seost nähtumusega; vajaduste ja motiivide (nagu ühe rea liikmete) kõrvuti asetamine võimaldab motiivide probleemi üksnes kirjeldada.

Raskused seisnevad aga selles, et huvid on vahetult nähtavad, vajadused aga oma olemuselt varjatud. Seepärast avanebki isiku käitumise motiivide süsteem paljude tunnuste kaudu elastsemalt ja liikuvamalt, kui selguvad vajadused, mis on nende motiivide sisuks. Nii võib üks ja sama huvi peegeldada erinevaid või koguni vastandlikke vajadusi. Huvid võivad väljendada oma olemust, st konkreetseid vajadusi, mitteadekvaatselt, moonutatult. Seejuures moodustavad aga vajadused ja motiivid terviku. Nii nagu vajadused ilmnevad ühes või teises vajadustest tingitud motiivis, nii on ka motiivid tingitud vajadustest. (Hansen 1974, lk 9–10)

Huvi on ühelt poolt sotsiaal-majanduslik, teiselt poolt individuaalne psühholoogiline nähtus. Sotsioloogias on huvi sotsiaalne "seisund", mis reflekteerub teadvuses, ja ühtlasi ka teadvus, mis läheb üle tegevuseks...Huvi objektiivseks momendiks on subjekti seisund, subjektiivseks momendiks aga ideaalsed ajendavad jõud: soovid, püüdlused, tegevuse motiivid. Nende motiivide objektid moodustavad huvi sisu, kajastuvad subjekti teadvuses vastavalt tema seisundile, seisund aga väljendub huvide sisus. Järelikult on huvi subjekti sisemise olemuse väljendumise (avastamise, avaldumise) ja selle subjekti teadvuses objektiivse maailma, inimkultuuri materiaalsete ja vaimsete väärtuste kogusumma peegeldumise ühtsus. (Здравомыслов 1964, с 29)

Huvi, mis on tingitud isiku sotsiaalsest seisundist, tema kuulumisest mingisse klassi või rühma, kajastub teatavas motiivide, hoiakute ja orientatsioonide süsteemis. "Teos omandab lugeja jaoks isiksusliku mõtte siis, kui ta käsitleb talle olulist, teda erutavat, või siis, kui lugejal on välja kujunenud hoiak teoste idee tunnetamiseks." (Иконникова 1974, с 93)

B. Umnov, üks vähestest lugemishuvi mõiste uurijaist, väidab, et lugemishuvi määratlus individuaalpsühholoogia positsioonidelt jääb seda piiratumaks, mida isoleeritumalt ühiskondlikest suhetest indiviidi vaadeldakse, ja et mõiste "lugemishuvi" peab üheaegselt rahuldama nii individuaal – kui ka sotsiaalpsühholoogia nõudeid. B. Umnov defineerib:

“Lugemishuvi on isiksuse (või rühma) valiv ja positiivne suhtumine trükisõnasse, mille tähtsuse ja emotsionaalse kõitvuse määrab selle vastavus isiksuse (rühma) lugemisvajadustele.” (Hansen 1974, lk 9–10)

Lugemishuvidest tuleneb lugemisnõudlus, mis kogumõistena väljendub soovitud ning hangitud kirjanduse hulgas ja sisus.

Saksa kirjandusteoreetik Detlef Krumme (sündinud 1946 a) väidab: “Lugeja valib oma huvidest, eelteadmistest ning ootustestki lähtudes teosest need kihid, mis tema jaoks on kõige olulisemad. Lugejat huvitab ennekõike, mida loetu tema jaoks isiklikult tähendab, missuguseid tema enda probleeme ja huvisid seal puudutatakse või selgitatakse.” (Vaiksoo 1994, lk 173)

2.3. Lugemismotivatsioon

Lugemise motiivi on defineeritud: “Lugemise motiiv on tõmme, mis on seotud inimese vajadusega info järele”. Seda omakorda võib vaadelda kui väliste ja sisemiste tingimuste kokkulangemist, mis aktiveerivad subjekti ja suunavad teda lugema. Lugemise motiivid sõltuvad tegevusalast ja tegevuse peegelduses psüühikale. (Меижис 1994, с 49–50)

Lugemisele suunavaid põhjusi on väga mitmesuguseid, ja selle üle on sagedasti vaieldud. Lugemise motiivi, kui käitumisajendit, hakati põhjalikumalt uurima 1960. aasta lõpp – 1970. aasta algus. Lugemise motivatsiooni on püütud seletada erinevate õpetlaste poolt mitmeti:

1. Biheivorism peab lugemise motiivi liigseks. Oluliseks lugemise stiimuliks on selle seisukoha järgi õpetajate, vanemate, sõprade või raamatukoguhoidjate soovitused. Kiitmine kinnitab käitumismalli.
2. Kognitiivne teooria toob lugemise juures esile tunnetusliku motiivi. Kognitivistliku orientatsiooni pooldajad vaatavad lugemist mitte isoleeritult vaid laias kontekstis lugeja haridustasemega.
3. Humanistlik lähenemine seletab lugemisvajadust, kui inimese püüdu mõtestada oma elu, kannatusi ja rõõme. Kirjandusteose mõju inimesele oleneb identifitseerimisest, st kui võrd inimene samastab end raamatukangelasega. Selle orientatsiooni uurijad on tihedalt seotud püüdega aidata inimesel aru saada elu mõttest, mis sisaldab kannatusi ja rõõmusid (teise inimese tragöödia kaudu, see oli juba antiikdraama idee). (Teiverlaur 2000)

Vene psühholoog L. I. Beljajeva rõhutab lugemismotiivide tekkes aga järgmisi inimvajadusi:

- enesearendus;
- tunnetuslik huvi;
- elu mõtestamine;
- nauding;
- aktiveerimise vajadus;
- vajadused funktsioonidest lähtuvad.

Psühholoogia Instituut, eesotsas psühholoog P. M. Jakobsoniga, on lugemise motiive grupeerinud järgmiselt:

1. Utilitaarne – pöördumine kirjanduse poole õppeprogrammi täitmiseks, mis on ühtlasi ka enesearendamine.
2. Gedooniline motiiv on setud kindla žanriga. Need motiivid väljenduvad teiste kunstialade suhtes ka ja on meelelahutuslikku laadi.
3. Mõtestavad motiivid.
4. Esteetilised motiivid. See on kõige laiema kasutusala. “Loen sellepärast, et ei saa lugemata olla!” “Raamatud on mõtte laev, mis kannavad ajalainetel meid hindamatu laadungi juurde, head raamatud aitavad meid lugeda!” Kunst laseb väljuda endast ja argipäeva muredest ja seega mõjub psüühikale positiivselt.

Inglise psühholoog B. Lakheim esitab lugemismotiividest aga järgmisi inimvajadusi:

- saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale;
- tõsta teadmisi, õppida uut;
- nautida kirjandust ja lõõgastuda;
- rahuldada suhtlemisvajadusi. (Меижис 1994, с 40–47)

“Lesen. Ein Handbuch” (1974) andmeil tõi G. G. Girl välja olulisemad lugemismotiivid:

- vajadust aru saada ümbritsevast maailmast et selles orienteeruda;
- tundma õppida inimeste vahelisi vastuolusid ja nendest ülesaamist;
- elumõtte otsingud ja mõte elu olemasolust;
- informatsiooni saamist;

- meelelahutuslik, elu rutiinist pääsemiseks;
- tunnetuslik;
- ilukirjandusele suunatud. (Иванова 1979, с 144)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et lugemine on sihipärane tegevus ja oma olemuselt loominguline tegevus, kus otsitakse lahendust probleemile. Ühelt poolt on vajadus, teisalt motivatsioon. Nii nagu igasuguse tegevuse aluseks on vajadus, on ka lugemine eesmärgistatud tegevus. Seega on lugeja vajaduse ja selle rahuldamise uurimine seostatud eesmärgiga, mille lahendamisel lugemisvajadus tekkis. Vajadus muutub sihipäraseks tegevuseks pärast seda, kui ta on läbinud motivatsioonietapi.

“Motiveeringu protsessis toimib inimene tema poolt ettekujutatavas ideaalses keskkonnas, lähtudes oma teadmiste tasemest, kogemustest, võimetest, intellektist. Vajaduse rahuldamiseks asub inimene tegutsema alles pärast sellekohast otsustust, millele eelneb motivatsioon. Eelneva tegevuse motiveering kujutab endast inimtegevust spetsiifilist, olulist ja otsustavat etappi, mille käigus selgub vajadus ning kavandatakse selle vajaduse rahuldamise viisid. Sihipärane tegevus eeldab järgmist etappi: keskkond – vajadus – selle tajumine motiveering – otsustus vajaduse rahuldamiseks – ülesande püstitamine – tegevus.” (Rohusaar 1979, lk 20)

3. Erinevate lugejate lugemismotivatsioonist

3.1. Isiksus ja tema lugemismotiivid

Isiksus on integraalne mõiste, mis nõukogude sotsiaalpsühholoogi B. Parõgini järgi iseloomustab inimest kui biosotsiaalsete suhete objekti ja subjekti ning ühendab endas üldinimliku, sotsiaalspetsiifilise ja individuaalselt kordumatu.

Psühholoogias vaadeldakse isiksust eneseteadvuse kandjana. Isiksuse psühholoogilise kontseptsiooniks võib lugeda nõukogude psühholoogi S. Rubinšteini formuleeringut, mille kohaselt välisstiimulid avaldavad mõju vaid murdudes isiksuse sisemaailmas nagu prisma. Kuna isiksuse psühholoogilisi tunnuseid võib klassifitseerida mitmeti, esineb ka erinevaid isiksuse tüpoloogiaid. (Vainu 1975, lk 25–34)

Isiksuse omadusi võib omavahelise sarnasuse põhjal rühmadesse jaotada. Kõik psüühikaga seotud nähtused on omavahel seotud ja moodustavad isiksuse psühholoogilise struktuuri. Isiksuse psühholoogilise struktuuri moodustavad neli peamist omaduste gruppi.

1. Suundus (moraalsed omadused) – ideelis-poliitiline pale, maailmavaade, ideaalid, püüdlused ja moraalsed veendumused, soovid, huvid, kavatsused.
2. Ettevalmistatud (kogemused) – teadmiste, oskuste ja vilumuste tase (isiksuse arengu tase).
3. Psüühilised protsessid – tajus, tähelepanu, mõtlemine, tundmused, tahe, jm.
4. Isiksuse vanuselised ja soolised iseärasused, temperament (bioloogiliselt tingitud osa).
(Kõverjalg 1989, lk 55–74)

Lugemisele suunavad põhjused on väga mitmesugused ja selle üle on vaieldud. Lugemismotiivi on käsitletud kui tõmmet lugemisse, mis on seotud inimese vajadusega info järele. Psühholoog A. N. Leontjev arvab, et motiivid täidavad kahesugust funktsiooni:

- nad suunavad tegevust ja tegevusele;
- neil on psühholoogiline aspekt. (Меижис 1994 с 44)

Lugejaid on hakatud tüpiseerima juba 19. sajandi lõpus. Ülemaailmselt tunnustatud teoreetik, organisaator ja bibliograaf Nikolai Rubakin (1862–1946) oli üks esimesi teadlasi, kes uuris

raamatu mõju inimesele. Ta õppis tundma lugeja ja raamatu, lugeja ja autori vahelisi seoseid. Nikolai Rubakinit võib pidada lugemispsühholoogia rajajaks. Ta püstitas eesmärgiks luua lugeja tüübid: "Tuua välja lugeja tüübid, tüpiseerida lugejat, selleks on vaja tunda inimese psüühikat ja isiklikke omadusi (mõistuse maht, mälu kvaliteet, kujutlusvõime, emotsionaalsed iseärasused)". (Меижис 1994, с 44)

N. Rubakini juhtmõtteks on: "Mis kellelegi raamatus vastuvõetav on ja mis talle kõige sügavama mulje jätab, see sõltub inimese hingeomadustest." Seega on Rubakin rõhutanud lugemise isikupärasust. Sõltuvust psüühilistest iseärasustest kujundab igaüks endale raamatu sisu kohta subjektiivse "projektsiooni", mis kunagi ei peegelda täielikult raamatus objektiivselt kätketut. (Vainu 1975, lk 5)

Lugemise probleemide uurimisele viitab ka 1974. aastal Saksamaal välja antud Lugejaentsüklopeedia "Lesen. Ein Handbuch", milles on välja toodud hulk tsiteeritud allikaid, mis viitavad lugemise probleemide uurimise põhjalikkusele.

Esimesed, kes lugemist uurima hakkasid, olid pedagoogid, keda hakkas häirima lugemuse vähenemine õpilaste hulgas. Paralleelselt psühholoogilise ja pedagoogilise uurimisega tekkis sotsioloogiline lugemuse uurimine. Esmalt USAs ja siis Euroopas. Need uurimused olid tellitud raamatute väljaandjate poolt. Alguses uuriti lapslugejat, et edasi vaadata missuguses suunas lugemus läheb.

Lugejaentsüklopeedia "Lesen. Ein Handbuch" andmeil toob O. W. Haseloff välja järgmised laste lugemismotiivid:

1. Maailma tundmaõppimise vajaduse rahuldamine. Lapsed loevad praktiliselt valikuta.
2. Sama, mis eelnev, kuid juba laienenud huvidega: kõigest huvitatus, hakkab kujunema spetsialiteet (introvertne tüüp).
3. Ekstravertne tüüp, kes rahuldab emotsionaalsed vajadused suhtlemises inimestega. Lugemuslik aktiivsus on suhteliselt väike. Suhtlemisvajadused rahuldatakse peamiselt sellise kirjanduse kaudu, mis annavad teadmisi huvitava tegevuse jaoks.

Küllaltki täieliku ülevaate lugemuse uurimisest on andnud Rahvusvahelise Lastekirjanduse Instituut, mis loodi Viinis 1965. aastal UNESCO egiidi all. See instituut on läänes arvestatavamaid uurimisasutusi, kus on läbi viinud sotsiaal-demograafiliste gruppide uuringuid.

Laste lugemuse uurimine on kaasa aidanud täiskasvanud lugejaskonna uuringutele. Instituudi juhataja B. Bamberger nendib: “Lugemine on psühholoogiline protsess, mida mõjutavad paljud tegurid”. Tuues välja erinevad lugemist mõjutavad tegurid: vanus, haridus, eriala, kitsam tegevusala (hobid-harrastused), perekonna mõjutused, kuid samuti inimese looduslikud anded ja psüühika. (Иванова1979, с 138–149)

Mida noorem on ilmakodanik, seda enam on ümbruse mõistmine seotud emotsioonidega. Järelikult pole algul tähtis mitte niivõrd info, kuivõrd allikas ja viis, kuidas üks või teine teadmine on saadud, st kommunikatsioonisituatsioon.

Psühholoogid on ammu tähendanud, et lapse areng läbib kiirendatud looduse evolutsiooni ja ühiskonna ajaloo. Parafraaseerides: ka fantaasia pole juhuslik, vaid tingitud inimese ajaloolisest arengust. Eneseteadvustamine on võimalik seoses tunnetuse täiustumisega – maailmapildi avardades on laps muutunud ka ise enda tunnetuse objektiks, üha rohkem oma kohta maailmas teadvustades.

Laps otsib teadmisi – algul alateadlikult, hiljem teadlikult. Mäng & suhtlemine & fantaasia – see on “kolmnurkne luup”, mille läbi vaadates näeme lapse arengut ja mille läbi maailma uurides areneb laps ise. Mäng on üheaegselt lapse arengu eeldus, ajend ja tulemus. Kujutuslik loovtegevus sõltub inimese varasema kogemuse rikkusest ja mitmekesisusest. Mida rikkamad on kujutlused tegelikkusest, seda rikkamad on fantaasia. See on kujutlusvõime esimene paradoks.

Lapse esimene kokkupuude kirjandusega tekib tavaliselt muinasjuttude kaudu. Muinasjuttude katsumused pole enamasti midagi muud kui loomulik osa elust.

I. Sokoljanski nendib oma teoses “Kommunikation mit Kinder: “Kujutus on mitte ainult fantaasia, vaid ka kogemuse laiendamise vahend – laps võib kujutleda seda, mida ta näinud ei ole, kujutleda loetu või kuuldu põhjal sündmusi, mida ta vahetult kogenud ei ole. Nii ületab laps oma vahetu kogemuse piirid, omandab põlvkondade sotsiaalse ja ajaloolise kogemuse. Mida rikkam on fantaasia, seda rikkam kogemus – see on kujutlusvõime teine paradoks”. Infot saab ta (peale oma kogemuste) ka muinasjuttude tegelaste ja ettelugeja reaktsioonide kaudu. Muinasjuttu kuulates laps justkui õpiks empaatiat. Ta asetub raamatutegelase rolli, ja väärtustada aitavad tal neid ettelugeja hääletoon, miimika ja žestid. (Leino 1988, lk 48)

Noorsoo psühhofüsioloogilised iseärasused on seotud isiksuse kujunemise intensiivse protsessiga. Mil määral noored rikastuvad eluliste kogemuste ja iseseisvuvad, samavõrd tunnetavad nad ka mitmekesiseid sidemeid välismaailmaga.

Laieneb tunnetuslike huvide ring, tekib püüe süstematiseerida teadmisi oma "minast" lähtudes, leida elu mõte. See on sotsiaalse, maailmavaatelse ja moraalse enesemääramise iga, mida iseloomustab välisregulatsioonüsteemilt enesejuhtimisele, konkreetselt mõtlemisviisilt üldistatud loogiliste mõistetega apelleerimisele. "Noorukiea põhiline psühholoogiline saavutus," märgib psühholoog ja sotsioloog I. Kon, on omaenda sisemaailma avastamine. Vähem oluline pole, et nooruki eneseteadvuses on peamiseks aja mõõtmeks tulevik, mille vastu ta ennast valmistab. (KOH 1979, c 175)

Lugemine on kasvava põlvkonna sotsialiseerumise faktor ja vahend. Sotsialiseerumise sisu väljendub isiksuse kujunemisena, mille kestel indiviid omandab selles ühiskonnas ning sotsiaalses rühmas olulised teadmised ja väärtushinnangud, seal toimivad normid ja käitumisviisid, sotsiaalse kogemuse, kindla motivatsioonistruktuuri. Olulised on sotsiaalse teadvuse arenemine, praktiliste kogemuste omandamine, sotsiaalsete normide ning rollide mitmekesisus, oma hinnangusüsteemi rajamine ja lülitumine aktiivsesse loometegevusse. Igal varasel sotsialiseerumisstaadiumil ilmnevad need protsessid erinevalt, omandades erineva vormi. Noorukid lugejatena arenevad erinevalt, mida saab seletada ealiste iseärasustega, sotsialiseerumise taseme ja suunitlusega. Et aga lugemine on ka üks mainitud protsesside liikumapanevast jõududest ja vahenditest, võib lugeja arengutase ealisi iseärasusi nii stimuleerida kui ka pärssida. (Upsi 1983, lk 27)

Lugejaentsüklopeedias "Lesen. Ein Handbuch" andmetel grupeeris saksa teadlane G. Volgast lugejaid järgmiselt:

- lugejad, kes loevad valikuta, kõike lugejad;
- vähelugejad:
 - dünaamiline pragmaatiline tüüp, loeb puht praktilistel eesmärkidel;
 - introvert – fantastikatüüp;
- aktiivsed lugejad, kindla suunitlusega lugejad, kes teavad mida lugeda;
- aktiivsed lugejad ehk lugemissõltlased;
- "vastupidavad" lugejad, kes loevad ainult kindlat kirjandust;

- süsteemitud lugejad, kes loevad palju, kuid ei pöördu kunagi loetu juurde tagasi. (Иванова 1979, c 138–149)

“Ka täiskasvanud inimese puhul on võimalik eristada teatavat põhisuunitlust, isikupärast suhtumist elunähtustesse ja iseendasse. Seejuures avalduvad hoiakud mitte ainult teadvuse, vaid ka alateadvuse kaudu.” (Lauristin 1988, lk 15)

G. Girl klassifitseerib Lugejaentsüklopeedia “Lesen. Ein Handbuch” andmeil lugejaid:

1. Funktsionaal - pragmaatiline lugeja, otsib infot nii ilukirjandusest, kui töö eesmärkidel.
2. Emotsionaalne – fantastiline. Suur lugejate grupp, kes ei ole loetava suhtes eriti kriitiline. On emotsionaalsed, lugemine toidab nende fantaasiat ja info saamine on neile kõrvaline.
3. Ratsionaalne – intellektuaalne tüüp. Neid on vähe ja neid iseloomustab aktiivne mõttetegevus lugemise käigus. Suhtub kriitiliselt loetusse, analüüsib loetut ja sobitab seda oma maailmavaatega. Nende lektüür võib olla ilukirjandus, populaarteaduslik kirjandus või filosoofia.
4. Ilukirjanduslik tüüp, kes “tõsikirjanduseks” peavad ainult ilukirjandust. Loevad ennastsalgavalt, ei sea enda ette erilisi eesmärke. (Иванова 1979, c 138–149)

Uuringu “Lugemisnõudlus, kirjanduse soovitamise ja individuaalinformatsioon raamatukogus” andmeil, mõjutavad lugemishuvide arengut kõige rohkem lugeja haridus. “Kõrgem haridus avaldab soodsat mõju kogu lugemisele. Need lugejad on tunnetanud lugemisvajadusi, mis on muutunud subjektiivseiks, püsivaiks lugemishuvideks. Neil jääb tagaplaanile ilukirjanduse lugemine esteetilise vajaduse ja meelelahutuse tõttu, samuti lugemine üldiseks enesetäiendamiseks.” (Hints 1976, lk 41–43)

Saksa uurija Erich Schöni sõnul toob aga belletristikast loobumine kaasa isiksuse (ühiskonna) empaatiavõime nõrgenemise (Schön 1993, lk 229–276).

Lugemisvajaduste ja -huvide tundmaõppimisel tuleb eristada objektiivset ja subjektiivset lugemisvajadust. Lugemist tuleb eristada kutsevajaduse tõttu, õppeotstarbel, harrastuste tõttu, olmevajadustel, üldiseks enesetäiendamiseks, ilukirjanduse lugemist esteetilisest vajadustest ja meelelahutustest põhjustatuna.

Oskuste ja teadmiste täiendamine sisemise vajaduse sunnil oleneb mitmest asjaolust. Kõigepealt töösse suhtumisest, töö iseloomust ja selle vastavusest inimese kutseideaalile.

H. Hanseni väljaandes "Kirjandusžanrid ja lugemise juhtimine", võib lugeda järgmist: "Kui erialakirjanduse lugemine on saanud inimese sisemiseks vajaduseks, võime kõnelda huvist selle kirjanduse vastu. Kui aga mainitud lugemine teenib eelkõige mõnd muud eesmärki (loenguks valmistumine, kõrgema kvalifikatsioonijärgu saamine jne), võime rääkida vahendatud huvist. Raamat, mis võeti lugeda vahendatud huvist, võib anda tõuke otseseks huviks. On ju kasu erialakirjanduse lugemisest selgesti tunnetatav ja kui inimene peab oma tööd kõitvaks, on ta huvi erialaraamatute vastu loomulik. Seega oleneb palju oma kutsetöö subjektiivsest hindamisest. Mida südamelähedasem töö on, seda enam vaba aja sisuks muutub erialateadmiste täiendamine. Erialane enesetäiendamine seostub eelkõige tööalase kvalifikatsiooniga, hariduse mõju on väiksem. (Vähe kvalifitseeritud tööd tegeva inimese üldhariduse tõus ei too kaasa märgatavat huvi kasvu erialase enesetäiendamise vastu)." (1974)

Samas võib erialakirjandus täita ka tasakaalustava kirjanduse rolli. "Tasakaalustava kirjavara rolli võivad vahel täita ka erialased raamatud ja artiklid, tööks vajalike teadmiste lisandumine võib olla edukuse nurgakiviks ning pakkuda tunnetus- ja uurimisrõõmu". (Stressi...1997)

Kalju Oja toob oma artiklis "Teadusliku kirjanduse lugemine" välja järgmist: "Üldjoontes on teadusliku kirjanduse lugemine seotud õppimisega. See on kooskõlas sooviga tõsta oma haridustaset. Käsitledes teadusliku kirjanduse lugemise motiveeringut, tuleb esile tuua soov arendada vabal ajal oma võimeid ja kalduvusi. Olulise motiveeringuna ilmneb seega soov rahuldada kultuurihuve, millel on kindlakujuline seos teadusliku kirjanduse lugemisega. Arvestav motiveering on ka soov vabaneda tavalisest ümbrusest, saada uusi elamusi. Mida tugevam see soov on, seda regulaarsemalt loetakse teaduslikku kirjandust." (1976)

Inimese maailmavaate ja tema vaimse kultuuri arenemises etendab kirjandusliikidest ilukirjandus tähtsat osa. "Ilukirjandus erineb mis tahes teistest inimkõne tekstidest ja sõnumitest just selle poolest, et kirjanik suhtleb lugejaga kunstiliste kujundite, see tähendab väljendusvahendite abil, mis annavad edasi nii teavet kui ka mõjustavad lugeja tundemaailma." (Никифорова 1972, с 9)

Ilukirjanduse vastuvõtmisel eristatakse kolme etappi:

- Esimene etapp – teose vahetu retseptsioon, see tähendab teose kujundite taasloomine ja elamuslikustamine. Selles staadiumis on juhtivaks protsessiks kujutlemine. Esteetika teoreetik V. Belinski eristas kirjanduse retseptsioonis kahte, “vaimustuse”(vahetu retseptsioon) ja “tõelise nautimise “staadiumi;
- Teine etapp on teose ideelise sisu mõistmine. Ideed täiesti mõista on võimalik alles pärast kogu teose läbi lugemist. Selles retseptsiooni staadiumis on juhtivaks protsessiks mõtlemine, kuid et opereeritakse mõtlemise käigus emotsionaalselt elamuslikustatuga, ei suru mõtlemine maha retseptsiooni emotsionaalsust. Just seepärast nimetaski V. Belinski seda staadiumi “tõeliseks naudinguks”;
- Kirjanduse retseptsiooni kolmas staadium on ilukirjanduse mõju lugejate isiksusele kui teose retseptsiooni tagajärg. (Никифорова 1972, с 8)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et lugemisvajadus sõltub paljudest teguritest: inimese vanusest, ajastust, milles ta elas ja elab, ühiskonna poliitilisest ja majanduslikest tendentsidest, teaduse ja tehnika arengust, kultuurisituatsioonist, kohalikest ja globaalsetestki probleemidest. Suhte “inimene – inimrühm – raamat arengu konkreetne vaatlemine pole seega kaugeltki lihtne, vaid tekitab palju küsimärke. (Maimik 1988, lk 119)

3.2. Psühholoogilised lugejatüübid

Igal psüühilisel nähtusel on oma põhjus. Inimene ei tegutse mitte juhuslikel ajenditel, vaid kogu tema tegevusel ja käitumisel on kindlad põhjused.

Igat inimest iseloomustab individuaalsus. Individuaalsus on inimese omapära, mille moodustavad kordumatud, ainult antud inimesele omased jooned ja iseärasused (huvid, hoiakud, temperament, iseloom jm).

Lugejate psüühiliste omaduste iseloomustamisel on oluline omadus hoiaku mõistel. Hoiak on kompleksne psüühiline nähtus, mis hõlmab hingeelu eri sfääre- nii mõtet, tundmust kui ka tegevusajendit. On ju iga inimese puhul võimalik eristada teatavat põhisuunitlust, isikupärast suhtumist elunähtustesse ja iseendasse. Domineeriv hoiak on tihedalt seotud inimese närvisüsteemi omadustega, temperamendi iseärasustega.

Kirjandusmaitse väljendub lugeja vahetus emotsionaalses suhtumises kirjandusteosesse: raamat kas meeldib või ei meeldi. Eripärased maitseotsustused annavad tunnistust inimeste vaimsete tarvete erinevusest: eelistatakse seda, mille järele on kas tunnetatud või alateadlik vajadus.

Vaimsete tarvete erinevuses seisnebki lugejate psüühika eripalgelus, mis leiab väljenduse nende kirjandusvalikus. Kirjandusteose lugemisel avaldub isiksuse eripära tema intensiivseimate psüühiliste omaduste näol.

Üheks levinumaks hoiaku tüpoloogiks on introvertsus-ekstravertsus. Pidades silmas lugeja ja teose vahekorda, võib lugejatüüpide kohta teha järeldusi.

Introvertset lugejatüüpi rahuldavad:

- 1) psühholoogilise ja filosoofilise koega, arutlevat (harvem kirjeldavat) laadi teosed, mis pakuvad võimalusi abstraktseteks mõtisklusteks;
- 2) nüansirikka ja viimistletud sõnastusega teosed, kus mõttekäigu ilu kutsub esile intellektuaalseid emotsioone;
- 3) teosed, mille tegevuse arendus on pikaldane, mõõdukas, sageli detailidele keskenduv.

Ekstravertset lugejatüüpi rahuldavad:

- 1) teosed, mille esitusviis on konkreetne, vabalt voolav, jutustavat laadi, harva arutlev;
- 2) teosed, millele on omane tegelikkuse tõsieluline kujutamiskiis, mis väljendavad tegelaskujude jõulist tundemaailma ja selgepiirilist ellusuhtumist, maailmanähtuste reaalsust; elav süžeearendus ja tegelaskujude vahekorra terav, dünaamiline, põnevusttekitav esitusviis;
- 3) elav süžeearendus ja tegelaskujude vahekorra terav, dünaamiline, põnevusttekitav esitusviis.

Ambivertset lugejatüüpi rahuldavad:

- 1) igapäevase elu reaalsust kujutava, põhiliselt jutustavat laadi teosed;
- 2) teosed, kus eluprobleeme lahendatakse ratsionalistlikult, tegevus viib konkreetsetele tulemustele;
- 3) elava süžeearendusega teosed, mis äratavad tegutsemistungi, aktiveerivad lugeja eluliste funktsioonide teostamist.

Introvertne inimene lugejatüübina otsekui hoiaks eluga distantsi, ta on harva aktiivne kaasalööja. Introverdi olemused on tagasihoitud, ta on küll tundlik, ent passiivne reageerima. See, mis väljastpoolt vastu võetakse, jääb hinge sisimasse. Kuna vastureaktsioon on pidurdatud, ei kujune kohe tagasisidet välisstiimulitega ja introvert jääb kontaktivõõraks.

Muljete vastuvõtt toimub introverdil üksikute impulsside kaupa. Seetõttu paistab ta mõttelaad silma abstraktsusega: inimene loob sisimas subjektiivse kogemuse alusel endale abstraktse pildi võimalikust suhtlemisviisist. Niisiis mõjutavad introverdi maailmapilti ja käitumist tugevasti ta subjektiivsetele elamustele tuginevad üldistused ja fantaasiakujutelmad.

Introverdi psüühiliste iseärasustega on seletatavad ka ta kirjandustajumuse erijooned.

Nagu märgitud, rahuldavad introverti filosoferiva, arutleva esitusmaneeriga, lihvitud väljenduslaadiga teosed. Huvitav mõttekäik, peen psühholoogiline analüüs, detailitäpsus olude ja sündmustiku esitamisel – kõik see on kooskõlas introverdi hoiakuga. See annab talle võimaluse mõtiskleda, meeliskleda mälestuste ja kujutelemade nüansside üle. Sageli introverne inimene otsekui “kolleksioneerib” huvitavaid, aforistlikke ütlusi mitmesuguste elunähtuste kohta. Tal tuleb ilmsiks abstraktne huvi sõnavormi vastu, millesse mõtte on rüütatud. Sõltuvalt sellest avaldub introverdil sageli huvi kirjanduslike esseede vastu. Domineerivaks kujuneb intellektuaalne emotsioon, kuna elamused on vahendatud mõtiskluste, oletuste, subjektiivsete kujutelmadega. Seetõttu avaldab introverdile kirjandusteoses sageli eriti sügavat muljet mõni katkend, kirjaniku meisterlikkus üksikute situatsioonide või hingeseisundite kujutamisel.

Introverdil avalduvad ilukirjanduse lugemisel plastilisele kujutlusvõimele iseloomulikud jooned: visuaalsete kujutluste osatähtsus, emotsionaalse elemendi väike osakaal. Fantastika valdkonda kuuluvate teoste hulgast eelistab introvert selliseid, kus hoolimata situatsiooni täielikust ebaregulaarset kirjanik on olustikuliste detailide edasiandmisel säilitanud konkreetsuse, realistlikkuse, täpsuse.

Introvert ei aseta dünaamikat, süželist põnevust kirjandusteose hindamisel esikohale. Teataval määral võib siin mõju avaldada ka introverdi emotsionaalne ebastabiilsus ja vähene paindlikkus. Ta loeb meelsamini teoseid, mis ei eruta liialt. See on omamoodi kaitsevahendiks liig tugevate elamuste vastu, mis väsitavad introverti. Seepärast ongi introverdil ilukirjanduse lugemise motiivide hulgas küllalt tähtsal kohal puhkus, meelelahutus, võimalus välja lülituda igapäevaste askelduste ringist.

Ekstraverne inimene on pigem aktiivne teoinimene kui omaette mõtiskleja. Ekstavert on impulsiivne, vastuvõtlik välismõjudele. Sellise inimese reageeringud on vahetud, ta väljendab neid emotsioone, mida välisstiimulid esile kutsuvad. Muljete vastuvõtt ümbritsevast maailmast on rütmipidev, vastureaktsioonide kaudu kujunevad seosed ja täpsustuvad nüansid. Ekstavert on konkreetse mõttelaadiga. Ta käitumist ja maailmanägemist kujundavad eelkõige emotsioonid, fantaasiakujutlustel on siin täita tagasihoidlikum osa kui introverdil.

Ekstraverdi psüühilised iseärasused võimaldavad paljus seletada ta lugemisele iseloomulikke jooni. Teda haarab kirjandusteoses vabalt ja dünaamiliselt voolav jutustamismaneer, põnev süžee, teravad konfliktid, võimalus tajuda elu realiteeti. See on kooskõlas ekstaverti emotsioonide tarvidusega. Teose positiivse hinnangu kriteeriumidena toob ekstavert sagedamini kui introvert esile järgmisi: poeetilisus, heroilisus, ülevus, huumor. (L. Žabitskaja märgib samuti, et tugeva emotsionaalsusega inimesel on vajadus romantilist laadi kunsti järele).

Ekstraverdi lugemises võib tabada emotsionaalsele kujutlusvõimele iseloomulikke jooni. Sellest annab tunnistust seik, et oluline koht ekstraverdi kirjanduslike eelistuste hulgas on luuleteostel. Emotsionaalsuse kaudseks väljenduseks tuleb pidada ka seda, et ekstavert omistab teoses olulise tähtsuse süžee põnevusele. Tunduvalt sagedamini kui introvert kasutab ekstavert selliseid teose negatiivse hinnangu kriteeriume: palju igavaid arutlusi, sündmustevaene sisu.

Ilukirjanduslike teoste valikut põhjendades toob ekstaravert esile vajaduse leida vaheldust, ümber lülituda. See Annab tunnistust ekstraverdi lugemisprotsessi suuremast aktiivsusest.

Ekstarverdile on küllaltki iseloomulik tõlgendada raamatu sisu lähtudes tegelikkuse arengust, kirjandusteoses soovib ta eelkõige tajuda kõige elava ühtsust. Teoste valiku- ja hindamiskriteeriumide hulgas kohtame ekstraverdil sagedamini kui introverdil järgmisi: tõetruudus, elulähedus. Seega on ekstravertse inimese kirjandusvalik suhteliselt avaram, paindlikum ja mitmekülgsem kui intoverdil. Lugemisprotsessi näib suunavat emotsioonide pulseerimine, võrreldes subjektiivsete impulssidega on välisstiimulitel suurem osa.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kirjandusteose lugemine on subjektiivne, isikupärane protsess, milles olulist osa täidavad nii teose kunstilised iseärasused kui lugeja psüühilised omadused. Raamatukogutöös pakub selle protsessi soodustamiseks teatavaid võimalusi kirjandusteoste ja lugejate tüpiseerimine. (Vainu 1975, lk 25–34)

II UURIMUSLIK OSA

1. Uurimuse meetodika

Uuring "Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugeja motivatsioonist" viidi läbi antud töö autori poolt.

Uurimistöö toimus etappide kaupa:

- 1) uurimisprogrammi väljatöötamine, hüpoteesi püstitamine;
- 2) üldkogumi väljaselgitamine, väljavõtukogumi kindlaksmääramine;
- 3) küsimuste koostamine ja nende formuleerimine ankeetküsimusteks;
- 4) küsitluse läbiviimine;
- 5) ankeetide töötlemine;
- 6) kogutud materjalide analüüsimine ja interpreteerimine.

Esmalt määratleti uurimuse probleem, milles oli tunnetatud info puudujääke. Seejärel püstitati eesmärk nii teoreetilise kui ka empiirilise materjali käsitlemiseks. Vastavalt eesmärgi saavutamiseks ja hüpoteesi tõestamiseks töötati välja ülesanded.

Andmed koguti ankeetküsitluse teel. Ankeet sisaldas 12 küsimust, mis oli koostatud lähtuvalt uurimustöö eesmärgist. Anonüümne ankeet koostati selliselt, et iga küsitletav oleks võimeline seda iseseisvalt täitma. Anketeerija ülesandeks jäi selgituste andmine, kusjuures lahkuti alles siis, kui küsitletav oli vastamise lõpetanud. Sellega tagati enamasti ankeetide aus ja korrektne täitmine. Otsene kontakt võimaldas anda selgitusi küsitluse eesmärkide kohta, mis kujundas küsitletavate tõsise suhtumise käsil olevasse uuringusse. Ka võimaldas küsitlaja pidev kohalolek anda selgitusi küsimustest mitteamusaamise korral. Andmete kogumisel vastamisele keeldumist ette ei tulnud ja seega koguti andmed 150 ankeediga.

1.1. Põhiprobleem ja eesmärk

Uurimuse põhiprobleemiks oli välja selgitada Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejate huvid ja nende lugemuse. Kas antud raamatukogu võimaldab rahuldada oma lugejate lugemisvajadusi?

Katseisikute lugemisvajadusi ja -huvisid vaadeldi antud uurimuses B. Lakheimi lugemismotivatsiooni klassifikatsiooni põhjal:

- saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale;
- tõsta teadmisi, õppida uut;
- nautida kirjandust ja lõõgastuda;
- rahuldada suhtlemisvajadusi. (Меижис 1994, с 40–47)

Antud uurimustöös on lugemuse kindlakstegemise aluseks võetud Märt Hennoste tekstide liigitus ja nendest tavalisemate tekstide valik:

- kirjanduslikud tekstid (romaanid, jutustused, novellid);
- teadus ja populaarteaduslikud tekstid (uurimused, artiklid, esseed);
- tarbetekstid (õpikud, käsiraamatud, sõnaraamatud, teatmeteosed);
- elektroonilised tekstid (teletekstid, arvutitekstid, internet).

Oluliseks peeti teadasaamist ka teiste lugemisvara hankimise allikate osa, seoses erinevate lugemisvajaduste rahuldamisega.

Antud uurimuse eesmärgiks oli teada saada Võrumaa Kutsehariduskeskuse erinevate lugejagruppide rahulolu kooliraamatukogu enamkasutatavate kogude osas ja selle vastavust lugejanõudlusele.

Kogude hinnangu määratlemiseks valiti enamkasutatavatest kirjandusliikidest:

- populaarteaduslik kirjandus (teadust üldarusaadavas teaduslikult põhjendatud vormis tutvustav kirjandus) ;
- teatmekirjandus (entsüklopeediad, sõnastikud, bibliograafia väljaanded);
- õppekirjandus (õpikud, õppematerjalid);
- ilukirjandus (belletristika);
- perioodika väljaanded (ajakirjakogu, ajalehekogu).

Kirjandusliikide valiku aluseks oli võetud ERÜ kooliraamatukogude sektsiooni poolt 1999. aastal paika pandud kooliraamatukogude komplekteerimise prioriteedid.

1.2. Hüpotees

Antud uurimustöö hüpoteesiks oli:

- Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugeja eelistab kirjandusliikidest kõige enam tarbetekste.

Lugejate lugemisvajadusi ja -huvide struktuuri ei olnud võimalik määratleda üksnes senise tunnetuse alusel, loogilise mõtlemise teel. Järelduste tegemisel tuleb tugineda argumenteeritud andmete kogule.

1.3. Ülesanne

Uurimistöö ülesandeks oli:

- uurida lugejat tema põhitunnuste (sugu, vanus, tegevusala) järgi;
- selgitada välja lugejagruppide lugemisemotivatsioon, lugemisvajadused ja eelistused;
- selgitada välja lugemisvara hankimise peamised allikad;
- selgitada välja lugejate kooliraamatukogu kasutamise sagedus ja enamkasutatavad fondid.

1.4. Objekti kirjeldus

Antud uurimus viidi läbi Võrumaa Kutsehariduskeskuse raamatukogu teeninduspiirkonna lugejate hulgas. Võrumaa Kutsehariduskeskus on ametikool, kus õpitakse järgmistel erialadel:

- infotehnoloogia;
- ärikorraldus;
- turismikorraldus;
- puidutöötlemise tehnoloogia.

Infotehnoloogia eriala õppijad saavad laialdased teadmised arvutite ehitusest, arvutivõrgust ja andmetöötlusprogrammide, internetist, WWW lehekülgede koostamisest. Lisaks õpitakse raamatupidamist, raamatupidamise programmide kasutamist, masinkirja, rahandust, pangandust ja võõrkeeli.

Ärikorralduse eriala õppijad õpivad ärijuhtimist, turundust, makro- ja mikroökonomikat, juhtimist, pangandust, logistikat, ettevõtlust, arvutiõpetust ja võõrkeeli.

Turismikorralduse eriala omandades õpitakse klienditeenindust, majutust, turundust, maaturismi, suhtlemist, giidindust ja võõrkeeli.

Puidutöötlemise tehnoloogia eriala õppijad omandavad laialdased teadmised puidu ja mööblitoodete erialal. Õpitakse joonestamist, tehnoloogiat, konstrueerimist, puidu kuivatamist, puidutöötlemise seadmeid ja instrumente.

Uuringu perioodil oli õpilaste nimekirjas 452 õpilast: infotehnoloogia erialal 72, ärikorralduse erialal 100, turismikorralduse erialal 72 ja puidutöötlemise erialal 130 õpilast. Lisaks õpilastele osalesid uuringus koolitõõtjad. Uuringu perioodil moodustas ametkoosseisu 78 töötajat, millest osales uuringus 26. Antud uuringus osales 150 lugejat.

1.5. Meetodid

Läbi viidi kvantitatiivne uurimus ankeetküsitluse kujul ajavahemikus 01.11.2002 – 01.01.2003. Ankeetküsitlus oli väljatöötatud vastavalt eesmärkidele (vt LISA 1).

Uuritavad valiti 452 indiviidi hulgast, kellest osales uuringus 150, mis moodustab üldkogumist (populatsioonist) 33%. Uurimisobjekt valiti kihtvalimi alusel.

Et uuringu objektiks oli kutseõppeasutuse õppurid ja koolitõõtjad, moodustasid nad ühiste tunnustega grupid. Igast grupist valiti juhuslikkuse printsiibi järgi välja vastav arv indiviide (33%), lähtuvalt grupi üldarvust:

Tegevusvaldkond	Uuringus osalejad	Üldarv
Ärijuhtimine	33	100
Turismikorraldus	24	72
Infotehnoloogia	24	72
Puidutöötlus	43	130
Koolitöötajad	26	78
KOKKU	150	452

Lugejad grupeeriti tegevussuuna ja vanuseastmete järgi, milles eristati järgmisi lugejate vanuseastmeid:

- 16–19 -aastased;
- 20–24 -aastased;
- 25–29 -aastased;
- 35–59 -aastased;
- “60 a ja vanem”.

Interpreteerimise juures on kasutatud võrdlemise meetodit. Uurimuse analüüs koosneb uuritava üldkogumi ja grupianalüüsist. Ühe grupina oli vaatluse alla võetud neljast erialagrupid koosnev õppurite ja teise grupina koolitöötajate grupp. Andmed on esitatud arvkujul, mille töötlemiseks ja analüüsimiseks on kasutatud statistilise töötlemise tehnikatest: faktoranalüüsi, korrelatsioonianalüüsi. Andmed on töödeldud MS Exceli keskkonnas. Arvuliste andmete ja tekstiosade ülevaatlikuks esitamiseks on kasutatud tabelleid. Tulemuste visualiseerimiseks ja esitamiseks aga erisuguseid diagramme.

Kvaliteetse raamatukoguteenuse pakkumine toetub suurel määral lugejate infovajaduse, huvide, soovide, ootuste ja hoiakute tundmisele. Raamatukogu saab selleseisulist teavet oma igapäeva töö vaatluste, vastava statistika analüüsi ja sihipärase uurimustöö läbi. Raamatukogumaailmas õigustavad end üha rohkem just erinevate lugejaskonna sihtgruppidele suunatud uuringud, mis annavad konkreetset teavet infovajaduse kohta ühel või teisel erialal. Sihtgrupi arvamuste ja hinnangute alusel on võimalik teha muudatusi sihtgruppi teenindava raamatukogu edasises tegevuses. Edaspidiselt on kavandatud jätkata Võrumaa Kutsehariduskeskuse teeninduspiirkonna lugeja uuringut. Raamatukogu peab kindlaks tegema võimalikult iga lugeja objektiivsed lugemisvajadused ja lugemishuvide struktuuri, saavutamaks individuaalteeninduse kaudu lugemist vastavalt lugemisvajadustele.

2. Uuringu resultaadid

2.1. Uuringu objekti kirjeldus

Võrumaa Kutsehariduskeskuse raamatukogu teeninduspiirkonna moodustavad õppurid ja koolitöötajad. Üldarvuga 452, millest õppureid 374 ja koolitöötajaid 78.

Võrumaa Kutsehariduskeskuse raamatukogu teeninduspiirkonna lugejaist on ülekaalus noored. Õppurid moodustavad 83 % ja koolitöötajad 17% üldarvust (vt tabel 1).

Tabel 1

Uuringus osalemine (arv)

SIHTGRUPP	Uuringus osalejad	Üldarv
Ärijuhtimine	33	100
Turismikorraldus	24	72
Infotehnoloogia	24	72
Puidutöötlus	43	130
Koolitöötajad	26	78
KOKKU	150	452

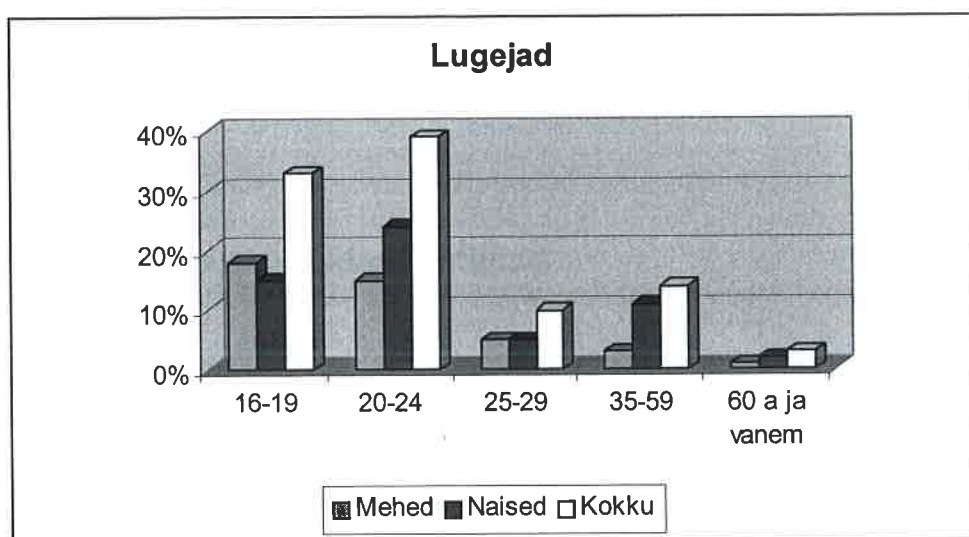
Käesolevast uuringust võttis osa 150 lugejat, mis moodustab 33% Võrumaa Kutsehariduskeskuse teeninduspiirkonna lugejatest .

Uuringus osalenud õpilasi on rühmitatud vastavalt õppesuuna, soo ja vanuse järgi. Õppesuuna järgi kujunes grupe neli: 1) ärijuhtimise eriala õppurid, 2) turismikorralduse eriala õppurid, 3) infotehnoloogia eriala õppurid, 4) puidutöötlemise eriala õppurid. Eraldi grupi moodustasid koolitöötajad, kuhu kuulusid peamiselt pedagoogid ja teenindav personal. Vanuseliselt oli uuringus osalejad grupeeritud viide gruppi. Eristati järgmised vanuseastmed:

- 16–19;
- 20–24;
- 25–29;
- 35–59;
- “60 a ja vanem”.

Soo järgi osales uuringus mehi 42% ja naisi 58% absoluutarvust. Vanusegruppidele on iseloomulik naiste ülekaal, va 16–19 vanusegrupp. Seega osales uuringus 16–19 aastaste vanusegrupist mehi 18% ja 15% naisi. 20–24 aastaste vanusegrupist osales 15% mehi ja naisi 24%. 25–29 aastaste hulgas osales uuringus nii mehi kui ka naisi võrdselt (5%), 35–59 aastaste vanusegrupist osales uuringus 3% mehi ja 11% naisi. “60 a ja vanem” vanusegrupist osales uuringus mehi 1% ja naisi 2% (vt joon 1).

Joon 1 Uuringus osalenute jagunemine soo ja vanuse järgi (%)

Sihtgruppide vanuseline ja sooline jagunemine:

- 16–19 aastaste vanusegrupis oli meeste ülekaal puidutöötlemise sihtgrupis (44%). Infotehnoloogia sihtgrupis oli 16–19 aastaseid mehi 25% ja turismikorralduse grupi küsitletute hulgas samavanuselisi mehi 8%. Sama vanusegrupi naiste hulgas oli ülekaalus turismikorralduse sihtgrupp (46%) ja ärijuhtimise ning infotehnoloogia sihtgrupist osales uuringus naisi 21%.
- 20–24 aastaste vanusegrupi meeste osas oli ülekaalukas puidutöötlemise sihtgrupp (47%). Tunduvalt väiksem osakaal sama vanusegrupi meeste osas oli ärijuhtimise sihtgrupp (6%) ja turismikorralduse sihtgrupp (4%). Sama vanusegrupi naistest osales uuringus ärijuhtimise sihtgrupist 58% ja turismikorralduse sihtgrupist 42% ning infotehnoloogia sihtgrupist 29%.
- 25–29 aastaste vanusegrupist osales uuringus mehi puidutöötlemise sihtgrupist 9%, infotehnoloogia grupist 8%, ja ärijuhtimise sihtgrupist 3%. Sama vanusegrupi naiste hulgas osales uuringus infotehnoloogia sihtgrupist 17% ja ärijuhtimise sihtgrupist 12%.

- 35–59 aastaste sihtgrupist osales uuringus 15% mehi ja 65% naisi.
- Sihtgrupist “60 a ja vanem”, osales uuringus mehi 8% ja naisi 12% (vt tabel 2).

Tabel 2

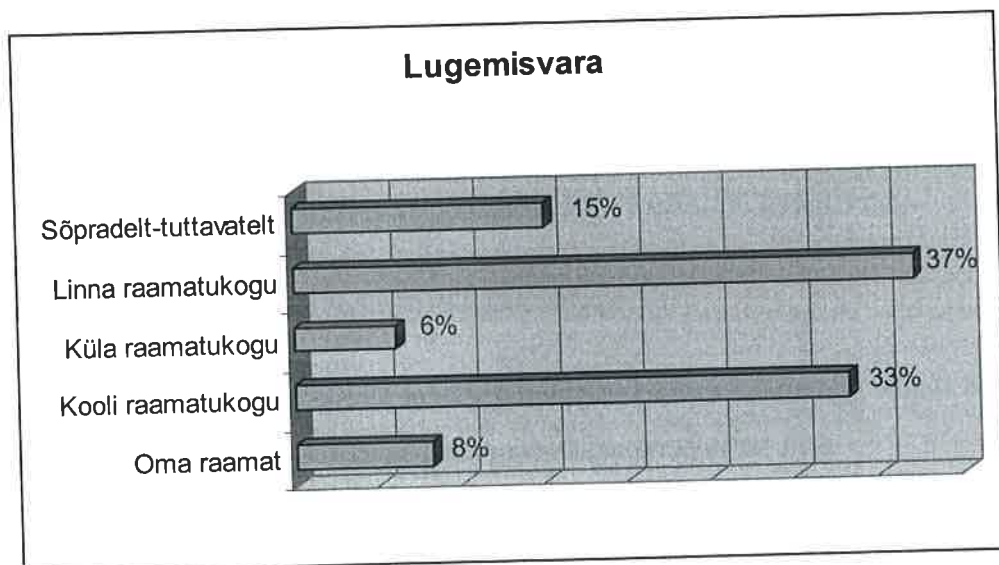
Sihtgruppide jagunemine soo ja vanuse järgi (%)

SIHTGRUPP	16–19		20–24		25–29		35–59		60 a ja vanem	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Ärijuhtimine	-	21	6	58	3	12	-	-	-	-
Turismikorraldus	8	46	4	42	-	-	-	-	-	-
Infotehnoloogia	25	21	0	29	8	17	-	-	-	-
Puidutöötlus	44	0	47	-	9	-	-	-	-	-
Koolitöötajad	-	-	-	-	-	-	15	65	8	12

2.2. Lugemisvara hankimise allikad

150 küsitletust hankis lugemisvara: oma raamatut kasutas lugejatest $8,0 \pm 6,9\%$, sõpradelt-tuttavatelt laenasid lugemisvara $15,4 \pm 5,0\%$, kooliraamatukogust $33,4 \pm 7,7\%$, külaraamatukogust $6,0 \pm 5,0\%$ ja linnaraamatukogust $37,2 \pm 6,7\%$ küsitletuist.

Joon 2 Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugeja peamised lugemisvara hankimise allikad (%)

Kusjuures raamatukogust hankis lugemisvara $25,5 \pm 15,6\%$ küsitletuist (vt joon 2).

Sihtgruppide peamised lugemisvara hankimise allikad: ärijuhtimise grupi küsitletuist hankis lugemisvara kõige sagedamini linnaraamatukogust (45%), turismikorralduse grupi küsitletuist hankis kõige sagedamini lugemisvara kooliraamatukogust (45%), infotehnoloogia grupi küsitletuist hankis lugemisvara kõige sagedamini linnaraamatukogust (38%) ja puidutöötlemise grupi küsitletuist hankis lugemisvara kõige sagedamini linnaraamatukogust (41%) ning koolitöötajad hankisid lugemisvara kõige sagedamini kooliraamatukogust (27%) (vt tabel 3).

Tabel 3

Lugemisvara hankimise allikad (%)

Tegevusala	Oma raamat	Kooli raamatukogu	Küla raamatukogu	Linna raamatukogu	Sõprad-tuttavad
Ärijuhtimine	9	29	3	45	14
Turismikorraldus	5	45	2	37	11
Infotehnoloogia	2	26	19	38	15
Puidutöötlemine	3	40	4	41	12
Koolitöötajad	21	27	2	25	25

2.3. Kooliraamatukogu kasutamine ja külastamissagedus

Uuringus osalejatest kasutas kooliraamatukogu $90,6 \pm 8,2\%$ küsitletuist ja üldse ei kasutanud kooliraamatukogus $9,4 \pm 8,2\%$.

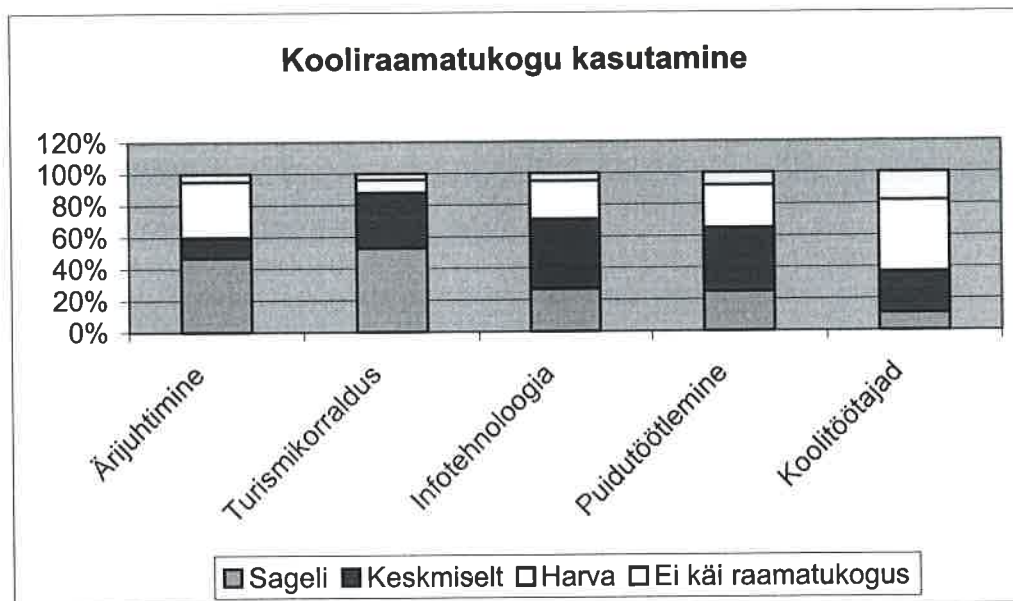
150 küsitletust külastas kooliraamatukogu: kooliraamatukogu külastas sageli (peaaegu iga päev v kord-paar nädalas) $30,2 \pm 18,0\%$, keskmiselt (kord-paar kuus) külastas kooliraamatukogu $31,0 \pm 5,2\%$ ja harva (kord-paar poolaastas) $29,4 \pm 14,1\%$ küsitletuist.

Sihtgruppide kooliraamatukogu külastamissagedus:

- ärijuhtimise gruppi õppuritest külastas kooliraamatukogu sageli 47%, keskmiselt 13%, harva 35% ja kooliraamatukogu ei kasutanud üldse 5%;
- turismikorralduse grupi õppuritest külastas kooliraamatukogu sageli 53%, keskmiselt 35%, harva 8% ja kooliraamatukogu ei külastanud üldse 4%;
- infotehnoloogia grupi õppuritest külastas kooliraamatukogu sageli 27%, keskmiselt 44%, harva 24% ja kooliraamatukogu ei kasutanud üldse 5%;

- puidutöötlemise grupi õppuritest kasutas kooliraamatukogu sageli 25%, keskmiselt 40%, harva 27% ja kooliraamatukogu ei kasutanud üldse 8%;
- koolitöötajate grupist kasutas kooliraamatukogu sageli 11%, keskmiselt 26%, harva 45% ja kooliraamatukogu ei kasutanud 18% (vt joon 3).

Joon. 3 Sihtgruppide kooliraamatukogu kasutamine (%)

Kooliraamatukogu kasutamine vanusegruppide järgi:

- 16–19 vanusegrupi küsitletuist külastas kooliraamatukogu sageli 49%, keskmiselt 36%, harva 11% ja kooliraamatukogu ei külastanud üldse 4% küsitletuist;
- 20–24 aastaste vanusegrupist külastas kooliraamatukogu sageli 52%, keskmiselt 29%, harva 17% ja kooliraamatukogu ei külastanud üldse 2%;
- 25–29 aastaste vanusegrupist kasutas kooliraamatukogu sageli 27%, keskmiselt 38%, harva 29% ja kooliraamatukogu ei külastanud üldse 6% küsitletuist;
- 35–59 aastaste vanusegrupist külastas kooliraamatukogu sageli 18%, keskmiselt 24%, harva 48% ja kooliraamatukogu ei külastanud üldse 10% küsitletuist;
- vanusegrupist “60 a ja vanem” külastasid kooliraamatukogu sageli 5%, keskmiselt 28%, harva 42% ja kooliraamatukogu ei kasutanud 25% küsitletuist (vt tabel 4).

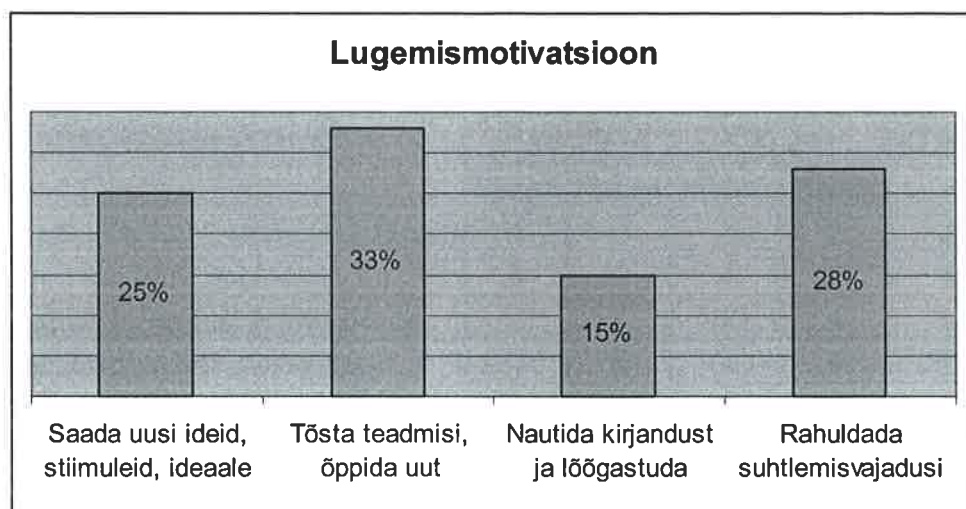
Kooliraamatukogu külastamissagedus vanusegruppide järgi (%)

Vanusegrupp	Sageli		Keskmiselt		Harva		Ei käi üldse kooliraamatukogus	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised
16–19	19	30	11	25	4	7	4	-
20–24	18	34	10	19	14	3	2	-
25–29	9	18	13	25	17	12	6	-
35–59	4	14	7	17	32	16	10	-
“60 a ja vanem”	1	4	10	18	10	32	25	-

2.4. Lugejate lugemismotivatsioonist

150 uuringus osaleja lugemismotivatsioon: lugemismotivatsioon “saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale” oli määratlenud $24,6 \pm 4,3\%$ küsitletuist, lugemismotivatsioon “tõsta teadmisi, õppida uut” oli määratlenud $32,8 \pm 9,9\%$ küsitletuist, lugejamotivatsioon “nautida kirjandust ja lõõgastuda” esines $14,8 \pm 6,1\%$ küsitletuist.

Joon 4 Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugeja lugemismotivatsioon (%)

Lugemismotivatsioon “rahuldada suhtlemisvajadusi” oli määratlenud $27,8 \pm 7,2\%$ küsitletuist. (vt joon 4)

Ärijuhtimise grupi 33 küsitletu lugemismotivatsioon: grupist $24,2 \pm 4,2\%$ oli määratlenud lugemismotivatsiooniks “saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale”, $24,2 \pm 5,2\%$ grupist oli määratlenud lugemismotivatsiooniks “tõsta teadmisi, õppida uut”, $21,2 \pm 3,2\%$ oli määratlenud lugemismotivatsiooniks “nautida kirjandust ja lõõgastuda” ja lugemismotivatsiooniks “rahuldada suhtlemisvajadusi” oli grupist määratlenud $30,3 \pm 4,5\%$ (vt tabel 5).

Tabel 5

Sihtgrupi lugemise motivatsioon (%)

ÄRIJUHTIMINE	16–19		20–24		25–29		KOKKU
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised	
Saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale	-	3	-	12	3	6	24
Tõsta teadmisi, õppida uut	-	3	3	15	-	3	24
Nautida kirjandust ja lõõgastuda	-	3	-	9	3	6	21
Rahuldada suhtlemisvajadusi	-	9	3	12	-	6	30

Turismikorralduse grupi 24 küsitletu lugemismotivatsioon: lugemismotivatsioon “saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale” esines $25,0 \pm 4,7\%$ küsitletuist, lugemismotivatsioon “tõsta teadmisi, õppida uut” oli määratlenud $45,8 \pm 6,2\%$ küsitletuist, lugemismotivatsioon “nautida kirjandust ja lõõgastuda” esines grupist $12,5 \pm 3,5\%$ ja lugemismotivatsioon “rahuldada suhtlemisvajadusi” esines $16,7 \pm 4,2\%$ küsitletuist (vt tabel 6).

Tabel 6

Sihtgrupi lugemise motivatsioon (%)

TURISMIKORRALDUS	16–19		20–24		KOKKU
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	
Saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale	4	13	-	8	25
Tõsta teadmisi, õppida uut	8	21	4	13	46
Nautida kirjandust ja lõõgastuda	-	8	-	4	13
Rahuldada suhtlemisvajadusi	-	8	-	8	17

Infotehnoloogia grupi 24 küsitletu lugemismotivatsioon: lugemismotivatsioon “saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale” esines $16,7 \pm 3,1\%$ küsitletuist, lugemismotivatsioon “tõsta teadmisi, õppida uut” oli määratlenud $37,5 \pm 4,7\%$ küsitletuist, lugemismotivatsioon “nautida kirjandust ja lõõgastuda” esines grupist $8,3 \pm 2,0\%$ ja lugemismotivatsioon “rahuldada suhtlemisvajadusi” esines $37,5 \pm 4,0\%$ küsitletuist (vt tabel 7).

Tabel 7

Sihtgrupi lugemise motivatsioon (%)

INFOTEHNOLOOGIA	16–19		20–24		25–29		KOKKU
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised	
Saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale	-	4	-	8	-	4	17
Tõsta teadmisi, õppida uut	4	13	-	13	4	4	38
Nautida kirjandust ja lõõgastuda	-	4	-	4	-	-	8
Rahuldada suhtlemisvajadusi	8	8	-	13	4	4	38

Puidutöötlemise grupi 43 küsitletu lugemismotivatsioon: lugemismotivatsioon “saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale” esines $30,2 \pm 7,4\%$ küsitletuist, lugemismotivatsioon “tõsta teadmisi, õppida uut” oli määratlenud $37,2 \pm 8,7\%$ küsitletuist, lugemismotivatsioon “nautida kirjandust ja lõõgastuda” esines grupist $9,3 \pm 2,6\%$ ja lugemismotivatsioon “rahuldada suhtlemisvajadusi” esines $23,3 \pm 5,1\%$ küsitletuist (vt tabel 8).

Tabel 8

Sihtgrupi lugemise motivatsioon (%)

PUIDUTÖÖTLEMINE	16–19		20–24		25–29		KOKKU
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised	
Saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale	19	-	12	-	-	-	30
Tõsta teadmisi, õppida uut	12	-	23	-	2	-	37
Nautida kirjandust ja lõõgastuda	2	-	7	-	-	-	9
Rahuldada suhtlemisvajadusi	7	-	14	-	2	-	23

Koolitöötajate grupi 26 küsitletu lugemismotivatsioon: lugemismotivatsioon “saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale” esines $26,9 \pm 9,6\%$ küsitletuist, lugemismotivatsioon “tõsta teadmisi, õppida uut” oli määratlenud $19,2 \pm 4,2\%$ küsitletuist, lugemismotivatsioon “nautida kirjandust ja lõõgastuda” esines grupist $23,1 \pm 3,3\%$ ja lugemismotivatsioon “rahuldada suhtlemisvajadusi” esines $30,8 \pm 6,1\%$ küsitletuist (vt tabel 9).

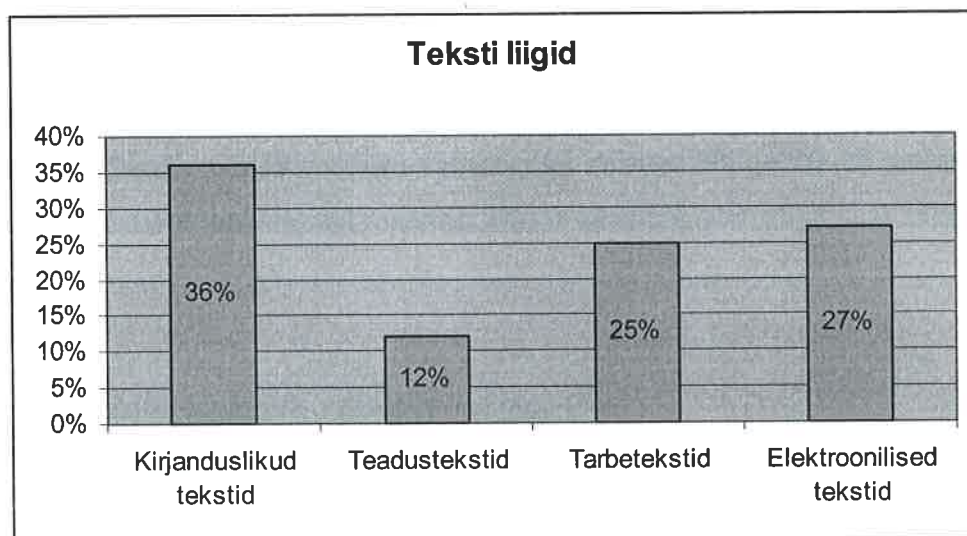
Sihtgrupi lugemise motivatsioon (%)

KOOLITÖÖTAJAD	25–29		35–59		“60 a ja vanem”		KOKKU
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised	
Saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale	-	-	-	23	-	4	27
Tõsta teadmisi, õppida uut	-	-	4	12	4	-	19
Nautida kirjandust ja lõõgastuda	-	-	4	12	4	4	23
Rahuldada suhtlemisvajadusi	-	-	12	15	4	-	31

2.5. Lugejate tekstieelistused

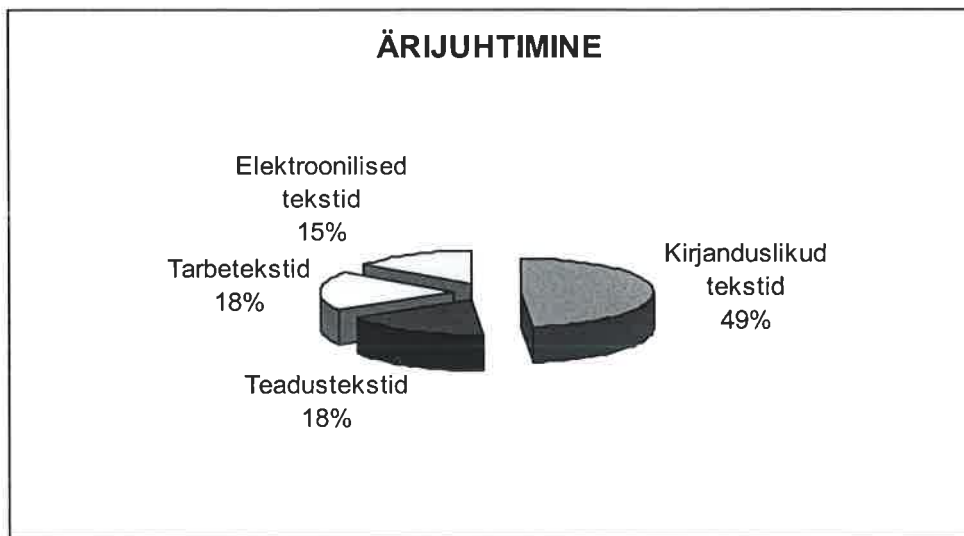
150 küsitletu tekstieelistus: kirjanduslikke tekste eelistas lugeda $36,0 \pm 1,9\%$ küsitletuist, teadustekste eelistas lugeda $12,7 \pm 1,5\%$ küsitletuist ja tarbetekste eelistas lugeda $24,7 \pm 1,5\%$ küsitletuist ning elektroonilisi tekste eelistas lugeda $26,6 \pm 5,1\%$ küsitletuist (vt joon 5).

Joon 5 Tekstide lugemise eelistus (%)

Ärijuhtimise grupi 33küsitletust eelistas lugeda tekstiliikidest: kirjanduslikke tekste eelistas küsitletuist $48,5 \pm 11,8\%$, teadustekste eelistas $18,2 \pm 5,5\%$ küsitletuist, tarbetekste eelistas $18,2 \pm 2,5\%$ küsitletuist ja elektroonilisi tekste eelistas $15,2 \pm 3,2\%$ küsitletuist (vt joon 6).

Joon 6 Sihtgrupi tekstieelistus (%)

Ärijuhtimise grupi vanuseline tekstieelistus: 16–19 aastastest naistest eelistas kirjanduslikke tekste lugeda 9% ja 20–24 aastaste vanusegrupi naistest 33% ning 25–29 aastastest naistest eelistas lugeda kirjanduslikke tekste 6%. Teadustekste eelistas lugeda 20–24 aastastest naistest 15% ja vanusegrupist 25–29 aastastest naistest eelistas lugeda 3%. Tarbetekste eelistasid lugeda 16–19 aastaste vanusegrupi naistest 3%, vanusegrupi 20–24 aastastest meestest 3% ja sama vanusegrupi naistest 6% ning 25–29 aastaste vanusegrupi naistest 6%. Elektroonilisi tekste eelistas lugeda 16–19 aastaste vanusegrupi naistest 3% ja 20–24 aastastest naistest 9% ning 25–29 aastaste vanusegrupi meestest 3% (vt tabel 10).

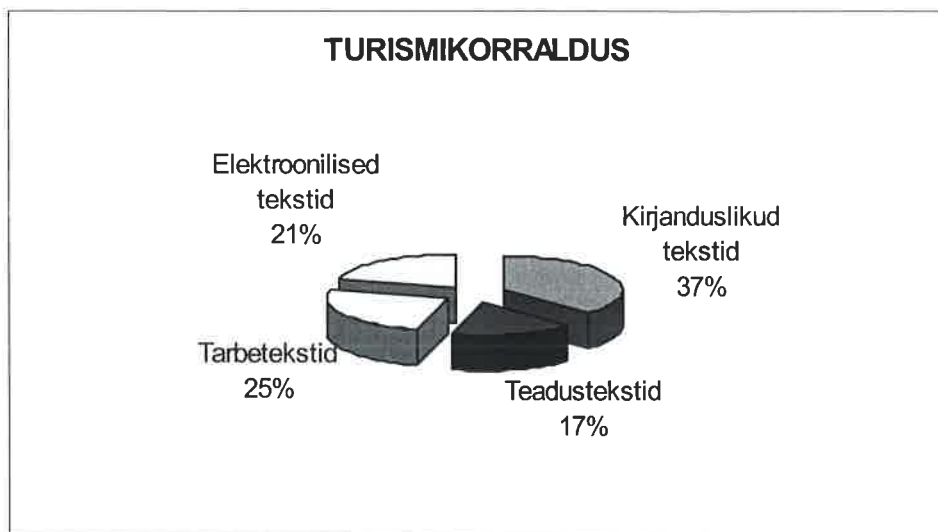
Tabel 10

Teksti liikide lugemine, vanuse ja soo järgi (%)

ÄRIJUHTIMINE	16–19		20–24		25–29	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Kirjanduslikud tekstid	-	9	-	33	-	6
Teadustekstid	-	-	-	15	-	3
Tarbetekstid	-	3	3	6	-	6
Elektroonilised tekstid	-	3	-	9	3	-

Turismikorralduse grupi 24 küsitletust eelistas lugeda tekstiliikidest: kirjanduslikke tekste eelistas küsitletuist $37,5 \pm 6,3\%$, teadustekste eelistas $16,7 \pm 3,9\%$ küsitletuist, tarbetekste eelistas $25,0 \pm 4,8\%$ küsitletuist ja elektroonilisi tekste eelistas $20,8 \pm 4,4\%$ küsitletuist (joon 7).

Joon 7 Sihtgrupi tekstieelistus (%)

Turismikorralduse grupi vanuseline tekstieelistus: 16–19 aastastest meestest eelistas lugeda kirjanduslikke tekste 4% ja sama vanusegrupi naiste hulgast 13%. 20–24 aastaste vanusegrupi meestest eelistasid kirjanduslikke tekste 4% ja sama vanusegrupi naistest 17%. Teadustekste eelistas 16–19 aastaste naiste hulgast lugeda 8% ja 20–24 aastaste vanusegrupi naistest 8%. Tarbetekstidest eelistas 16–19 aastaste vanusegrupi meestest lugeda 4% ja sama vanusegrupi naistest 13%, 20–24 aastastest naistest eelistas lugeda tarbetekste 8%. Elektroonilisi tekste eelistas 16–19 aastaste vanusegrupi meestest lugeda 4% ja sama vanusegrupi naistest 4%. 20–24 aastaste vanusegrupi naistest eelistas lugeda elektroonilisi tekste 13% küsitletuist (vt tabel 11).

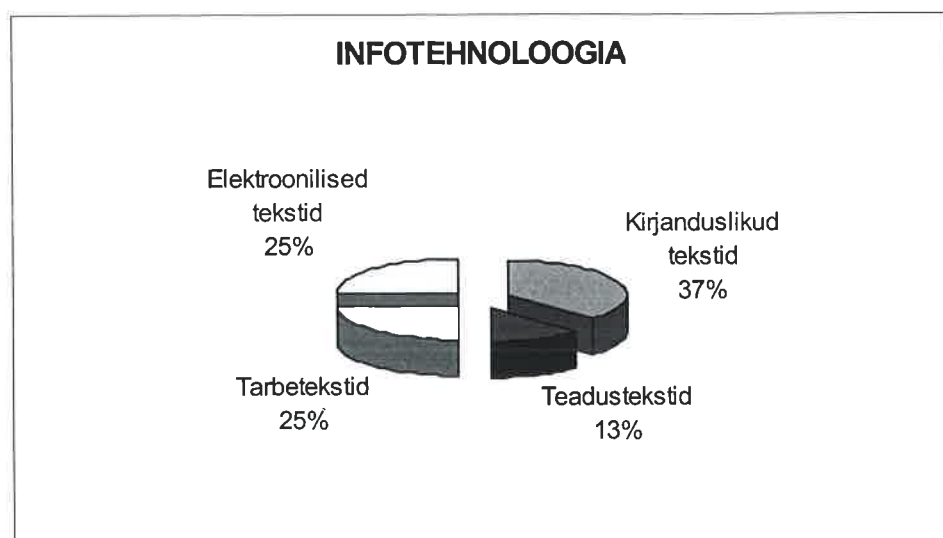
Tabel 11

Teksti liikide lugemine, vanuse ja soo järgi (%)

TURISMIKORRALDUS	16–19		20–24		25–29	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Kirjanduslikud tekstid	4	13	4	17	-	-
Teadustekstid	-	8	-	8	-	-
Tarbetekstid	4	13	-	8	-	-
Elektroonilised tekstid	4	4	-	13	-	-

Infotehnoloogia grupi 24 küsitletust eelistas lugeda kirjandusliikidest: kirjanduslikke tekste eelistas lugeda $37,5 \pm 5,8\%$, teadustekst eelistas lugeda $12,5 \pm 3,2\%$, tarbetekste eelistas lugeda $25,0 \pm 3,4\%$ ja elektroonilisi tekste eelistas lugeda $25,0 \pm 2,4\%$ küsitletuist (vt joon 8).

Joon 8 Sihtgrupi tekstieelistus (%)

Infotehnoloogia grupi vanuseline tekstieelistus: 16–19 aastastest meestest eelistas lugeda kirjanduslikke tekste 4% ja sama vanusegrupi naistest 8%. 20–24 aastaste vanusegrupi naistest eelistas kirjanduslikke tekste lugeda 17% ja 25–29 aastaste vanusegrupi naistest 8%. Teadustekste eelistas 16–19 aastaste vanusegrupi meestest lugeda 4% ja 20–24 aastastest naistest 8%. Tarbetekste eelistas 16–19 aastaste vanusegrupi naistest lugeda 8% ja 20–24 aastaste vanusegrupi naistest 8%. 25–29 aastaste vanusegrupi nii meestest kui naistest eelistas tarbetekste lugeda 4%. Elektroonilisi tekste eelistas 16–19 aastaste vanusegrupi meestest lugeda 8% ja sama vanusegrupi naistest 4% (vt tabel 12).

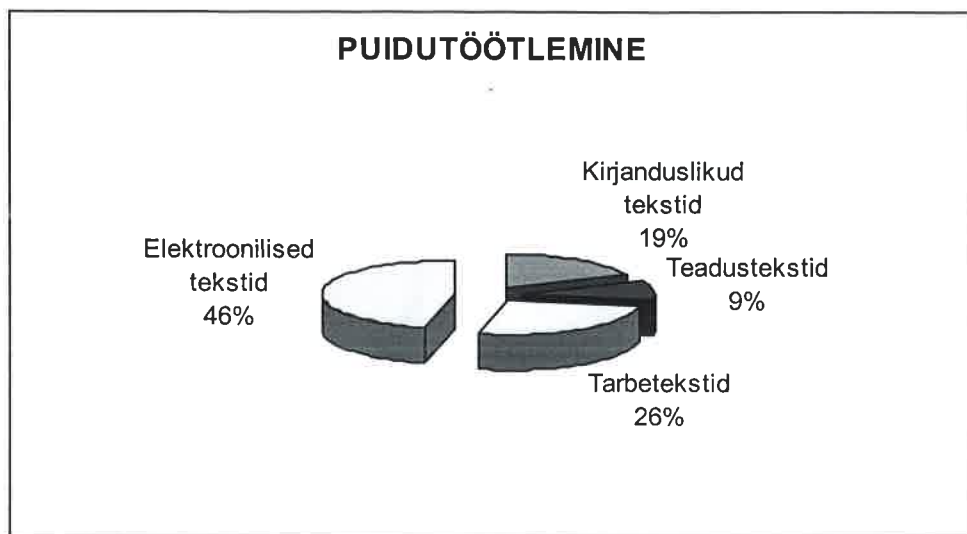
Tabel 12

Teksti liikide lugemine, vanuse ja soo järgi (%)

INFOTEHNOLOOGIA	16–19		20–24		25–29	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Kirjanduslikud tekstid	4	8	-	17	-	8
Teadustekstid	4	-	-	8	-	-
Tarbetekstid	-	8	-	8	4	4
Elektroonilised tekstid	8	4	-	4	4	4

Puidutöötlemise grupi 43 küsitlusest eelistas lugeda tekstiliikidest: kirjanduslikke tekste eelistas lugeda $18,6 \pm 3,8\%$, teadustekste eelistas lugeda $9,3 \pm 2,2\%$, tarbetekste eelistas lugeda $25,6 \pm 5,4\%$ ja elektroonilisi tekste eelistas lugeda $46,5 \pm 8,9\%$ (vt joon 9).

Joon 9 Sihtgrupi tekstieelistus (%)

Puidutöötlemise grupi vanuseline tekstieelistus: 16–19 aastastest meestest eelistas lugeda kirjanduslikke tekste 7% , 20–24 aastastest meestest 9% ja 25–29 vanusegrupi meestest eelistas kirjanduslikke tekste lugeda 2%. Teadustekste eelistasid 16–19 ja 20–24 vanusegrupi meestest lugeda 5%. Tarbetekste eelistas lugeda 16–19 aastastest meestest 9%, 20–24 aastastest meestest 14% ja 25–29 aastastest meestest 2%. Elektronilisi tekste eelistas 16–19 aastastest meestest 19%, 20–24 aastastest meestest 21% ja 25–29 aastastest meestest 7% (vt tabel 13).

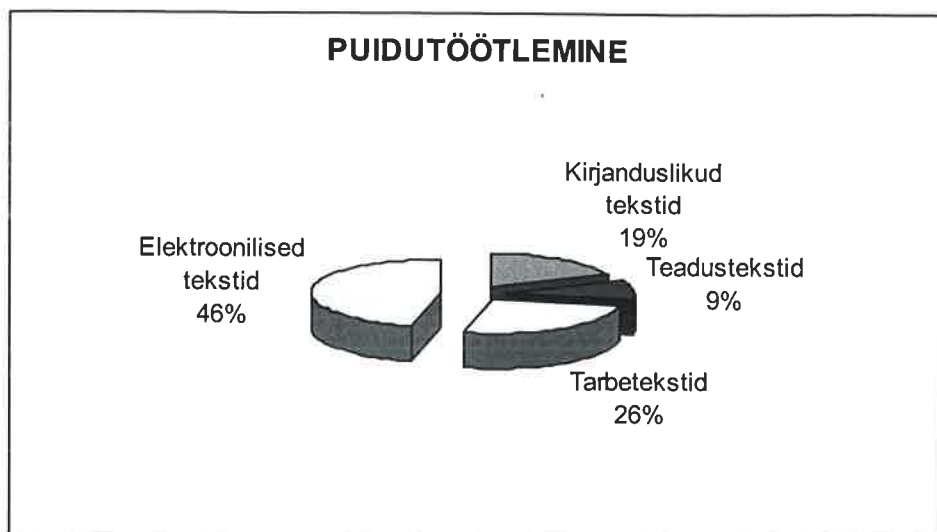
Tabel 13

Teksti liikide lugemine, vanuse ja soo järgi (%)

PUIDUTÖÖTLEMINE	16–19		20–24		25–29	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Kirjanduslikud tekstid	7	-	9	-	2	-
Teadustekstid	5	-	5	-	-	-
Tarbetekstid	9	-	14	-	2	
Elektronilised tekstid	19	-	21	-	7	

Koolitöötajate grupi 26 küsitletust eelistas lugeda tekstiliikidest: kirjanduslikke tekste eelistas lugeda $46,2 \pm 10,5\%$, teadustekste eelistas lugeda $7,7 \pm 1,9\%$, tarbetekste eelistas lugeda $30,8 \pm 7,2\%$ ja elektronilisi tekste eelistas lugeda $15,4 \pm 6,7\%$ (vt joon 10).

Joon 10 Sihtgrupi tekstieelistus (%)

Koolitöötajate grupi vanuseline tekstieelistus: 35–59 aastastest naistest eelistas lugeda kirjanduslikke tekste 27% , “60 a ja vanem” vanusegrupi meestest 4% ja sama vanusegrupi naistest 15%. Teadustekste eelistas lugeda vanusegrupi 35–59 meestest kui naistest 4% ning vanusegrupist “60 a ja vanem” naistest 4%.

Tabel 14

Teksti liikide lugemine, vanuse ja soo järgi (%)

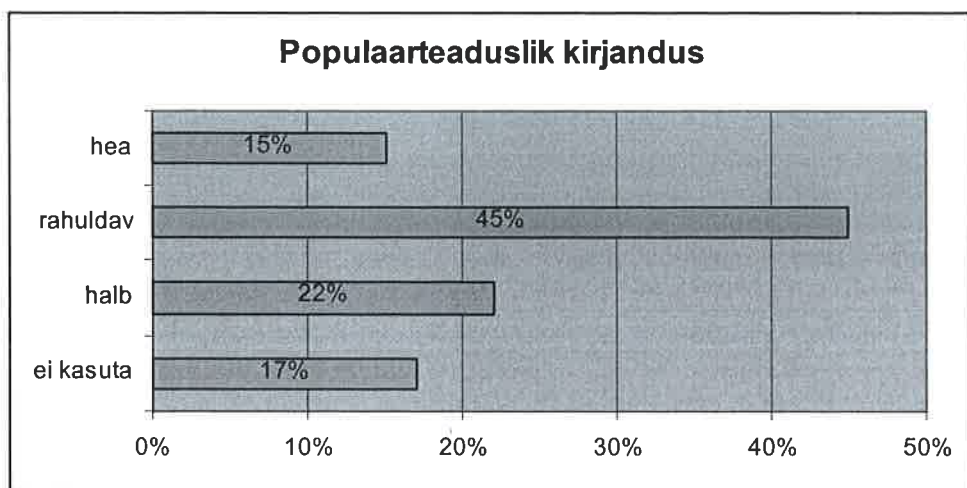
KOOLITÖÖTAJAD	25–29		35–59		“60 a ja vanem”	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Kirjanduslikud tekstid	-	-	-	27	4	15
Teadustekstid	-	-	4	4	-	4
Tarbetekstid	-	-	8	19	-	-
Elektronilised tekstid	-	-	-	15	-	-

Tarbetekste eelistas lugeda vanusegrupi 35–59 meestest 8% ja naistest 19%. Elektronilisi tekste eelistas lugeda vanusegrupi 35–59 aastastest naistest 15% (vt tabel 14).

2.6. Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugeja hinnang kooliraamatukogu kogudele

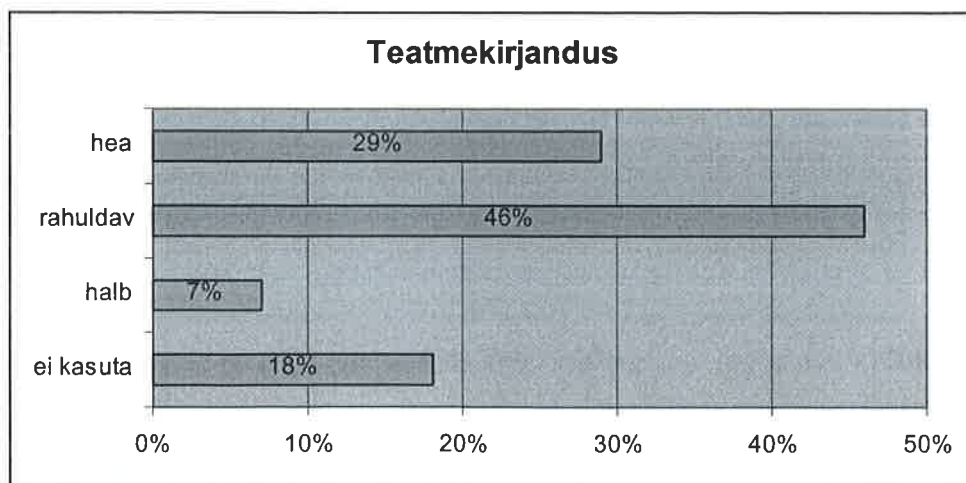
150 küsitletu hinnang populaarteaduslikule kogule: koguga olid rahul $45,7 \pm 6,8\%$ küsitletuist, heaks hindas $14,6 \pm 8,9\%$ ja halvaks hindas kogusid $22,0 \pm 7,3\%$ küsitletuist, kusjuures populaarteaduslikku kogu ei kasutanud üldse $17,4 \pm 6,6\%$ küsitletutest (vt joon 11).

Joon 11 Hinnang populaarteadusliku kirjanduse kogule (%)

150 küsitletu hinnang teatmekirjanduse kogule: koguga olid rahul $45,8 \pm 5,5\%$ küsitletuist, heaks hindas $29,0 \pm 5,6\%$ ja halvaks hindas kogusid $6,7 \pm 1,8\%$ küsitletuist.

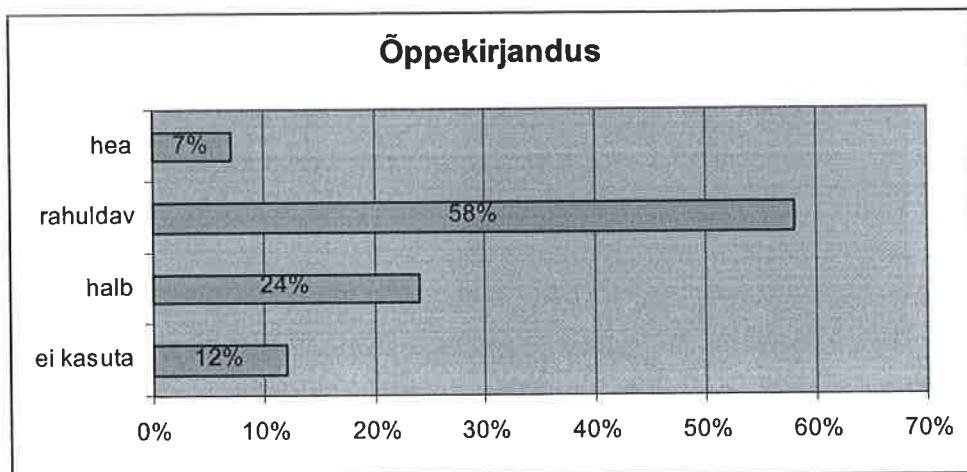
Joon 12 Hinnang teatmekirjanduse kogule (%)

Kusjuures teatmekirjanduse kogu ei kasutanud üldse $18,2 \pm 9,5\%$ küsitletutest (vt joon 12).

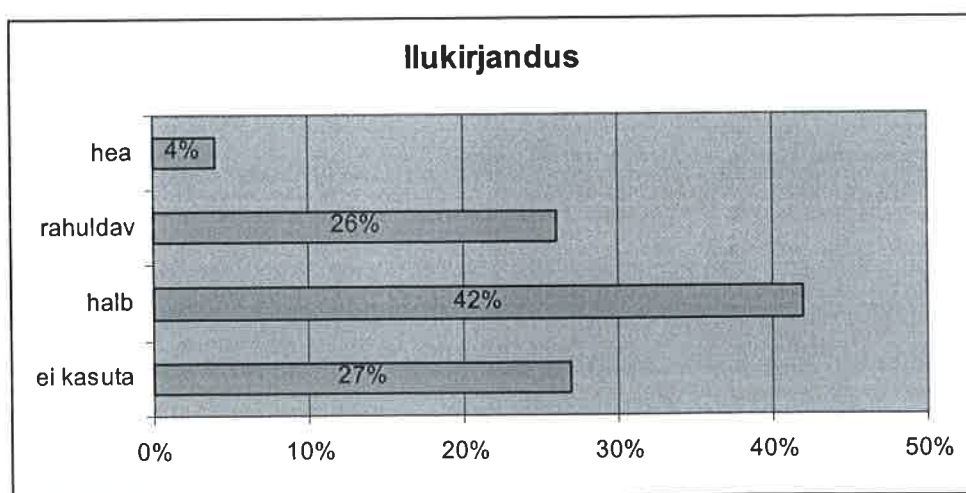
150 küsitletu hinnang õppekirjanduse kogule: koguga olid rahul $57,9 \pm 4,1\%$ küsitletuist, heaks hindas $6,8 \pm 2,2\%$ ja halvaks hindas kogusid $23,7 \pm 5,6\%$ küsitletuist, kusjuures õppekirjanduse kogu ei kasutanud üldse $12,0 \pm 8,6\%$ küsitletutest (vt joon 13).

Joon 13 Hinnang õppekirjanduskogule (%)

150 küsitletu hinnang ilukirjanduse kogule: koguga olid rahul $26,0 \pm 3,7\%$ küsitletuist, heaks hindas $3,6 \pm 2,7\%$ ja halvaks hindas kogusid $42,0 \pm 11,7\%$ küsitletuist.

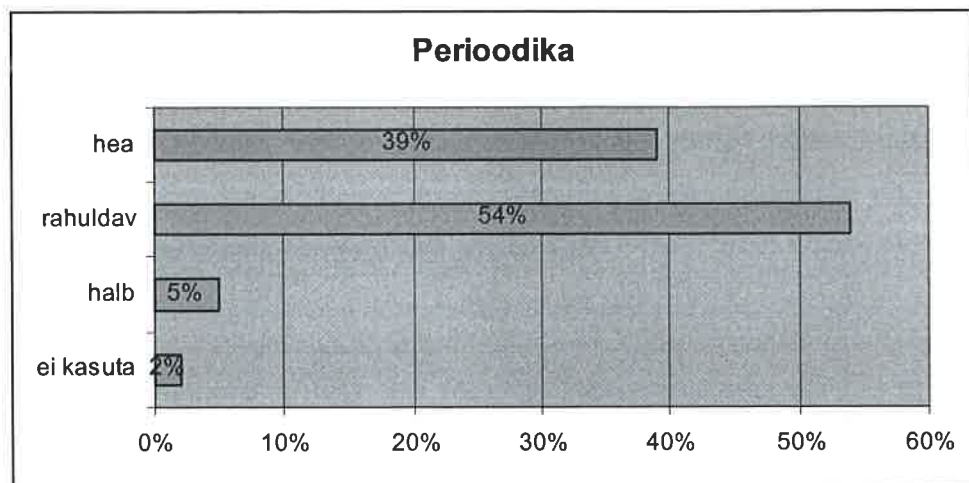
Joon 14 Hinnang ilukirjanduskogule (%)

Kusjuures ilukirjanduse kogu ei kasutanud üldse $26,8 \pm 12,9\%$ küsitletutest (vt joon 14).

150 küsitletu hinnang perioodikaväljaannete kogule: koguga olid rahul $53,9 \pm 9,9\%$ küsitletuist, heaks hindas $39,0 \pm 10,2\%$ ja halvaks hindas kogusid $4,8 \pm 3,2\%$ küsitletuist.

Joon 15 Hinnang perioodiliste väljaannete kogule (%)

Kusjuures perioodika väljaannete kogu ei kasutanud üldse $2,0 \pm 1,3\%$ küsitletutest (vt joon 15).

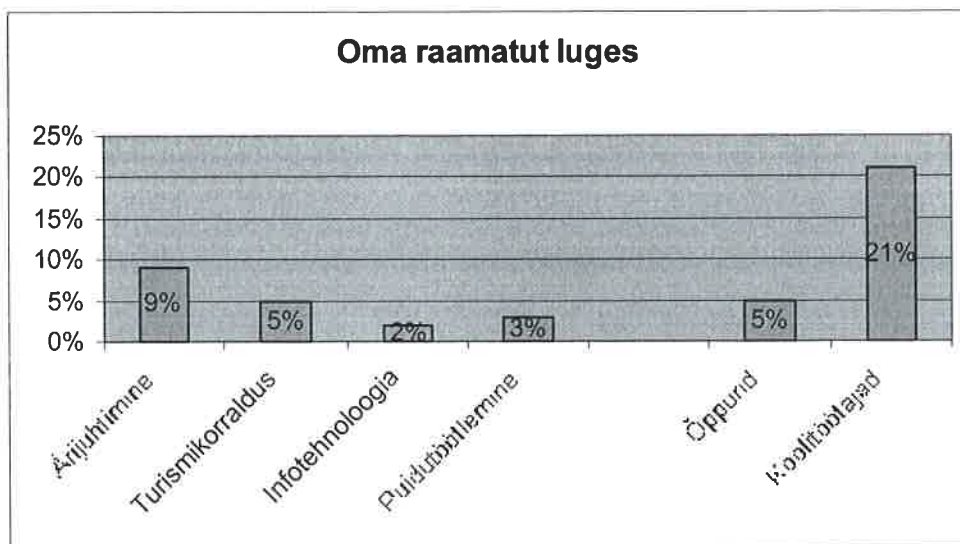
3. Uuringu resultaate analüüs

3.1. Lugemisvara hankimise allikad ja raamatukogu osa selles

Järgnevalt võrdleme uuringus osalenute (150 indiviidi) peamisi lugemisvara hankimise allikaid ja kooliraamatukogu kohta lugemisstruktuurist lähtuvalt. Analüüsid uuringus osalenute kahte peamist lugejagruppi. Ühe grupina oli vaatluse alla võetud neljast erialagrupist koosnev õppurite ja teise grupina koolitöötajate grupp. Õppurite grupi uuritavatest oli mehi 38% ja naisi 45%. Koolitöötajate grupis oli mehi 4% ja naisi 13%.

150 küsitlusest luges oma raamatut $8,0 \pm 6,9\%$. Õppurite grupist kasutas lugemiseks oma raamatut $5,2 \pm 2,7\%$ ja koolitöötajatest 21,0%. Õppurite grupi ja koolitöötajate grupi osas esinesid nimetamisväärsed erinevused. Koolitöötajate grupist luges oma raamatut naistest 17% ja meestest 4%.

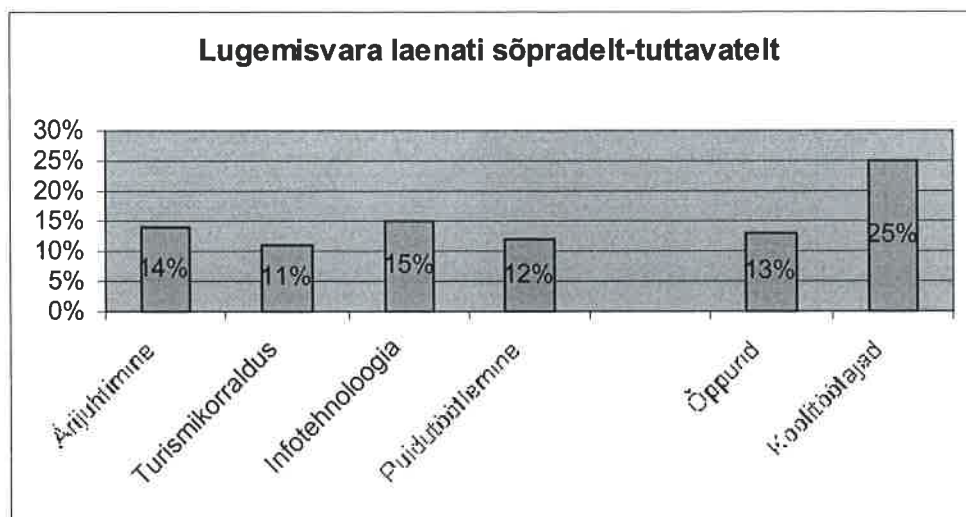
Joon 16 Oma raamatu lugemine (%)

Õppurite grupis ei esinenud nimetamisväärsed erinevusi. Ärijuhtimise grupist luges oma raamatut 9%, turismikorralduse grupist 5%, infotehnoloogia grupist 2% ja puidutöötlemise grupist 3% (vt joon 16).

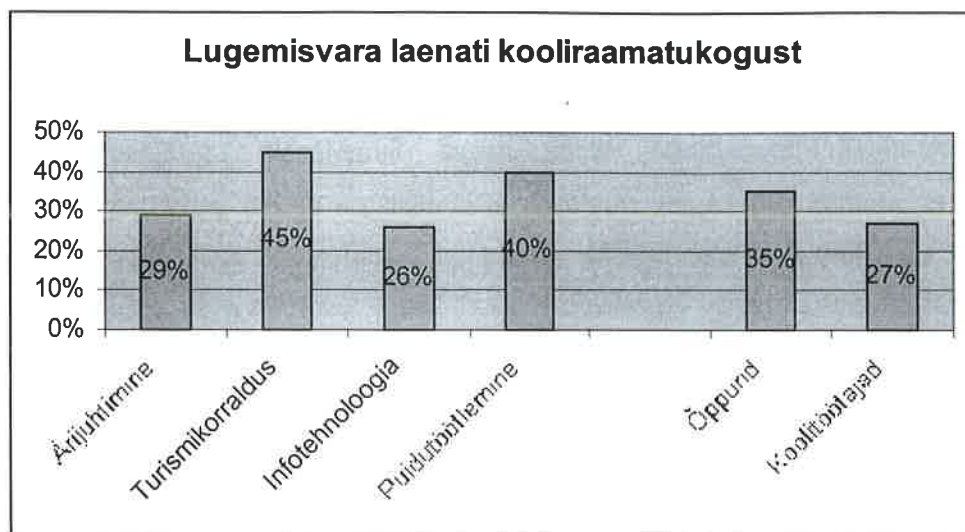
150 küsitlusest laenas lugemisvara sõpradelt-tuttavatelt $15,4 \pm 5,0\%$. Õppurite grupist laenas lugemisvara $13,0 \pm 1,6\%$ ja koolitöötajate grupist 25%. Õppurite ja koolitöötajate grupi vahel esinesid nimetamisväärsed erinevused. Koolitöötajad laenasid lugemisvara kaks korda rohkem sõpradelt- tuttavatelt, kui õppurid (vt joon 17).

Joon 17 Lugemisvara laenamine sõpradelt-tuttavatelt (%)

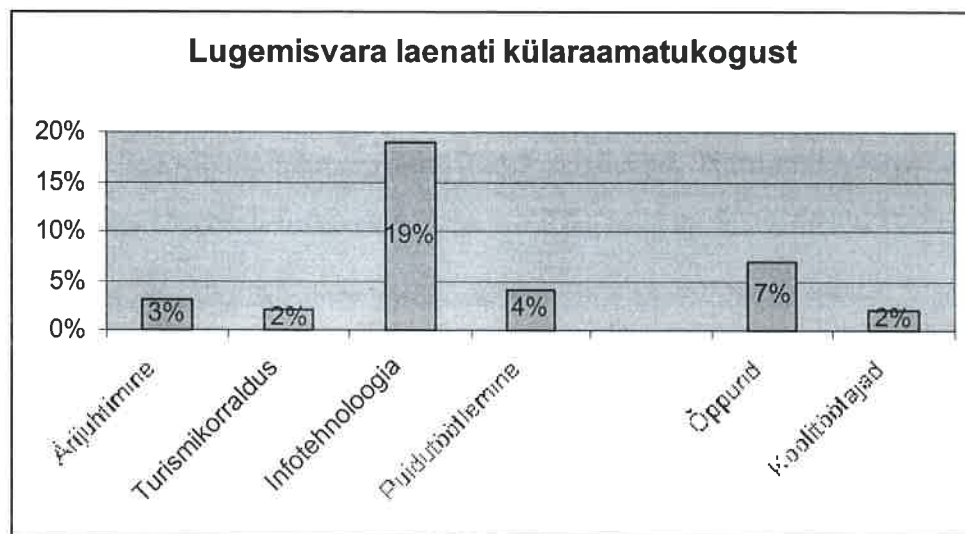
150 küsitlusest laenas raamatuid kooliraamatukogust $33,4 \pm 7,7\%$. Õppurite grupist laenas lugemisvara kooliraamatukogust $35,1 \pm 7,8\%$ ja koolitöötajatest 27%. Õppurite ja koolitöötajate grupi vahel nimetamisväärsed erinevusi ei ilmnunud, küll aga nelja õppurite grupi vahel. Kui turismikorralduse grupist laenas lugemisvara kooliraamatukogust 45%, siis infotehnoloogia grupist laenas lugemisvara kooliraamatukogust 26% küsitlenuist. Turismikorralduse õppurite grupis oli ülekaalus naised (88%), kusjuures mehi oli vaid 13%. Vanusegrupist 16–19 aastased oli naised 46 % ja mehi 8% ja vanusegrupist 20–24 aastased oli naised 42% ja mehi 4%. Infotehnoloogia grupis oli samuti naiste ülekaal (67%), kusjuures mehi oli 33%. Siinkohal võib teha järeldused, et kooliraamatukogu on populaarne lugemisvara hankimise kohaks turismikorralduse õppurite 16–19 aastaste lugejate hulgas. Passiivsemalt hankis lugemisvara infotehnoloogia grupi õppurid. Koolitöötajate lugemisvara hankimise osas oli kooliraamatukogu sama populaarne, kui õppurite hulgas (vt joon 18).

Joon 18 Lugemisvara laenamine kooliraamatukogust (%)

150 küsitletust laenas raamatuid külaraamatukogust $6,0 \pm 5,0\%$. Õppurite grupist laenas lugemisvara külaraamatukogust $7,4 \pm 6,8\%$ ja koolitöötajatest 2%. Uurimustulemustest nähtub, et külaraamatukogu kasutatakse kõige tagasihoidlikumalt lugemisvara hankimisel, seda nii õppurite kui koolitöötajate grupis.

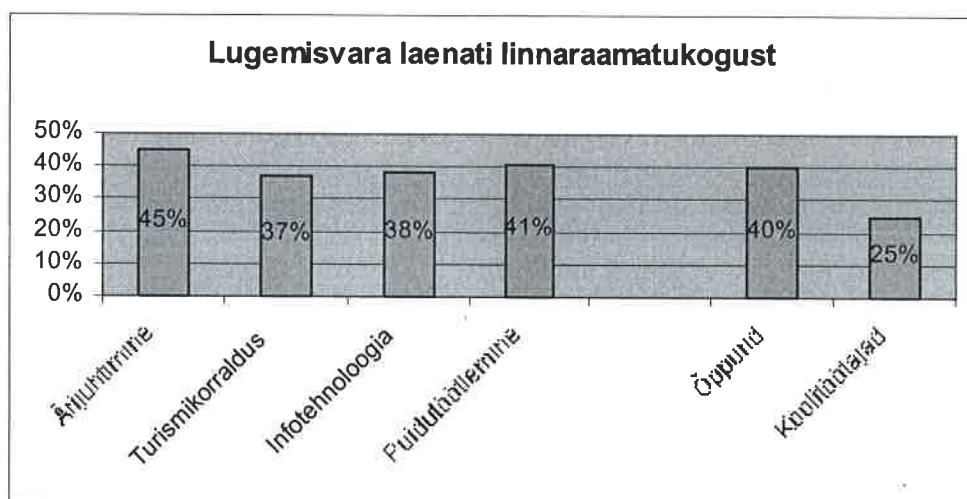
Joon 19 Lugemisvara laenamine külaraamatukogust (%)

Õppurite ja koolitöötajate grupis esinesid erinevused. Kui infotehnoloogia grupist laenas lugemisvara külaraamatukogust 19%, siis turismikorralduse grupist laenas lugemisvara külaraamatukogust vaid 2% (vt joon 19).

150 küsitelust laenas lugemisvara linnaraamatukogust $37,2 \pm 6,7\%$. Õppurite grupist laenas lugemisvara linnaraamatukogust $40,0 \pm 3,1\%$ ja koolitöötajatest 25%. Erinevused lugemisvara hankimise osas olid märgatavad koolitöötajate ja õppurite grupi vahel. Lugemisvara hankis kõige sagedamini linnaraamatukogust ärijuhtimise grupi õppurid (45%). Koolitöötajad kasutasid linnaraamatukogu võrdlemisi sageli, 25% küsitletuist, kusjuures meestest kasutas linnaraamatukogu 6% ja naistest 19%. Järeldusi tehes võib nentida, et linnaraamatukogu oli kõige populaarsem lugemisvara hankimise allikas, eriti õppurite osas, nii meeste kui naiste hulgas (vt joon 20).

Joon 20 Lugemisvara laenamine linnaraamatukogust (%)

Nagu uurimustulemustest nähtub, hangiti raamatuid peamiselt kolmest allikast, kusjuures kõige suurem osakaal oli raamatukogul ($25,5 \pm 15,6\%$). Nimetamisväärne osa oli ka lugemisvara laenamisel sõpradelt-tuttavatelt ($15,4 \pm 5,0\%$), seda nii õppurite kui koolitöötajate osas.

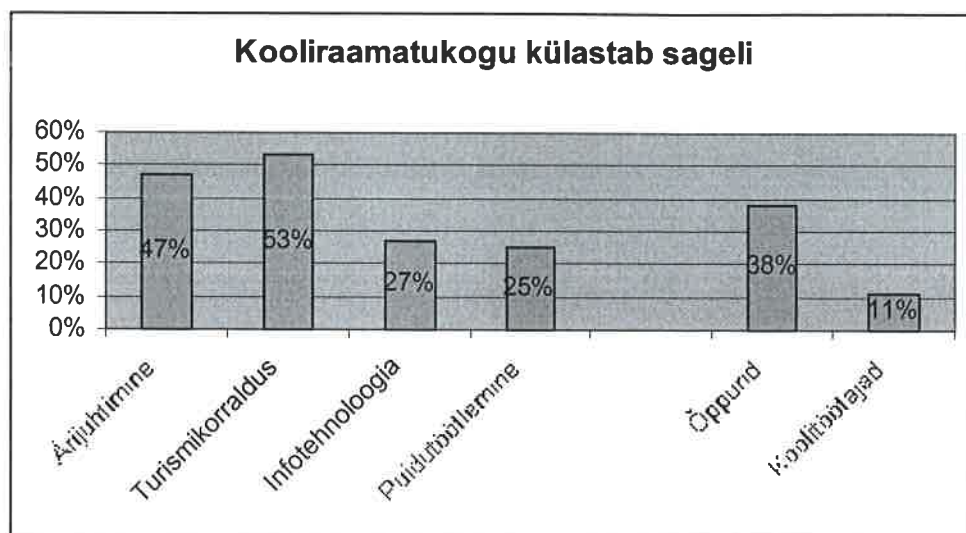
3.2. Kooliraamatukogu küllastamissagedus ja seda mõjutavad tegurid

Nii nagu esindatus lugejaskonnas oleneb inimese tegevusalast, haridusest, soost ja vanusest, märkame seost ka nimetatud tegurite ja küllastamissageduse vahel.

Uuringus osalejatest (150 indiviidist) kasutas kooliraamatukogu: $90,6 \pm 8,2\%$ ja ei kasutanud kooliraamatukogu üldse $9,4 \pm 8,2\%$. Õppurite grupist kasutati kooliraamatukogu sageli $38,0 \pm 14,1\%$, keskmiselt $33,0 \pm 13,8\%$, harva $23,5 \pm 11,3\%$ ja üldse ei kasutanud kooliraamatukogu $5,5 \pm 1,7\%$ küsitletuist. Koolitöötajate grupist kasutas kooliraamatukogu

sageli $11,5 \pm 9,2\%$, keskmiselt $26 \pm 2,8\%$, harva $45,0 \pm 4,2\%$ ja kooliraamatukogu ei kasutanud üldse $17,5 \pm 10,6\%$ küsitletuist (vt joon 21).

Joon 21 Kooliraamatukogu kasutamine (%)

Sageli (peaaegu iga päev või kord paar nädalas) kasutasid kooliraamatukogu 16–19 aastaste vanusegrupist 49%, kusjuures meestest 19% ja naistest 30%. 20–24 aastaste vanusegrupist kasutas kooliraamatukogu sageli 52%, kusjuures meestest 18% ja naistest 34%. 25–29 aastaste vanusegrupist külastas kooliraamatukogu 27%, kusjuures meestest kasutas kooliraamatukogu 9% ja naistest 18%. 35–59 aastaste vanusegrupist kasutas kooliraamatukogu 18%, kusjuures meestest kasutas kooliraamatukogu 4% ja naistest 14%. Vanusegrupist “60 a ja vanem” kasutasid kooliraamatukogu sageli meestest 1% ja naistest 4%. Nagu uurimusest nähtub, olid kooliraamatukogu sagedased kasutajad peamiselt õppurid ($38,0 \pm 14,1\%$), kusjuures koolitöötajatest kasutas kooliraamatukogu sageli $11,5 \pm 9,2\%$ küsitletuist. Sihtgruppidest kasutasid kooliraamatukogu kõige sagedamini turismikorralduse (53%) ja ärijuhtimise (47%) grupi õppurid. Infotehnoloogia grupi õppuritest kasutas kooliraamatukogu 27% ja puidutöötlemise grupi õppuritest 25%.

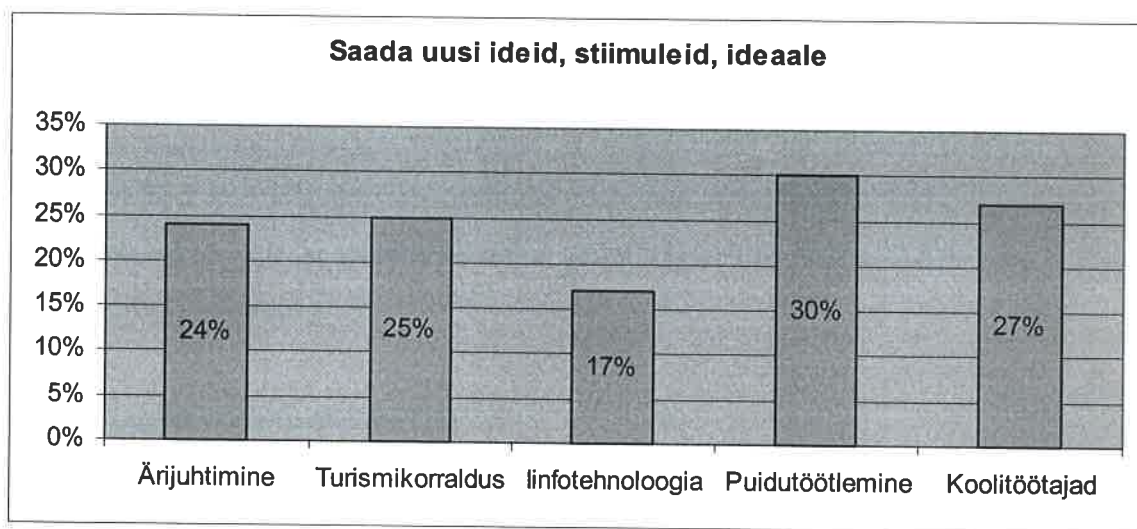
Uurimustulemustest nähtub, et kooliraamatukogu külastavad sagedamini naised, kõikidest vanusegruppidest. Vanuselisel kasutasid kooliraamatukogu kõige sagedamini vanusegrupi 16–19 ja 20–25 aastased, kusjuures vanuse kasvades ilmnes raamatukogu külastamissageduse langus.

3.3. Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugeja motivatsioon ja seda mõjutavad tegurid

Lugemismotivatsioon "saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale" oli määratlenud ärijuhtimise õppuritest $24, \pm 4,2\%$, turismikorralduse grupi õppuritest $25,0 \pm 4,7\%$, infotehnoloogia grupi õppuritest $16,7 \pm 3,1\%$ ja puidutöötlemise grupi õppuritest $30,2 \pm 7,4\%$ ning koolitöötajatest $26,9 \pm 9,6\%$ (vt joon 22).

Antud motivatsioon oli määratletud kõige sagedamini vanusegruppides 16–19 ja 20–24 aastased (43%, 40%).

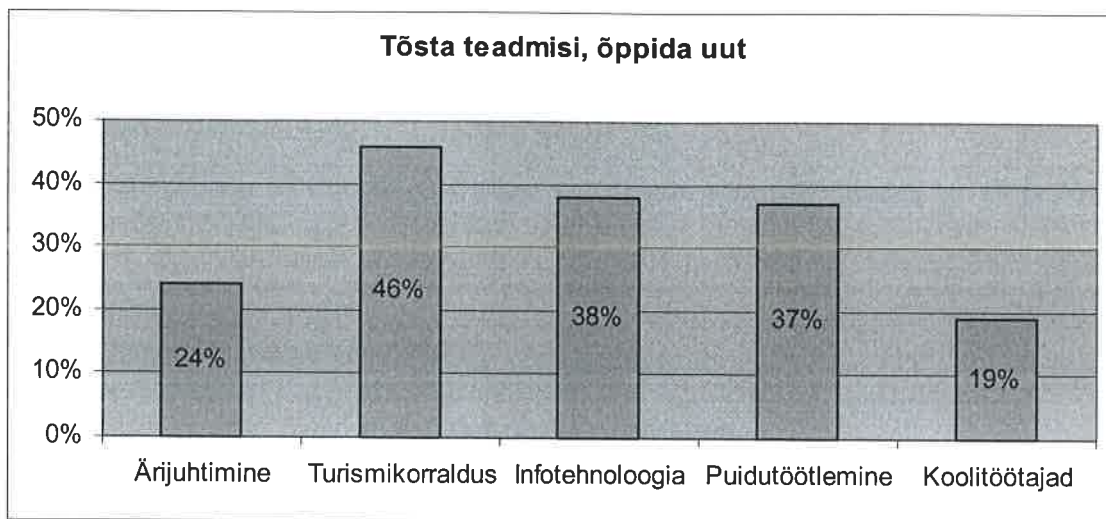
Joon 22 Lugemismotivatsioon (%)

Lugemismotivatsioon "tõsta teadmisi, õppida uut" oli määratlenud ärijuhtimise grupi õppuritest $24,2 \pm 5,2\%$, turismikorralduse grupi õppuritest $45,8 \pm 6,2\%$, infotehnoloogia grupi õppuritest $37,5 \pm 4,7$ ja puidutöötlemise grupi õppuritest $37,2 \pm 8,7\%$ ning koolitöötajatest $19,2 \pm 4,2\%$ (vt joon 23).

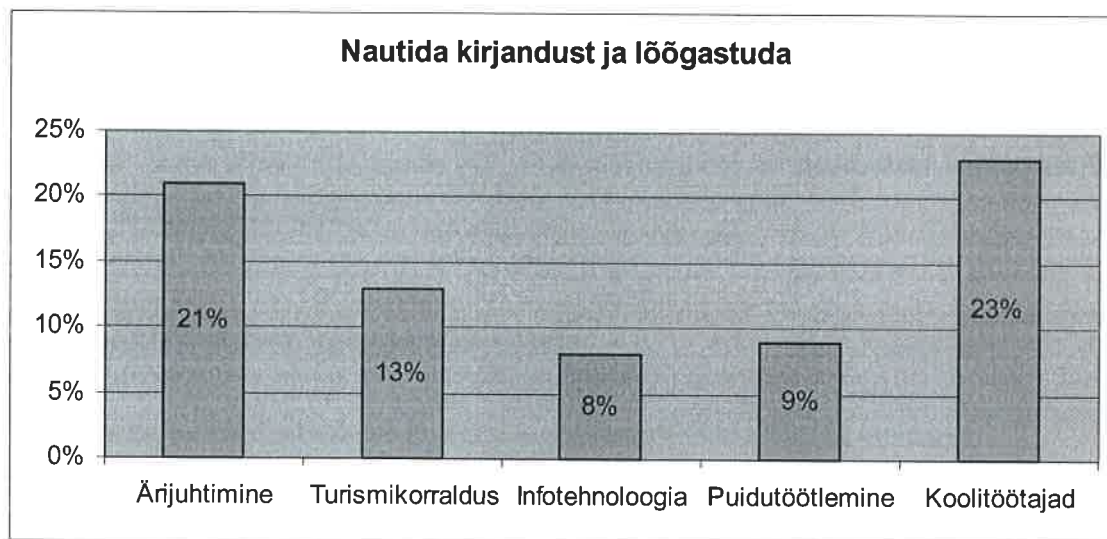
Antud motivatsioon oli määratletud kõige sagedamini vanusegruppides 16–19 ja 20–24 aastased ($15,2 \pm 9,7$, $17,8 \pm 3,6\%$).

Joon 23 Lugemismotivatsioon (%)

Lugejamotivatsioon “*nautida kirjandust ja lõõgastuda*” oli määratlenud ärijuhtimise grupi õppuritest $21,2 \pm 3,2\%$, turismikorralduse grupi õppuritest $12,5 \pm 3,5\%$, infotehnoloogia grupi õppuritest $8,3 \pm 2,0$ ja puidutöötlemise grupi õppuritest $9,3 \pm 2,6\%$ ning koolitöötajatest $23,1 \pm 3,3\%$ (vt joon 24).

Joon 24 Lugesemotivatsioon (%)

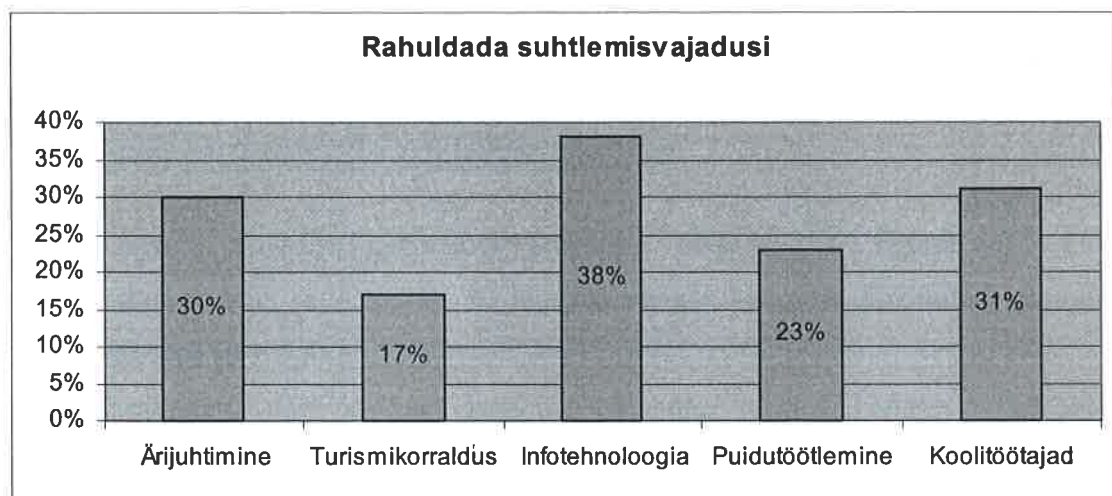

Antud motivatsioon oli määratletud kõige sagedamini vanusegruppides 20–24 ja 35–59 aastased ($10,0 \pm 7,8$ ja $16,0\%$).

Lugejamotivatsioon “*rahuldada suhtlemisvajadusi*” oli määratlenud ärijuhtimise grupi õppuritest $30,3 \pm 4,5\%$, turismikorralduse grupi õppuritest $16,7 \pm 4,2\%$, infotehnoloogia grupi õppuritest $37,5 \pm 4,0$ ja puidutöötlemise grupi õppuritest $23,1 \pm 3,3\%$ ning koolitöötajatest $30,8 \pm 6,1\%$ (vt joon 25).

Antud motivatsioon oli määratletud kõige sagedamini vanusegruppides 16–19 ja 20–24 aastased ($10,0 \pm 3,5\%$, $12,5 \pm 2,7\%$).

Joon 25 Lugesemotivatsioon (%)

Uurimustulemustest võib järeldada, et Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejat iseloomustab kaks peamist lugemismotiivi: “tõsta teadmisi ja õppida uut” ($32,8 \pm 9,9\%$) ning “rahuldada suhtlemisvajadusi” ($27,8 \pm 7,2\%$). Õppurite grupi peamiseks lugemisemotivatsiooniks oli määratlus “tõsta teadmisi, õppida uut” ja koolitöötajatel oli peamiseks lugemisemotivatsiooniks “rahuldada suhtlemisvajadusi”.

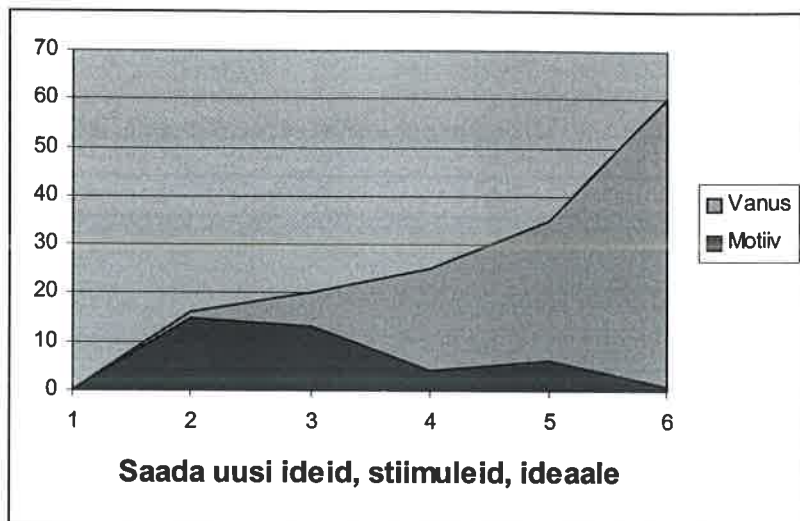
3.3.1. Lugesemotivatsioon ja vanus

Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejate lugemismotiivide sõltuvus vanusest:

- Lugejate vanuse ja lugemismotivatsiooni – “*saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale*” – vahel on tugev kahanev seos ($r = -0,82$), st. lugejate vanuse kasvades nimetatud stiimuli osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,68$).

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 68% lugejate vanusest ja 32% sõltub seega teistest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest (vt joon 26).

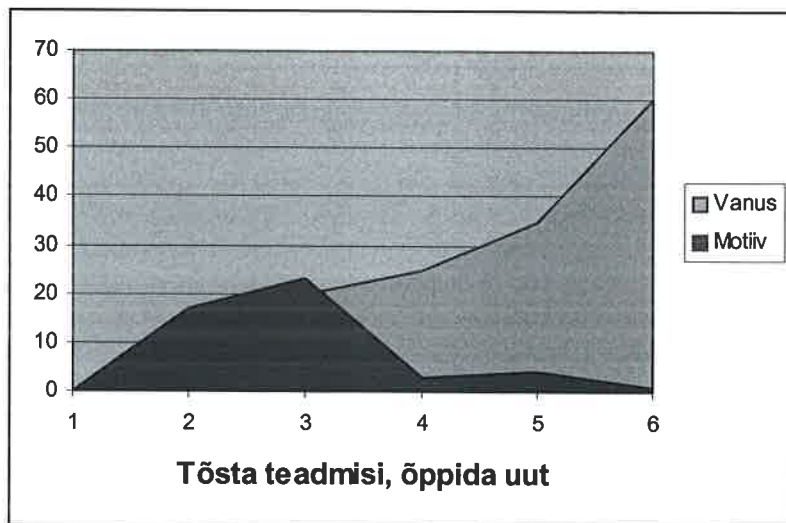
Joon 26 Lugemismotivatsioon ja vanus

- Lugejate vanuse ja lugemismotivatsiooni – “tõsta teadmisi, õppida uut” – vahel on tugev kahanev seos ($r = -0,71$), st. lugejate vanuse kasvades nimetatud stiimuli osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,51$).

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 51% lugejate vanusest ja 49% sõltub teistest faktoritest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest (vt joon 27).

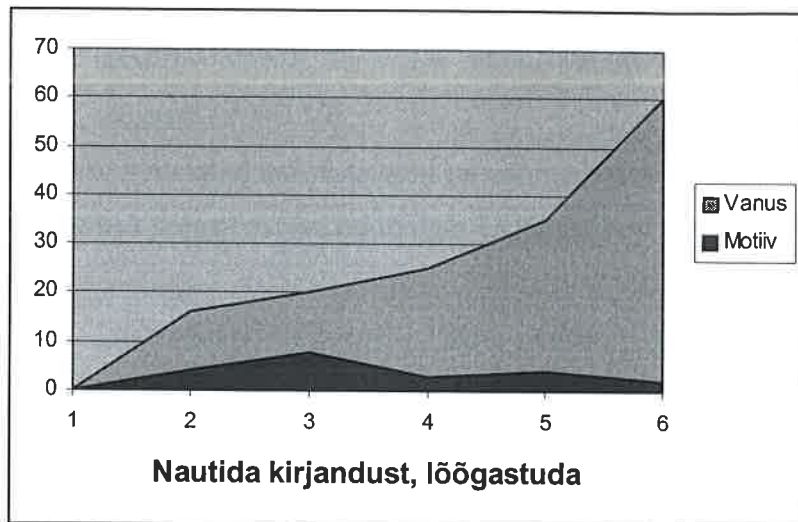
Joon 27 Lugeemismotivatsioon ja vanus

- Lugejate vanuse ja lugemismotivatsiooni – “nautida kirjandust ja lõõgastuda” – vahel on keskmise tugevusega kahanev seos ($r = -0,60$), kusjuures lugejate vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,36$).

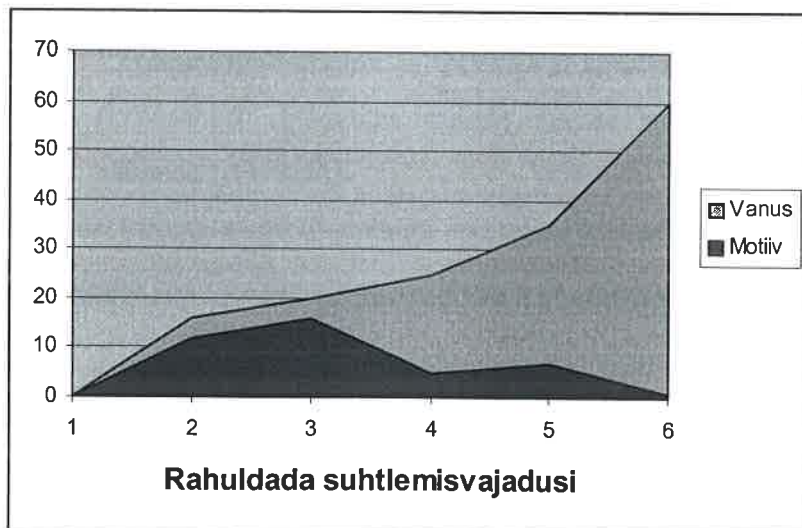
Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 36% lugejate vanusest ja 64% sõltub teistest faktoritest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest (vt joon 28).

Joon 28 Lugesimotivatsioon ja vanus

- Lugejate vanuse ja lugesimotivatsiooni – “rahuldada suhtlemisvajadusi” – vahel on tugev kahanev seos ($r = -0,81$), kusjuures lugejate vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,66$).

Joon 29 Lugesimotivatsioon ja vanus

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 66% lugejate vanusest ja 34% sõltub teistest faktoritest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest (vt joon 29).

3.3.2. Meeste ja naiste lugemismotivatsiooni sõltuvus vanusest

Võrumaa Kutsehariduskeskuse meeste lugemismotiivid ja vanuse sõltuvus:

- Lugemismotivatsiooni – “*saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale*” – vahel on tugev kahanev seos ($r = -0,70$), kusjuures meeste vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,50$).

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 50% meeste vanusest ja 50% sõltub seega teistest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest.

- Lugemismotivatsiooni – “*tõsta teadmisi, õppida uut*” – vahel on keskmise tugevusega kahanev seos ($r = -0,67$), kusjuures meeste vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,45$).

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 45% meeste vanusest ja 55% sõltub teistest faktoritest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest.

- Lugemismotivatsiooni – “*nautida kirjandust ja lõõgastuda*” – vahel on keskmise tugevusega kahanev seos ($r = -0,36$), kusjuures meeste vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,13$).

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 13% meeste vanusest ja 87% sõltub teistest faktoritest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest.

- Lugemismotivatsiooni – “*rahuldada suhtlemisvajadusi*” – vahel on tugev kahanev seos ($r = -0,75$), kusjuures meeste vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,56$).

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 56% meeste vanusest ja 44% sõltub teistest faktoritest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest.

Võrumaa Kutsehariduskeskuse naiste lugemismotiivid ja vanuse sõltuvus:

- Lugemismotivatsiooni – “*saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale*” – vahel on tugev kahanev seos ($r = -0,70$), kusjuures meeste vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,49$).

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 49% naiste vanusest ja 51% sõltub seega teistest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest.

- Lugemismotivatsiooni – “*tõsta teadmisi, õppida uut*” – vahel on tugev kahanev seos ($r = -0,74$), kusjuures naiste vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,54$).

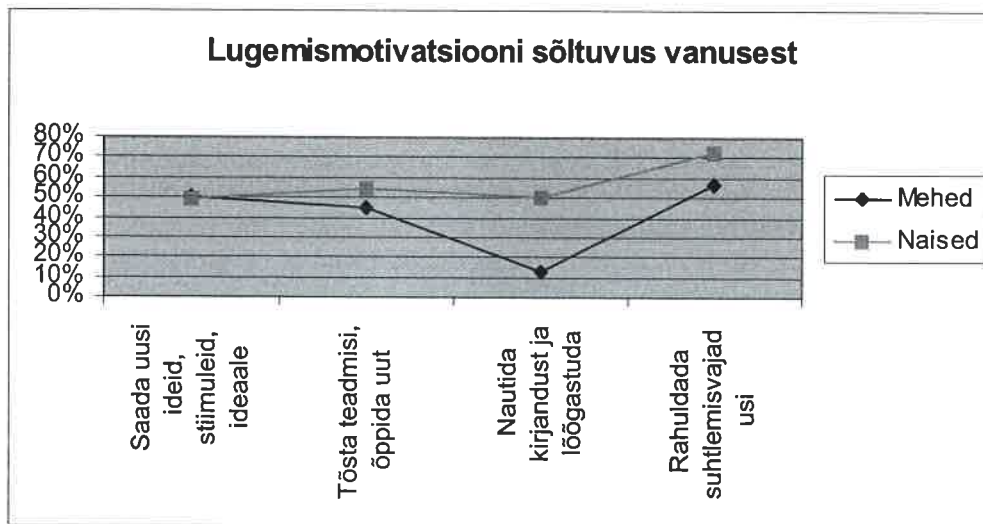
Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 54% naiste vanusest ja 46% sõltub teistest faktoritest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest.

- Lugemismotivatsiooni – “*nautida kirjandust ja lõõgastuda*” – vahel on tugev kahanev seos ($r = -0,71$), kusjuures meeste vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,50$).

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 50% naiste vanusest ja 50% sõltub teistest faktoritest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest.

- Lugemismotivatsiooni – “*rahuldada suhtlemisvajadusi*” – vahel on tugev kahanev seos ($r = -0,85$), kusjuures naiste vanuse kasvades nimetatud motivatsiooni osatähtsus väheneb ($r^2 = 0,73$).

Joon 30 Meeste ja naiste lugemismotivatsiooni sõltuvus vanusest (%)

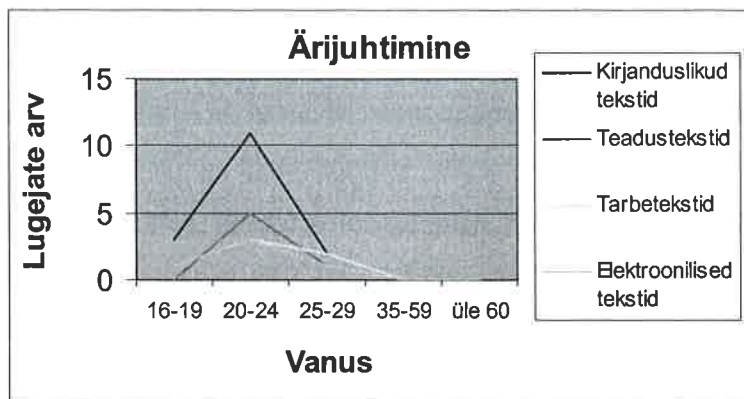

Järeldus: nimetatud motivatsiooni esinemine kirjanduse lugemisel sõltub 73% naiste vanusest ja 27% sõltub teistest faktoritest, sealhulgas ka juhuslikest faktoritest (vt joon 30).

3.4. Tekstiliikide lugemus ja seda mõjutavad tegurid

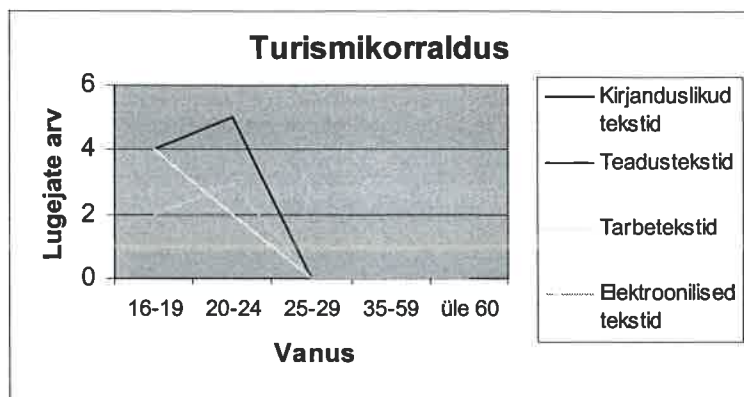
Ärijuhtimise grupi lugejad eelistasid kõige sagedamini lugeda kirjanduslikke tekste ($48,5 \pm 11,8\%$), seejärel teadustekste ($18,2 \pm 5,5\%$), tarbetekste ($18,2 \pm 2,5\%$) ning kõige vähem eelistati lugeda elektroonilisi tekste ($15,2 \pm 3,2$). Kõige aktiivsemad kirjandustekstide lugejad olid ärijuhtimise grupist 20–24 aastased naised (33%). Teadustekste loeti tagasihoidlikult ja peamiselt luges teadustekste 20–24 aastased naised. Üllatuslikult vähe loeti antud sihtgrupis tarbetekste (6%) ja samuti oli lugemisvähemus elektrooniliste tekstide osas (9%). Turismikorralduse grupist olid kõige aktiivsemad lugejad vanusegrupi 20–24 naised ($15,8 \pm 12,1\%$) (vt joon 31).

Joon 31 Sihtgrupi tekstide lugemus ja vanus

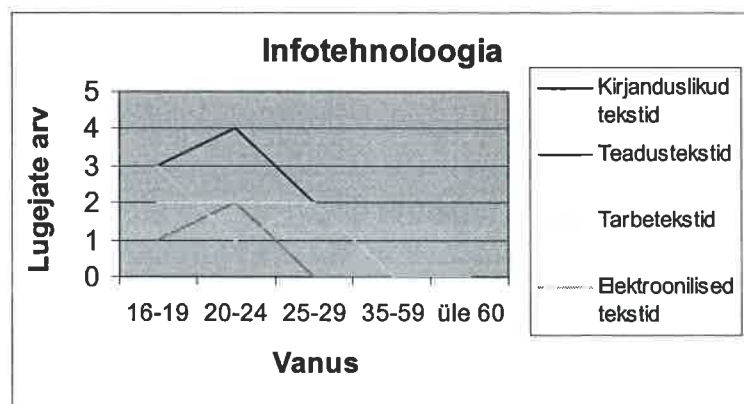
Turismikorralduse sihtgrupi lugejad eelistasid lugeda kõige sagedamini kirjanduslikke tekste ($37,5 \pm 5,4\%$), seejärel tarbetekste ($25,0 \pm 4,7\%$), elektroonilisi tekste ($20,8 \pm 4,5\%$) ja kõige vähem loeti teadustekste ($16,7 \pm 4,2\%$). Sihtgrupist lugesid kirjanduslikke tekste kõige sagedamini 16–19 ja 20–24 aastaste vanusegrupi naised (13% ja 17%). Tarbetekste eelistasid lugeda kõige sagedamini 16–19 aastaste vanusegrupi naised (13%). Elektroonilisi tekste eelistasid kõige sagedamini lugeda 20–24 aastased naised (13%). Turismikorralduse grupi lugejatest olid kõige aktiivsemad lugejad vanusegrupist 20–24 aastased naised ($11,5 \pm 4,4\%$) (vt joon 32).

Joon 32 Sihtgrupi tekstide lugemus ja vanus

Infotehnoloogia sihtgrupi lugejad eelistasid lugeda kõige sagedamini kirjanduslikke tekste ($37,5 \pm 3,8\%$), seejärel võrdselt tarbetekste ($25,0 \pm 3,4\%$) ja elektroonilisi tekste ($25,0 \pm 2,4\%$) ning teadustekste luges $12,5 \pm 3,2\%$ küsitlenuist. Kirjandustekste eelistasid lugeda kõige sagedamini 20–24 aastaste vanusegrupi naised (17%). Tarbetekste loeti kõigis vanusegruppides võrdselt (8%) ja elektroonilisi tekste eelistati kõige sagedamini lugeda vanusegrupis 16–19 aastased (12%). Infotehnoloogia grupi lugejatest olid kõige aktiivsemad lugejad vanusegrupi 20–24 aastased naised ($9,3 \pm 5,5\%$) (vt joon 33).

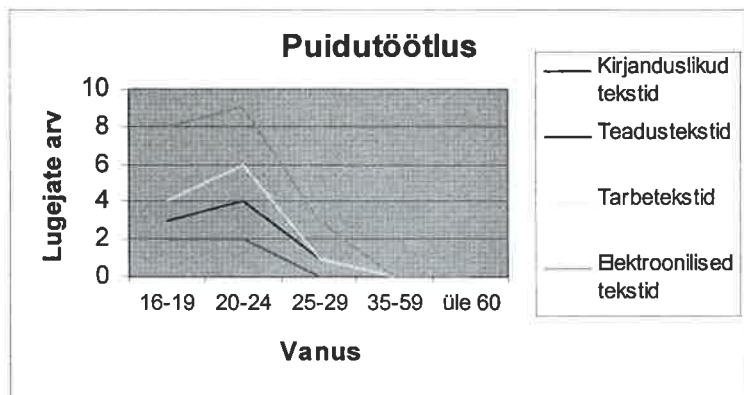
Joon 33 Sihtgrupi tekstide lugemus ja vanus

Puidutöötlemise grupi lugejad eelistasid lugeda kõige sagedamini elektroonilisi tekste ($46,5 \pm 8,9\%$), seejärel tarbetekste ($25,6 \pm 5,6\%$), kirjanduslikke tekste ($18,6 \pm 3,8\%$) ja teadustekste luges $9,3 \pm 2,3\%$ grupist. Elektroonilisi tekste eelistasid peamiselt lugeda 16–19 aastaste vanusegrupi mehed (19%) ja mehed 20–24 aastaste vanusegrupist (21%).

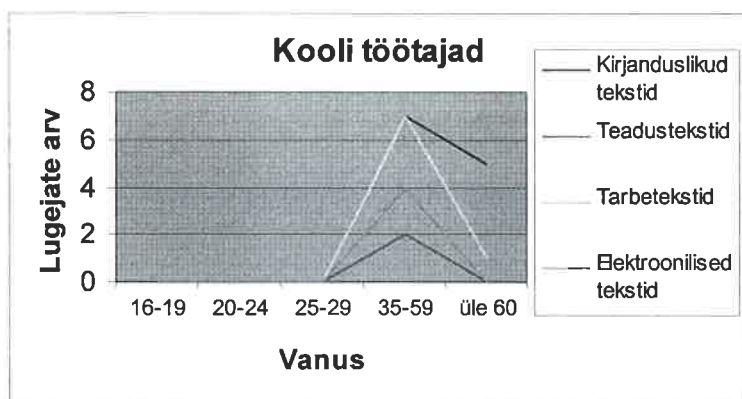
Nagu uurimusest nähtub, olid kõige aktiivsemad lugejad vanusegrupi 20–24 aastased mehed ($12,3 \pm 6,9\%$) (vt joon 34).

Joon 34 Sihtgrupi tekstide lugemus ja vanus

Koolitöötajad eelistasid lugeda kõige sagedamini kirjanduslikke tekste ($46,2 \pm 10,5\%$), seejärel tarbetekste ($30,8 \pm 7,2\%$), elektroonilisi tekste ($15,4 \pm 6,7\%$) ja teadustekste luges $7,7 \pm 1,9\%$ grupist. Kirjanduslikke tekste eelistasid peamiselt lugeda vanusegrupi 35–59 aastased naised (27%) ja vanusegrupi “60 a ja vanem” naised (15%). Nii tarbetekste, kui elektroonilisi tekste loeti peaaegu võrdselt 35–59 aastaste naiste grupist (19%, 15%). 35–59 aastaste vanusegrupi mehed eelistasid lugeda tarbetekste (8%) ja vanusegrupi “60 a ja vanem” mehed eelistasid lugeda kirjanduslikke tekste 4%.

Joon 35 Sihtgrupi tekstide lugemus ja vanus

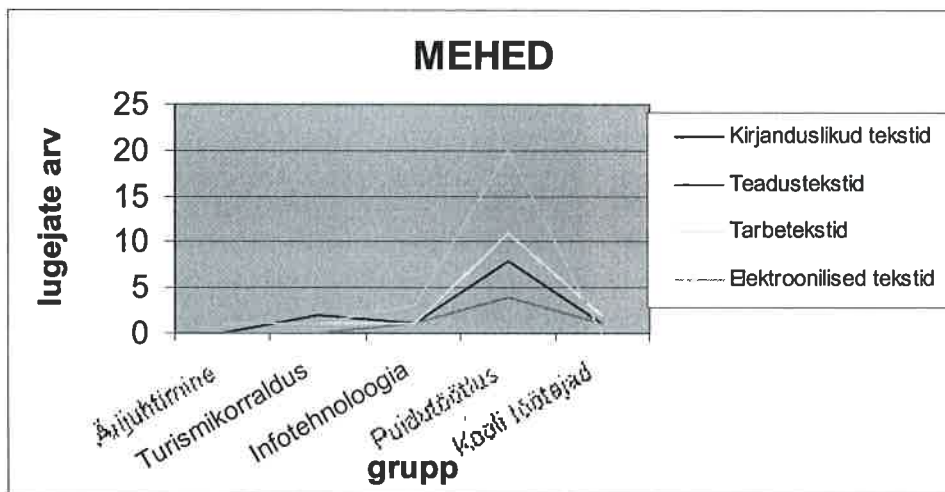
Koolitöötajate grupi lugejatest olid kõige aktiivsemad lugejad vanusegrupist 35–59 aastased naised ($16,3 \pm 9,6\%$) (vt joon 35).

3.4.1. Meeste ja naiste tekstide lugemus

Uuringus osalenud meestest luges keskmiselt $11,8 \pm 17,5$ meest igast uuritavast grupist ja naistest luges igast uuritavast grupist keskmiselt $18,2 \pm 11,3$.

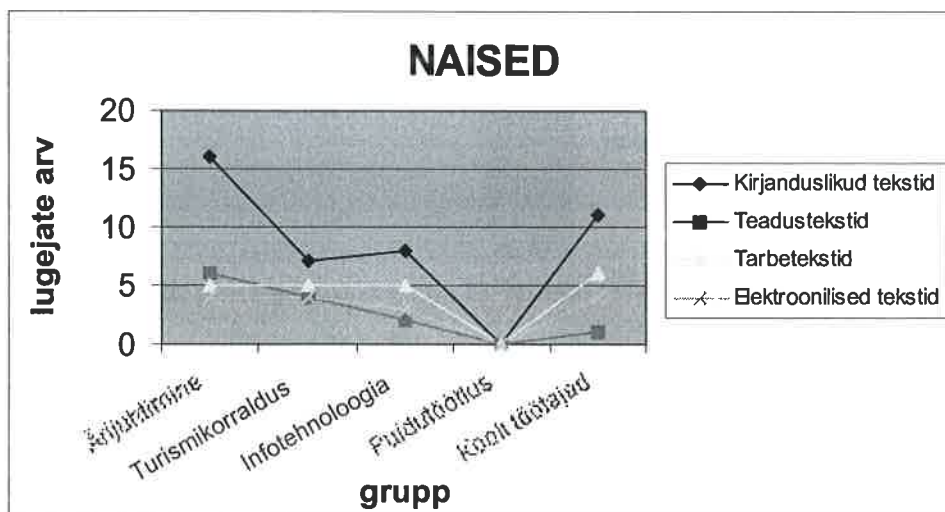
Uuringus osalenud meestest luges keskmiselt: kirjanduslikke tekste $2,4 \pm 3,2$ ja teadustekste $1,2 \pm 1,6$ ja tarbetekste $3,2 \pm 8,8$ ja elektroonilisi tekste $3,2 \pm 8,8$ meest igas uuritavas grupis (vt joon 36).

Joon 36 Meeste tekstide lugemus

Uuringus osalenud naistest luges keskmiselt: kirjanduslikke tekste $8,4 \pm 5,9$ ja teadustekste $2,6 \pm 2,4$ ja tarbetekste $4,2 \pm 2,4$ naist ja elektroonilisi tekste $3,0 \pm 1,7$ naist igas uuritavas grupis (vt joon 37).

Joon 37 Naiste tekstide lugemus

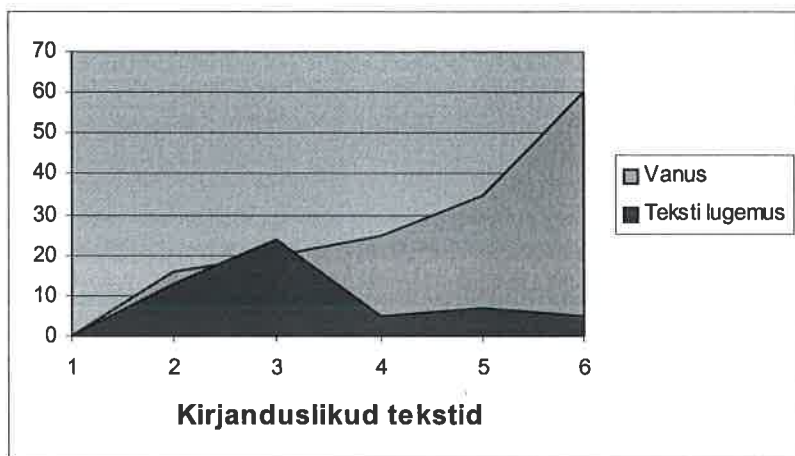
3.4.2. Lugejate vanus ja tekstiliikide lugemus

Tekstiliikide seos lugejate vanusega:

- Seos lugejate vanuse ja kirjanduslike tekstide vahel on keskmise tugevusega ($r = -0,57$) kusjuures vanuse kasvades kirjanduslike tekstide lugemine väheneb ($r^2 = 0,33$).

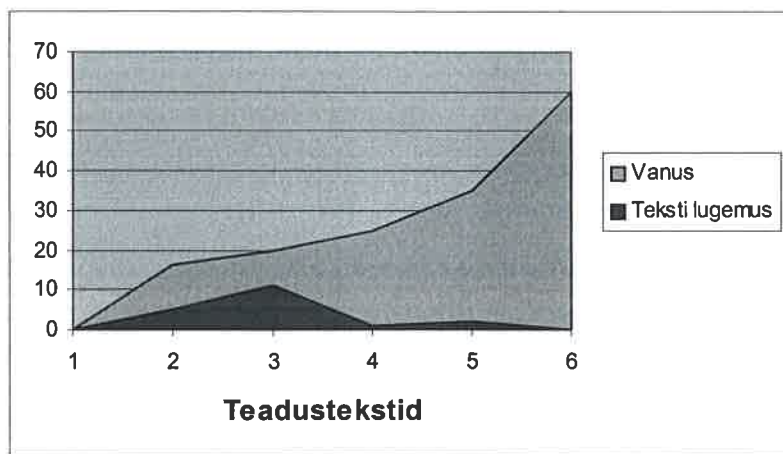
Järeldus: vanusest sõltub kirjanduslike tekstide lugemus 33% ja 67% sõltub seega muudest teguritest (vt joon 38).

Joon 38 Kirjanduslike tekstide lugemus ja vanus

- Seos lugejate vanuse ja teadustekstide lugemise vahel on keskmise tugevusega ($r = -0,63$), kusjuures vanuse kasvades teadustekstide lugemine väheneb ($r^2 = 0,40$).

Joon 39 Teadustekstide lugemus ja vanus

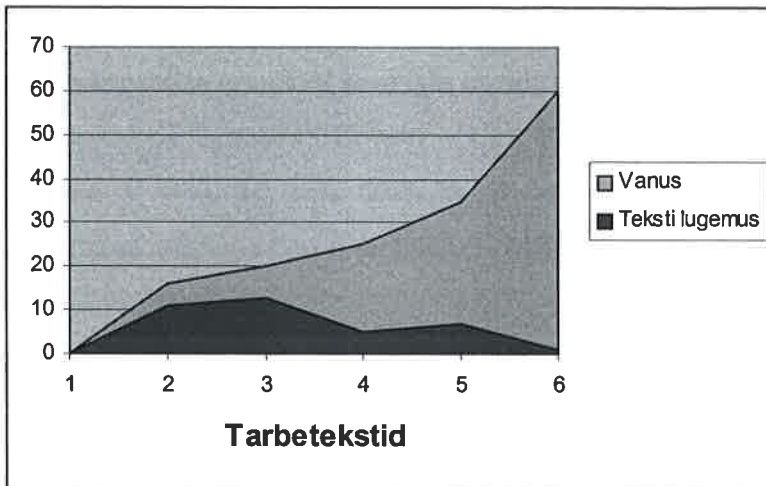

Järeldus: vanusest sõltub teadustekstide lugemus 40% ja 60% sõltub seega muudest teguritest (vt joon 39).

- Seos lugejate vanuse ja tarbetestide lugemuse vahel on väga tugev ($r = -0,82$), kusjuures vanuse kasvades tarbetestide lugemine väheneb ($r^2 = 0,74$).

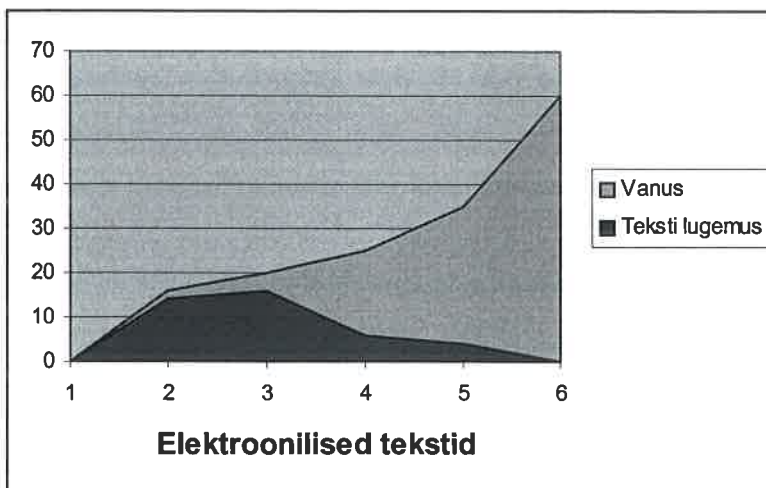
Järeldus. Vanusest sõltub tarbetekstide lugemus 74%, kusjuures 26% sõltub muudest teguritest (vt joon 40).

Joon 40 Tarbetekstide lugemus ja vanus

- Seos lugejate vanuse ja elektrooniliste tekstide lugemuse vahel on väga tugev ($r = -0,87$), kusjuures vanuse kasvades elektrooniliste tekstide lugemine väheneb ($r^2 = 0,75$).

Joon 41 Elektrooniliste teksti lugemus ja vanus

Järeldus: Vanusest sõltub elektrooniliste tekstide lugemus 75%, kusjuures 25% sõltub muudest teguritest (vt joon 41).

3.5. Lugemuse ja motivatsiooni sõltuvus erialast

1. Kas lugemus on sõluvuses erialast?

Tulemused on jägmised: Hii-ruut = 18, 34. Hii-ruut kriitine väärtus = 21,026

Seega need kaks tunnust on sõltumatud. Grameri $V = 0,20$, mis näitab seos nende tunnuste vahel on nõrk.

Järelikult: lugemiseelistus ei sõltu valitud erialast.

2. Kas lugemise eesmärk ja eriala on sõltuvad?

Tulemused on jägmised: Hii-ruut = 11,21. Hii-ruut kriitiline = 21,03

Grameri $V = 0,16$, mis ütleb ka et seos nende kahe tunnuse vahel on nõrk. Grameri V võimalikud väärtused on 0 ja 1 vahel. Mida tugevam on seos tunnuste vahel seda lähemal on kordaja väärtus ühele.

Järelikult: lugemise eesmärk ja eriala ei ole sõltuvad, ehk lugemise eesmärk ei sõltu valitud erialast.

3.6. Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejate rahulolu koolikogudega

Kooliraamatukogu on ikka püüdnud oma kasutajaskonnale heaks abimeheks olla. Nii kool, kui tema raamatukogu on läbi teinud suured muudatused, tingitud kooli õppesuuna muutustest. Uued erialad ja uued õppeprogrammid on tingitud koolikogude sisulise muutuse. Muudatused lugemisstruktuuris tingisid vajaduse uurida kogude vastavust lugejanõudlusele, lugejate rahulolu raamatuvaliku ja -hulga osas. Järgnevalt vaatleme Võrumaa Kutsehariduskeskuse kogude vastavust lugejanõudlusele läbi lugejapoolse hinnangu.

Uurimistulemustest võib tõdeda, et Võrumaa Kutsehariduskeskuse raamatukogu on peamiseks lugemisvara hankimise kohaks ($33,4 \pm 7,7\%$). Kusjuures kooliraamatukogu kasutas 150 küsitletust sageli, peaaegu iga päev või kord paar nädalas $30,2 \pm 18,0\%$ ja üldse ei kasutanud koolikogusid $9,4 \pm 8,2\%$ küsitletuist. 150 küsitletust oli raamatute valiku ja hulgaga täiesti rahul $45,4 \pm 6,8\%$ ja heaks oli kogude seisu hinnanud $14,8 \pm 8,5\%$. Rahulolematust avaldas $22,4 \pm 8,2\%$ ja koolikogusid ei kasutanud üldse $17,4 \pm 7,4\%$ uuringus osalenuist. Õppekirjandusest tundis puudust $24,4 \pm 5,6\%$, populaarteaduslikest raamatutest $22,4 \pm 7,3\%$, teatmekirjandusest $7,0 \pm 1,8\%$, ilukirjandusest $42,4 \pm 11,7\%$ ja perioodikaväljaannetest

4,8 ± 3,2% lugejaist. Niisiis on peamine rahulolematuse põhjus õppe-, populaarteadusliku-, (kokku 46% lugejaist) ja ilukirjanduse osas. Publitsistliku kirjanduse valiku osas jäi täiesti rahule 54,0 ± 9,9 % ja heaks hindas 39,0 ± 10,2% küsitlenuist.

3.6.1. Sihtgruppide hinnang kooliraamatukogu kogudele

Ärijuhtimise grupi 33 indiviidist oli raamatute valiku ja hulgaga täiesti rahul 48,4 ± 12,0% ja heaks oli kogude seisuhinnatud 21,6 ± 20% küsitlenuist. Rahulolematust avaldas 22,6 ± 16,5% ja kogusid ei kasutanud üldse 7,0 ± 6,5 % küsitlenuist. Kõige rohkem tundi puudust ilukirjandusest (48,0%) ja õppekirjandusest (30,0%). Populaarteaduslikust kirjandusest tundis puudust 25% ja teatmekirjandusest 10% küsitlenuist.

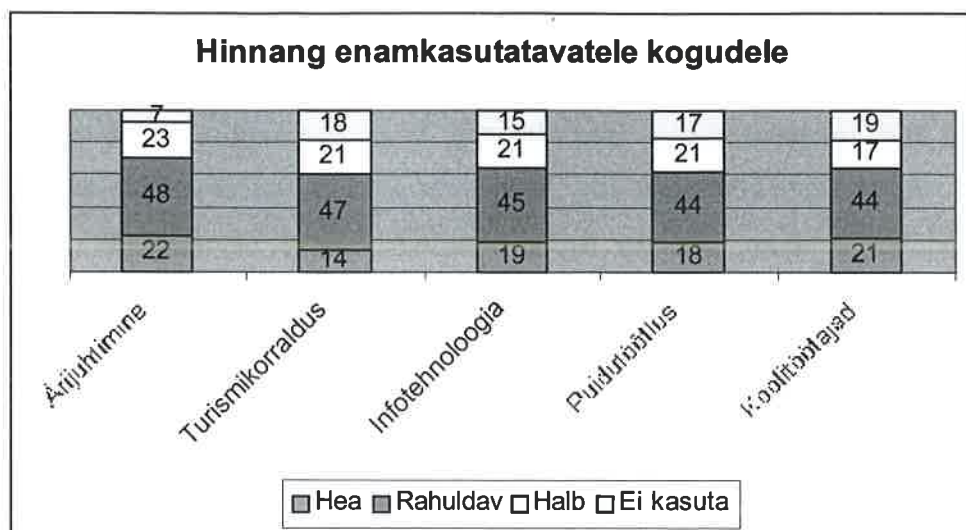
Turismikorralduse grupi 24 indiviidist oli raamatute valiku ja hulgaga täiesti rahul 47,4 ± 14,9% ja heaks hindas raamatute valikut 13,8 ± 10,8% küsitlenuist. Rahulolematust avaldas 20,6 ± 16,1% ja kogusid ei kasutanud üldse 18,2 ± 10,3% küsitlenuist. Kõige suuremat puudust tundi ilukirjandusest 47%, populaarteaduslikust kirjandusest 27% ja ka õppekirjandusest (21%).

Infotehnoloogia grupi 24 indiviidist oli raamatuvaliku ja hulgaga täiesti rahul 45,2 ± 12,8 % ja heaks hindas raamatu valikut 19,4 ± 15,9%. Grupist nendib kogude puudujääki 20,2% ± 17,0% ja ei kasuta kogusid üldse 15,2 ± 10,4% küsitlenuist. Kõige suuremat puudust tundi ilukirjandusest (48%) ja õppekirjandusest (28%).

Puidutöötlemise grupi 43 indiviidist oli raamatuvaliku ja hulgaga täiesti rahul 44,4 ± 9,9% ja heaks hindas raamatuvalikut 18,0 ± 13,7% küsitlenuist. Rahulolematust esines 21,0 ± 8,7% ja kogusid ei kasutanud üldse 17,0 ± 8,7% küsitlenuist. Kõige suuremat puudust tundi populaarteaduslikust kirjandusest (31%) ja õppekirjandusest (28%) ning ilukirjandusest (19%).

Koolitöötajate grupi 26 indiviidist oli raamatuvaliku ja hulgaga täiesti rahul 43,6 ± 11,7% ja heaks hindas raamatuvalikut 20,8 ± 10,6%. Rahulolematust esines 16,6 ± 19,4% ja kogusid ei kasutanud üldse 19,0 ± 7,3% küsitlenuist. Kõige suuremat puudust tundi ilukirjandusest, 50% küsitlenuist. (vt joon 42)

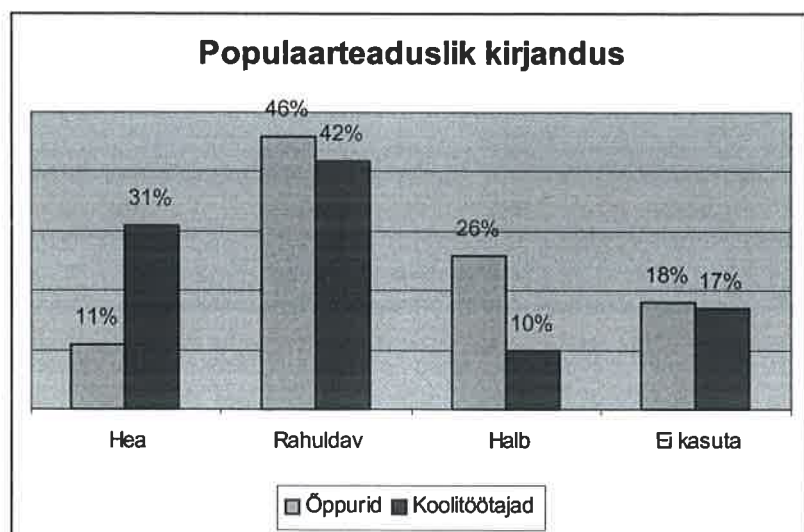
Joon 42 Sihtgruppide hinnang enamkasutatavatele kogudele (%)

3.6.2. Hinnang kooliraamatukogu enamkasutatavatele kogudele

Populaarteadusliku kirjanduse osas esines rahuolematust õppurite grupis $25,5 \pm 5,0\%$ ja koolitöötajatest nentis rahulolematust 10% küsitletuist. Kogusid ei kasutanud üldse õppurite grupist $17,5 \pm 8,5\%$ ja koolitöötajatest 17%. Raamatute valiku ja hulgaga jäädi täiesti rahule õppurite grupist $46,3 \pm 8,5\%$ ja koolitöötajatest 42%.

Joon 43 Hinnang populaarteaduslikule kogule (%)

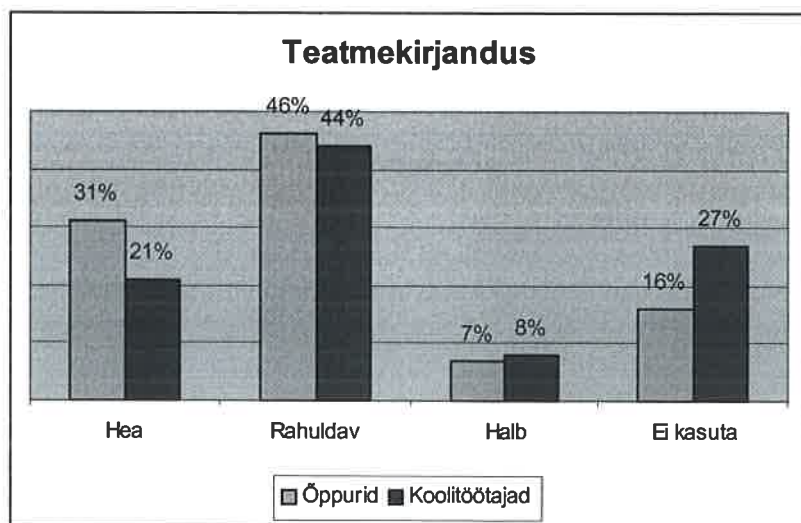

Heaks hindasid kogusid õppuritest $10,8 \pm 3,7\%$ ja koolitöötajatest 31%. (vt joon 43)

Populaarteadusliku kirjanduse osas oli õppurite rahulolematust piisavalt suur ja samas oli ka kogude mittekasutamine märkimisväärselt suur. Esmapilgul võib hinnata kogude mittevastavust õppurite grupi lugejanõudlusele. Õppurite grupist eelistas aga populaarteaduslikke tekste $14,3 \pm 4,1\%$, millest näeme, et gruppide osas esineb erinevusi. Kui ärijuhtimise õppuritest eelistas nimetatud tekste 18% küsitletuist, siis puidutöötlemise grupist vaid 9%. Huvitav on seegi, et mõlemad grupid tunnevad kõige rohkem puudust populaarteaduslikust kui ka õppekirjandusest. Rahulolematust populaarteadusliku kirjanduse osas oli suhteliselt väike koolitöötajate grupis. Samas ei kasutanud antud kogusid koolitöötajatest üldse 17% ning antud kirjandust eelistas lugeda vaid $13,0 \pm 4,5\%$ küsitletuist. Uurimustulemused näitavad piisavat nõrka huvi antud kirjandusliigi vastu.

Teatmekirjanduse osas esines rahulolematust õppurite grupist $6,8 \pm 2,2\%$ ja koolitöötajatest 8%. Kusjuures kogusid ei kasutanud üldse õppuritest $15,8 \pm 10,9\%$ ja koolitöötajatest 27%. Raamatu valiku ja hulgaga jäädid rahule, õppuritest $46,0 \pm 7,1\%$ ja koolitöötajatest 44% ning heaks hindas kogusid õppuritest $31,5 \pm 4,8\%$ ja koolitöötajatest 21% (vt joon 44).

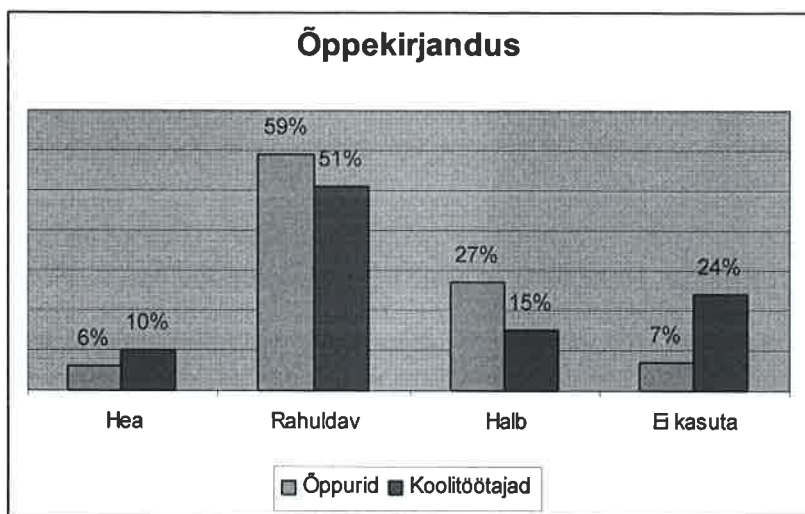
Joon 44 Hinnang teatmekirjanduse kogule (%)

Õppekirjanduse osas esines rahulolematust õppurite grupist $26,8 \pm 3,9\%$ ja koolitöötajatest 15%. Õppekirjanduse kogusid ei kasutanud üldse, õppuritest $6,6 \pm 4,3\%$ ja koolitöötajatest 24%. Raamatuvaliku ja hulgaga jäädid rahule, õppuritest $58,8 \pm 3,6\%$ ja koolitöötajatest 51% ning heaks hindas raamatuvalikut õppuritest $5,8 \pm 1,9\%$ ja koolitöötajatest 10%. Õppekirjanduse kogude osas võib tähendada õppurite küllaltki suurt rahulolematust, võrreldes koolitöötajatega. Õppuritest eelistas tarbetekste lugeda $23,5 \pm 3,7\%$ ja koolitöötajatest eelistas tarbetekste lugeda

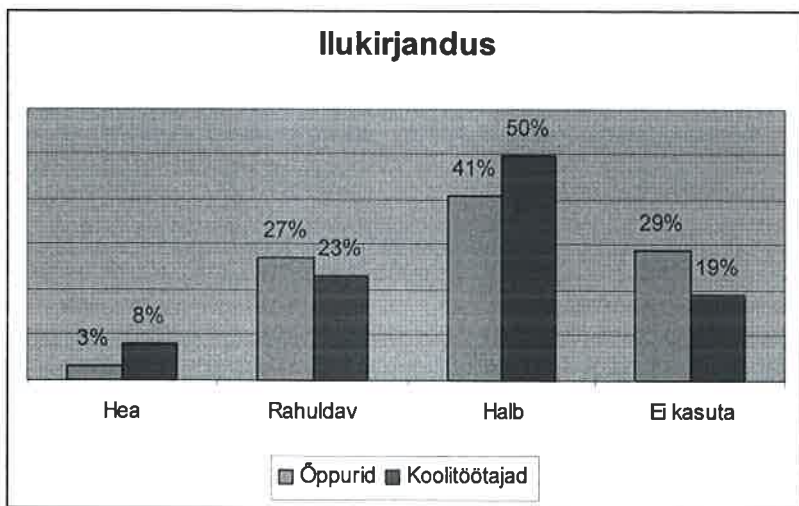
31% grupist. Uurimustulemustest järeldub, et koolitõotajad loevad tarbetekste rohkem kui õppurid.

Joon 45 Hinnang õppekirjanduskogule (%)

Ilukirjanduse osas esines rahulolematust õppuritest $40,5 \pm 14,3\%$ ja koolitõotajatest 50%. Kusjuures kogusid ei kasutanud üldse, õppuritest $29,0 \pm 15,8\%$ ja koolitõotajatest 19%.

Joon 46 Hinnang ilukirjanduskogule (%)

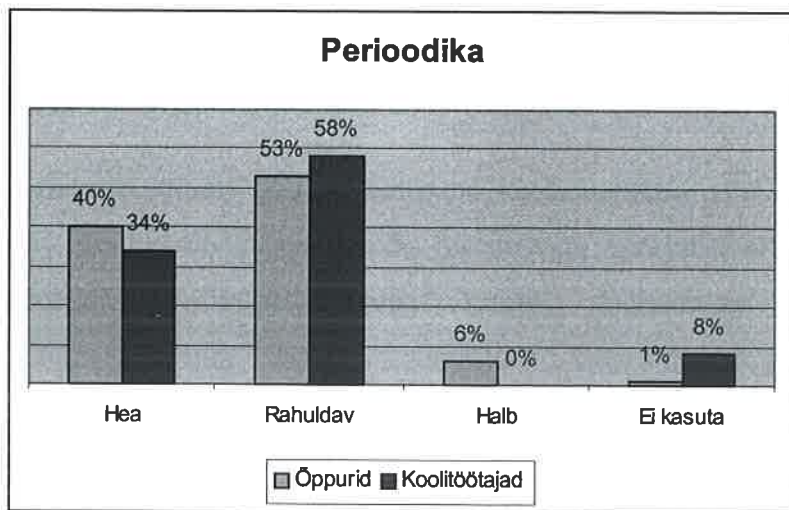

Rahule jäid kirjanduse valiku ja hulgaga õppuritest $27,3 \pm 4,3\%$ ja koolitõotajatest 23%. Heaks hindas õppuritest $3,3 \pm 2,5\%$ ja koolitõotajatest 8% (vt joon 46).

Kõige suurem rahulolematuse esines ilukirjanduse osas, seda nii õppurite kui koolitõõtjate. Õppurite gruppide osas oli märgata küllaltki suuri erinevusi. Ilukirjanduskogu ei kasutanud puidutõõtlemise grupist 52%, kusjuures rahulolematust nentis 19%. Kirjanduslikke tekste eelistas lugeda õppuritest $35,8 \pm 12,1\%$ ja koolitõõtjatest 46%. Uurimustulemused näitavad suuri kõikumisi õppurite grupis. Kirjanduslikud tekstid olid kõige eelistatumad tekstiliigid (va puidutõõtlemise grupis) kõikides õppurite gruppides. Puidutõõtlemise grupi madalat ilukirjanduslikku huvi võib seostada sooliste iseärasustega, grupi moodustasid mehed.

Perioodiliste väljaannete kogu osas ei avaldanud rahulolematust koolitõõtjad, kuid õppuritest nentis rahulolematust $6,0 \pm 10,1\%$. Rahule jäid publitsistliku kirjanduse valikuga õppuritest $53,5 \pm 12,6\%$ ja koolitõõtjatest 58% ning heaks hindas õppuritest $39,8 \pm 12,8\%$ ja koolitõõtjatest 58%.

Joon 47 Hinnang perioodiliste väljaannete kogule (%)

Perioodika koguga oldi üldkokkuvõttes kõige rohkem rahul ja ka antud kirjanduse mittekasutajaid oli vähe. Kogusid ei kasutanud üldse õppuritest $0,8 \pm 1,5\%$ ja koolitõõtjatest 8% (vt joon 47).

KOKKUVÕTE

Antud uurimus viidi läbi kutseõppeasutuse raamatukogu huvidest lähtuvalt. Uurimuse peamiseks ülesandeks oli teeninduspiirkonna lugeja lugemisvajaduste väljaselgitamine ja sellest tulenev lugejanõudlus. Lähtuvalt kooliraamatukogu reguleerivast funktsioonist, püüti kindlaks teha eri tüüpi raamatukogude ja teiste lugemisvara hankimise allikate osatähtsus ja kooliraamatukogu kogude vastavus lugejanõudlusele. Uurimuse eesmärgiks oli tüpiseerida lugejaid lähtuvalt tema lugemise motiividest ja saada teavet infovajaduse kohta ühel või teisel erialal.

Uurimuse tulemused kinnitasid, et lugemisvara hangiti peamiselt raamatukogust, kuid nimetamisväärne osa lugemisvarast hangiti ka sõpradelt-tuttavatelt. Oma raamatut kasutas lugemiseks vaid $8,0 \pm 6,9$ % küsitletuist.

Uurimisel pöörati erilist tähelepanu kooliraamatukogu kasutamisele lugemisvara hankimise osas. Kooliraamatukogu kasutas lugemisvara hankimise allikana 150 indiviidist $33,4 \pm 7,7$ %. Võrdselt kooliraamatukoguga hangiti lugemisvara linnaraamatukogust ja kõige tagasihoidlikumalt laenati lugemisvara külaraamatukogust. Erinevused ühe või teise raamatukogu kasutamise osas kõikusid sihtgruppide lõikes nimetamisväärselt. Kui turismikorralduse grupist kasutas kooliraamatukogu lugemisvara hankimiseks kõige sagedamini 45% küsitletuist, siis linnaraamatukogu kasutasid kõige rohkem ärijuhtimise ning puidutöötlemise grupi õppurid (45%, 41%). Kooli töötajad eelistasid lugemisvara hankida peamiselt kooliraamatukogust (27%), kuid ka sõpradelt-tuttavatelt laenati lugemisvara nimetamisväärselt (25%).

Nagu uurimusest tuleneb, hangiti lugemisvara erinevatest allikatest. Sellest saab järelda, et koolikogud ei rahulda piisavalt kõigi lugejagruppide lugemisnõudlust ja sellest tulenevalt hangitakse lugemisvara ka mujalt. Seda kinnitasid ka uurimustulemused koolikogude osas. Koolikogude osas nuriseti kõige rohkem ilukirjanduskogu ($42,4 \pm 11,7$ %), populaarteadusliku kirjanduse ($22,4 \pm 7,3$ %) ja õppekirjanduse kogude osas ($24,4 \pm 5,6$ %). "Raamatukokku tullakse

huvist või vajadusest trükise järele. Eemalejäämise põhjusi võib olla vägagi suur hulk, nad võivad esineda üksikult või omavahelistes kombinatsioonides: huvi puudumine; lugemishuvi rahuldamine teiste kanalite kaudu (isiklikud raamatud, sõprade-tuttavate lugemisvara, teised raamatukogud); puudujäägid raamatukogus eneses (tarvilikke teoseid kas pole või on neid ebapiisavas eksemplaride arvus).” (Hansen 1970, lk 53)

Uurimuse tulemused viitasid sellele, et kooliraamatukogu kasutamine oli populaarsem noorte hulgas ja vähem populaarne küpsemas -ja vanemas eas. Uurimusest tuleneb, et kooliraamatukogu külastasid kõige sagedamini 20–25 aastaste vanusegrupi ja 16–19 aastaste vanusegrupi naised. Kõige madalam külastamissagedus esines meeste vanusegrupis 35–59 aastat ja vanusegrupis “60 a ja vanem”, nii meeste kui naiste osas. Sellest võib järeldada, et mehed on passiivsemad lugejad ja ka kooliraamatukogu kasutati sellest tulenevalt, võrreldes naistega, vähem. Järeldada saab sedagi, et vanuse kasvades langeb lugemishuvi ja see mõjutab ka kooliraamatukogu kasutamist lugemisvara hankimisel.

Infovajaduse uurimisel on vaja teada motiivi, mis ajendil loetakse. Motiivist lähtuvalt leiab lugemisvajadus (objektiivne või subjektiivne) rahuldamist või mitterahuldamist. Uurimuses osalenuid vaadeldi sihtgruppide kaupa, lähtudes sihtgrupi peamisest lugemismotivatsioonist. Uurimustulemustest võib järeldada, et Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejat iseloomustab kaks peamist lugemismotiivi: “tõsta teadmisi ja õppida uut” ning “rahuldada suhtlemisvajadusi”. Õppurite grupi peamiseks lugemisemotivatsiooniks oli määratlus “tõsta teadmisi, õppida uut” ja koolitöötajatel oli määratletud peamiseks lugemismotivatsiooniks “rahuldada suhtlemisvajadusi”.

B. Lakheimi poolt on pakutud lugemusele kaks mõõdet: “ootused” ja “mõju”. Need omakorda on jaotatud: “asjalised” ja “emotsionaalsed”. Ootused seisnevad selles, et inimene tahab teada probleemi, ja otsib sellele lahendust. Juba Aristoteles nimetas seda lihtsalt uudishimuks, millel on edasiviiv jõud. Lugemisootused võivad olla nii isiklikku laadi, kui sotsiaalsed. Asjalised lugemisootused on isiklikud siis, kui loetu sisu annab ideid, stiimuleid ja ideaale ja sotsiaalsed kui loetu annab edasi teavet, teadmisi ja oskusi. (Меижис 1994, с 58)

Uurimustulemused lubavad viidata, et sihtgrupid rahuldavad lugemismotivatsioonist tulenevat lugemisvajadust erinevate tekstiliikide lugemuse kaudu. Uuringus osalenud 150 küsitletust eelistas lugeda: kirjanduslikke tekste eelistas $36,0 \pm 1,9\%$, teadustekste eelistas $12,7 \pm 1,5\%$ ja tarbetekste eelistas $24,7 \pm 1,5\%$ ning elektroonilisi tekste eelistas $26,6 \pm 5,1\%$ küsitletuist.

Üllatuslikuks oli tarbetekstide väike osatähtsus ja suur osakaal ilukirjanduslike tekstide lugemuse osas. Oodatavaks oli lugejate hulgas elektrooniliste tekstide osatähtsus, kusjuures elektroonilisi tekste eelistasid lugeda kõige sagedamini puidutöötlemise grupi mehed. Tulemused lubavad viidata, et elektroonilisi tekste eelistavad sagedamini lugeda mehed ja peamiselt vanusegruppidest 16–19 ja 20–24 aastased.

Antud uurimuses vaadeldi, kas lugemus ja lugemismotivatsioon sõltuvad erialast (tegevusalast)? Tulemused näitasid, et nii lugemus kui ka lugemismotivatsioon ei sõltu valitud erialast. Uurimuses püstitatud hüpotees: “Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugeja eelistab lugeda kirjandusliikidest kõige enam tarbetekste”, ei leidnud kinnitust. Uuringus osalenute madal tarbetekstide eelistus viitab lugemise vähemusele õppe- ja erialakirjanduse osas.

Tarbetekstide vähenenud lugemusele, kui infoajastu probleemile, viitab ka West Chesteri ülikooli professor Philip West: “Tänane kooliskäiaja ei suuda loetavast tekstist sageli lihtsalt täielikult aru saada ja lepib poolteadmistega”. Kuid väidetakse, et praegune kiire elu ei jäta parimagi tahtmise juures lugemiseks aega, suhtub ühiskonnateadlane Jim Trelease enam kui kriitiliselt. Kõik uuringud näitavad, et tänases ühiskonnas on enamikul inimestel enam jõudeaega kui kunagi varem. (Raud 2001, lk 4)

Probleemiks jääb, kuidas suunata lugejate objektiivset lugemisvajadust erialakirjanduse järele ja kuidas muuta see subjektiivseks, et kujundada see omakorda lugemishuviks.

Selleks, et probleemi lahendada, tuleb alustada lugeja erialase lugemisvajaduse kindlakstegemist, jõuda järeldustele, kuidas on arenenud tema erialased lugemishuvid ja kust ta hangib erialakirjandust.

Uurimuses püstitatud eesmärk saavutati. Teadaolevatele probleemidele oli vaja saada kinnitust argumenteeritud näitajatega. Samas, aga tõid uurimuse tulemused välja ka üllatavaid tendentse. Näiteks see, et Võrumaa Kutsehariduskeskuse lugejate eelistustes olid eelistatumaks tekstiliigiks kirjanduslikud tekstid.

Malle Järve artiklist “Lugemise levik ja kirjanduseelistused murranguajal” võib lugeda, et ilmnevad muutused lugemisvara struktuuris. Vähenes ilukirjanduse lugemine, mille sagedus langes aastail 1985–1993 kaunis järsult. Kui 1985. aastal luges ilukirjandust vähemalt kord nädalas 68% siis 1993. aastal 45% vastanuist. Meeste lugevus langes 63%-lt 35%-le.

Samal ajal hakati tunduvalt agaramalt lugema muud kirjandust ehk faktikirjandust. Seega on struktuur muutunud: vähenenud belletristika ja kasvanud faktikirjanduse osatähtsus. (Järve 1998, lk 8–10)

Eelpool nimetatuga ei ühti antud uurimuse tulemused. Ilukirjanduse lugemine on jätkuvalt populaarne, nii eakamate kui ka noorte lugejate hulgas.

Kindlasti oleks kasulik edaspidi uurida lugejat, et paremini mõista ta lugemisvajadusi. Parthey (1966, lk 98) väidab: “Raamatukogu individuaalteeninduse eesmärgiks on sellise lugeja kujundamine, kes teadlikult valib endale ühe või teise raamatu, ajendudes motiividest, mis kõige enam vastavad tema ja ühiskonna arengu vajadustele. Süsteemis raamat-lugeja-raamatukogu on reguleerivaks ja juhtivaks viimane.”

KASUTATUD KIRJANDUS

Eesti Entsüklopeedia nr 6. 1992. Toim Kaevats, Ü. Tallinn: Valgus.

Hansen, H. 1970. *Uuringu Eesti NSV rahvaraamatukogude lugeja 1967 metoodika*. – Rmt: Nõukogude Eesti raamatukogundus IV. Eesti NSV rahvaraamatukogu lugeja 1967. Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Eesti NSV Riiklik Raamatukogu, lk 10–34.

Hansen, H. 1974. *Kirjandusžanrid ja lugemise juhtimine*. Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Eesti NSV Riiklik Raamatukogu.

Hennoste, M. 1998. *Väike lugemisõpetus*. Tallinn: Avita.

Hints, E. 1976. *Lugemisvajadused, -huvid ja -nõudlus rahvaraamatukogus*. – Rmt: Nõukogude Eesti raamatukogundus V. Individuaalne lugejateenindus. Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Eesti NSV Riiklik Raamatukogu, lk 25–47.

Järve, M. 1998. *Lugemise levik ja kirjanduseelistused murranguajal*. Tallinn: TPÜ Kirjastus.

Jürman, H. 1996. *Raamatukoguhoidja sõnaraamat*. Tallinn: Eesti Rahvaraamatukogu.

Köverjalg, A. 1989. *Kutseõppe didaktika ja psühholoogia*. Tallinn: Valgus.

Lauristin, M. & Vihalemm, P. 1988. *Raamatusuhte tüübid*. – Rmt: Eesti raamatukogundus XVII. Kultuur. Kommunikatsioon. Raamatusuhe. Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr R Kreutzwaldi nimeline Eest NSV Riiklik Raamatukogu, lk 15– 40.

Leino, M. 1988. *Raamat enne kooli*. – Rmt.: Eesti raamatukogundus XVII. Kultuur. Kommunikatsioon. Raamatusuhe. Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Eest NSV Riiklik Raamatukogu, lk 40–54.

Lugejateenindus. Lugejate huvide tundmaõppimine. 1973. Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Eest NSV Riiklik Raamatukogu, lk 5–6.

Maimik, P. 1988. *Lugemine pensionieas.* - Rmt: Eesti raamatukogundus XVII. Kultuur. Kommunikatsioon. Raamatusuhe. Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Eest NSV Riiklik Raamatukogu, lk 107–123.

Oja, K. 1976. *Teadusliku kirjanduse lugemine.* - Rmt: Lugemine ja raamatukogu. Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Eest NSV Riiklik Raamatukogu, lk 81–95.

Parthey, H. 1966. *Die experimentelle Methode in Natur – und Gesellschaftswissenschaften.* Berlin.

Policy Statement on Schol Libraries. 1993. International Association of School Librarians. [Http://www.iasl-slo.org/policysl.html](http://www.iasl-slo.org/policysl.html), 09. veebruar 2003.

Psühholoogia gümnaasiumile. 2002. Toim Allik, J. & Raul, M. Tartu : Tartu Ülikooli Kirjastus.

Raud, N. 2001. *Miljonid ameeriklased on unustanud lugemise.* – Postimees, 26.07.

Rohusaar, N. 1979. *Infovajadus ja tema määramise meetodid.* Tallinn: E. Vilde nimeline Tallinna Pedagoogiline Instituut.

Schön, E. 1993. *Der Verlust der Sinnlichkeit oder Die Verwandlungen des lesers.* Stuttgart: Kett-Cotta.

Stressi teejuht. 1997. [Http://www.parnu.ee/raulpage/stress/teejuht_sisu.html](http://www.parnu.ee/raulpage/stress/teejuht_sisu.html), 24. veebruar 1997.

Teiverlaur, M. 2000. *Lugemispsühholoogia kitsas ja laias tähenduses.* [Konspekt].

Upsi, A. 1983. *Raamatukogu, raadio ja televisioon koolinoorte lugemiskultuuri arendajana.* – Rmt: Lugemine ja lugejateenindus. Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr R Kreutzwaldi nimeline Eest NSV Riiklik Raamatukogu, lk 26–31.

Vaiksoo, J. 1994. *Lugeja ja lugemismudelid.* – Keel ja Kirjandus, nr. 3, lk 164–173.

Vainu, M. 1975. *Romaani lugemise psühholoogilisi lähtekohti.* Tallinn: Eesti NSV Kultuuriministeerium, Fr R Kreutzwaldi nimeline Eest NSV Riiklik Raamatukogu.

Õunapuu, L. 2002. Üliõpilaste kirjalikud tööd. Metoodiline juhend. Viljandi.

Üldpsühholoogia. 1975. Tallinn: Valgus.

Здравомыслов, А. И. 1964. *Проблема интереса в социологической теории.* Ленинград.

Иванова, Э. И. 1979. *Социология и психология чтения.* Москва: Книга.

Иикифорова, О. И. 1972. *Психология восприятия художественной литературы.* Москва: Книга.

Иконникова, С. Н. 1974. *Молодежь: социологический и социально-психологический анализ.* Ленинград.

Кон, И. С. 1979. *Психология юношеского возраста.* Москва: Книга.

Мейжис, И. А. 1994. *Социально-психологические основы библиотечного обслуживания.* Николаев.

Новиков, Ю. А. 1970. *Психологические критерии отбора информации.* Москва: Наука

Ханин, М. Г. 1979. *Социальные функции печати и личностные функции чтения.* Москва: Книга.

LISA

Ankeetküsimused lugeja uuringuks

1. SUGU

- naine
- mees

2. VANUS

- 16-19
- 20-24
- 25-29
- 30-34
- 35-59
- 60 ja vanem

3. TEGEVUSALA

- õpin
eriala.....
- töotan
amet.....

4. LUGEMISVARA HANGIN:

- oma raamat (ei laena)
- kooliraamatukogust
- külaraamatukogust
- linnaraamatukogust
- sõpradelt, tuttavatelt

5. RAAMATUKOGU KÜLASTAN

- sageli (peaaegu iga päev v. kord-paar nädalas)
- keskmiselt (kord-paar kuus)
- harva (kord-paar poolaastas)
- üldse ei käi raamatukogus

6. MINU PEAMINE LUGEMISE EESMÄRK ON:

- saada uusi ideid, stiimuleid, ideaale
- tõsta teadmisi, õppida uut
- nautida kirjandust ja lõõgastuda
- rahuldada suhtlemise vajadusi

7. EELISTAN TEKSTIDE LIIKIDEST LUGEDA:

- kirjanduslikud tekstid (romaanid, jutustused, novellid)
- publitsistlikud tekstid (uudised, artiklid, intervjuud, koomiksid, pilapildid)
- tarbetekstid (õpikud, käsiraamatud, teatmeteosed, sõnaraamatud, reklaamid...)
- elektroonilised tekstid

8. MINU HINNANG POPULAARTEADUSLIKU KIRJANDUSE KOGULE

- ei kasuta
- hea
- rahuldav
- halb

9. MINU HINNANG TEATMEKIRJANDUSE KOGULE

- ei kasuta
- hea
- rahuldav
- halb

10. MINU HINNANG ÕPPEKIRJANDUSE KOGULE

- ei kasuta
- hea
- rahuldav
- halb

11. MINU HINNANG ILUKIRJANDUSE KOGULE

- ei kasuta
- hea

- rahuldav
- halb

12. MINU HINNANG PERIOODILISTE VÄLJAANNETE KOGULE

- ei kasuta
- hea
- rahuldav
- halb

SUMMARY

„Motivation of a Reader of Võru County Vocational Training Centre“

Ü. Pungits

The subject of the present research is „Motivation of a Reader of Võru County Vocational Training Centre“. 150 students and employees took part in the research, making up 33% of the readers of the educational establishment mentioned above.

The needs and interests of the people involved, were analysed according to the classification of reading motivation by B.Lakheim:

- to get new ideas, stimuli, ideals;
- to improve one`s knowledge and learn something new;
- to enjoy the literature and relax
- to satisfy the needs for communication.

It was essential to find out about the other possible sources for getting the reading material concerning satisfying people`s different needs for reading. The aim of the present research was to find out how satisfied the different groups of readers are with the collections used most and their adequacy to the readers`requirements.

The hypothesis of the present research was:

- The reader of Võru County Vocational Training Centre prefers technical texts most of all.

A quantitative research in the form of questionnaire was carried out from 1 November 2002 to 1 January 2003. People questioned were selected randomly from 452 individuals, on the basis of level sample. People who took part in the research were viewed by target groups, proceeding

from the main reading motivation of the target group. According to the results we can conclude, that a reader of Võru County Vocational Training Centre can be characterised by two main reading motives: „to improve one`s knowledge and learn something new“ (32,8 ± 9,9%) and „to satisfy needs for communication (27,8 ± 7,2%). The main reading motivation for students was the statement „to improve knowledge, learn something new“ and for the employees the main motivation was „to satisfy the needs for communication“. In the present research it was observed whether people`s reading motivation and their speciality (occupation) were contingent. The results proved, that the aim of reading and people`s speciality are not contingent, it means that the aim of reading does not depend on the speciality.

The results of the research enable us to claim that target groups satisfy their need for reading, resulting from their reading motivation, through reading different types of texts. Out of people taken part in the research, 150 people preferred reading: fictional texts 36,0 ± 1,9%, scientific texts 12,7 ± 1,5%, technical texts 24,7 ± 1,5% and electronical texts 26,6 ± 5,1% out of people questioned. The low importance of technical texts and the big importance of fictional texts was surprising, whereas the importance of electronical texts for readers was expected. Electronical texts were preferred by the men of wood working speciality most often (46%). The results enable us to claim that electronical texts are preferred by men and the main age groups are 16 – 19 and 20 to 24. In the present research it was tried to find out whether the reading preferences depend on speciality. The results proved that reading preferences do not depend on the reader`s speciality.

The hypothesis of the present research was: „The reader of Võru County Vocational Training Centre prefers reading technical texts out of all kinds of literature“. The predicted result was not achieved. The low preference of technical texts by the people participating in the research shows low reading rate of textbooks and special literature. The problem remains, how to mould the readers` objective need for special literature and how to change it into a subjective need in order to transform it into a permanent interest of reading. In order to solve this problem, we have to define the readers need for special literature, draw conclusions about how their interests of special reading have developed and where they get the special literature from.

The aim set for the present research was achieved. It was necessary to get the proof to the wellknown problem using the true facts for verification. In the future, the library has to analyse the given results and study a reader as an individual.